

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Directorivm Ecclesiasticae Disciplinae, Coloniensi
praesertim Ecclesiae accommodatum**

Frangipani, Ottavio Mirto

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 F 2269

De Pastoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62032)

Declarantes prestimonia, prestimoniales, portiones, & quacumque alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia obtinentes, cum predictis pariter contineri.

At quicumque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas, ut Clericus percipit, eum modo predicto ad dicendum paruum officium B. Mariae Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxium.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declarationis, & decreti, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Roma apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicae millesimo, quingentesimo septuagesimo primo, duodecimo Kalend. Octob. Pontificatus nostri Anno sexto.

Cæs. Glorierius,

H. Cumyn.

DE PASTORIBVS SEV ECCLESIA RV M PA

rochialium Rectoribus, Concionatoribus, atque Pastorum Sacellanis, & Coadiutoribus, vel alio quouis nomine animarum curam gerentibus.

- I. CVM salus & incolumitas Christiani gregis à Pastoribus, seu Ecclesiarum Parochialium Rectoribus, alijsque omnibus, quibus animarum cura commissa est, magna ex parte dependeat: valde nobis curæ est, ut in oculis Dei hoc esse inueniantur, quod humano ore dicuntur, omnesque quotquot in amplissima

plissima hac Diocesi & Prouincia, tam ruri quàm in ciuitatibus, hisce nominibus censentur, digni sint atq; idonei, quibus cura salutis animarum tutò credi possit, & confidenter committi, cum certissima spe, vt non coactè, sed spontaneè, secundùm Deum, neq; vt dominantes fidei, & obedientiæ subiectorum; sed forma facti gregis ex animo, scientia & doctrina illum pascant, & in viam dirigant salutis æternæ.

DE PROVIDENDIS ET CONFERENDIS Pastoralibus Ecclesijs, Pastorum examine & institutione.

2. Quod vt obtineamus, statuimus vt cùm Parochialis Ecclesiæ vacatio, etiam si cura Ecclesiæ, vel Episcopo incumbere dicatur, & per vnum aut plures administratur, etiam in Ecclesijs Patrimonialibus, seu receptiuis nuncupatis, in quibus consuevit Episcopus vni vel pluribus curam animarum dare (quos omnes ad infra scriptum examen teneri mandamus) per obitum vel etiam resignationem, etiam in Curia seu aliter quomodocunque contigerit, etiam si ipsa parochialis Ecclesiæ reserua-
ta vel affecta fuerit generaliter, vel specialiter, etiam vigore indulti seu priuilegij, in fauorem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium seu Abbatum vel Capitulorum; debeat Episcopus statim habita notitia vacationis Ecclesiæ, si opus fuerit, idoneũ in ea Vicarium, cū congrua, eius arbitrio, fructuum portionis assignatione constitutere, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat.

3. Porrò Episcopus & qui ius Patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus ab Episcopo præscribendum, idoneos aliquot Clericos, ad regendam Ecclesiam coram deputandis examinadoribus nominet. Liberum sit tamen etiam alijs qui aliquos ad id aptos nouerint, eorũ nomina deferre, vt possit postea de cuiuslibet etate, moribus, & sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si Episcopo, aut Synodo Prouinciali videbitur magis

li 2

expedire, cap 6.

Jerem. 8.

Concil. prok.
sub Adolp. 2.
Medio secundocap.
penultimo,
cuius initium
est. Cùm
bonorum
omnium
pag. 433. d.
434. a.

Synod. Dioc.
cesana sub
Adolp. 3. An.
1550. 26 Fe-
bruarij s.
Nimirum
vt. pag. 465.
b. 466 b.
467. a. Con-
cil. prouinc.
sub Herman
no 5 part 12

*Concil. Pro
uin. subter
miss. 5. part.
12. cap. 6.*

expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui vo-
lent examinari. Transacto constituto tempore, omnes
qui descripti fuerint, examinentur ab Episcopo; siue eo
impedito, ab eius Vicario generali, atque ab alijs exami-
natoribus, nō paucioribus quàm tribus. Quorum votis
si pares aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus
vel Vicarius quibus magis videbitur.

*Cap. Quando
24. dist. 11.*

4. Examinatores autem singulis annis, in Dicecisa-
na Synodo ab Episcopo vel eius Vicario, ad minus sex
proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur.
Adueniēteq; vacatione cuiuslibet Ecclesię, tres ex illis e-
ligat Episcopus, qui cū eo examē perficiant, indeq; succe-
dente alia vacatione, aut eosdem aut alios tres quos ma-
luerit, ex predictis illis sex eligat. Sint verò hi examina-
tores Magistri seu Doctores, aut Licētiati in Theologia
aut Iure Canonico, vel alij Clerici, seu Regulares, et-
iam ex ordine mendicantium, aut etiam sæculares,
qui ad id videbuntur magis idonei. Iurentq; om-
nes ad sancta Dei Evangelia, se, quacunque huma-
na affectione postposita, fideliter munus executuros.
Caueantq; ne quidquam prorsus occasione huius ex-
aminis, nec antè nec post accipiant, alioquin Simonie
vitium tam ipsi, quàm alij dantes incurrant, à qua absol-
ui nequeāt, nisi dimissis beneficijs, quę quomodocunq;
etiam antea obtinebant, & ad alia in posterum inhabi-
les reddantur. Et de his omnibus nō solūm coram Deo,
sed etiam in synodo Prouinciali, si opus erit, rationem
reddere teneantur; à qua si quid contra officium eos fe-
cisse cōpertum fuerit, grauitè eius arbitrio puniri pos-
sint.

5. Peracto examine renuntientur, quotcunque ex his
idonei iudicati fuerint, atate, moribus, doctrina, pruden-
tia, & alijs rebus, ad vacantem Ecclesiam oportunis. Ex
hisq; Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idone-
um iudi-

um iudicauerit, atque illi, non alteri, collatio Ecclesie ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre.

6. Si verò iuris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum, & non alium pertineat, is quem patronus digniorem inter probatos ab examinadoribus probabit, Episcopo presentare teneatur, ut ab eo instituat. Cum verò institutio ab alio quàm ab Episcopo erit facièda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorè, quem Patronusei presentet, ad quem institutio spectat. Quod si ius Patronatus Laicorum fuerit, debeat qui à patrono presentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, & non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti.

7. In omnibus supradictis casibus non cuiquam alteri, quàm vni ex prædictis examinatis, & ab examinadoribus approbatis, iuxta supradictam regulam de Ecclesia prouideatur, nec prædictorum examinadorum relationem, quo minus executionem habeat, vlla deuolutio aut appellatio, etiam ad sedem Apostolicam, siue eiusdè sedis legatos, aut vicelegatos, aut Nuntios, seu Episcopos, aut Metropolitanos impediatur, aut suspendatur. Alioquin Vicarius, quem Ecclesia vacanti antea Episcopus arbitrio suo, ad tempus deputauit, vel forsitan postea deputabit, ab eius Ecclesie custodia & administratione non amoueat, donec aut eidem aut alteri, qui probatus & electus fuerit, ut supra, sit prouisum.

8. Si tamen adeò exigui redditus dictæ parochiales fuerint, ut totius huius examinis operam non ferant; aut nemo sit qui se examini querat subijcere, aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus reperiuntur, facile grauiores rixæ ac tumultus possint excitari: Nullus tamen in beneficium quodcunq; Pastorale institui possit, quin præcedente alio, licet priuato, attamen maturo examine, ab examinadoribus in Synodo vernali quotannis nominandis, & constituendis, ad hoc munus inuen-

Cap. 13. reform. sessionis septima Concil. Trident. in synodo Dioces. sub Adolph. 3 Anno 1551 feria 2 post Dominicam Inuocauit publicat pa. 522.c.

Concil. pro. uinc. sub Adolph. 3 Medio secundo ca. 6 pa. 433.

tus fuerit idoneus, cæteris tamen vt supra seruatis. saluo
 que nihilominus examinandi iure, quod Prælati quidã
 habent, cui per præscriptum examen, nihil volumus ef-
 se derogatum.

9. Hoc priuato examine explorari volumus, etiam Vi-
 carios, Capellanos, Adiutores vel Socios, qui ob populi
 frequentiam, & parochiæ latitudinem, vel aliam legiti-
 mam causam ad regimen & curam animarum assumen-
 di erunt: inhibentes omnibus Ecclesiarum parochialiu
 Rectoribus, sub pœna excommunicationis latæ senten-
 tiæ, ne cuiusquam ceu Vicarij, Capellani, Adiutoris, vel
 Socij opera, in pastoralis functione vtantur, qui non præ-
 ter ordinationis suæ formatas, & Ordinarij sui authenti-
 cas dimissorias litteras (prout titulo de Decanis rurali-
 bus, articulo: *Et ne quis vagus* pag. 195. præscriptum est)
 exanimatorum suorum testimonium in scriptis exhibe-
 rit, quo testatum fiat, eum sufficienti examine inuē-
 tum esse dignum & idoneum, qui in Vicarium, Capella-
 num, Adiutorem, vel Socium Pastoralis officij tali loco
 cooptari possit. Necessariò autem locus exprimendus
 erit, quia pro diuersitate locorum, aut personarum, qui-
 bus quis præficiendus erit, diuersum esse poterit de qua-
 litate præficiendi iudicium.

10. * Archidiaconi quoq; & eorum Officiales, seu qui-
 bus iure vel consuetudine iurisdictio instituendi præ-
 sentatos in curas Pastorales competit, neminem in hu-
 iusmodi curam instituunt, cuius ætas, mores, doctrina,
 zelus, prudentia, aliaq; quæ pro diuersitate locorum &
 personarum necessaria, vel oportuna videbuntur, legiti-
 mo examine iuxta formam supradictam explorata nõ
 fuerint.

11. Quod si qui contra facere præsumperint, & vel
 nullo, vel minus rite seruato examine, vel etiam exami-
 ne rite seruato, personas instituerint minus idoneas, aut
 de quibus cõstiterit, q̄ carnalitatibus, aut alio passionis hu-
 manæ

Concil. pro-
 uinc. sub Her-
 man. 5. parte
 4. cap. 6. sy-
 nod. sub D.

Henrico An
 1330. postri
 die B. Remi
 gij habita c.

3 pag. 105. b.
 Concil. pro
 uinc. sub A

dolpho 3. Me-
 dio secundo
 cap. penulti-
 mo pag. 434.

a. Et in man-
 dato Adolp.
 3. cuius ini-
 tium est.

Quancquã
 diuinis le-
 gibus publi-
 cato in syno-
 do Anni 1550

ferias. post
 Remigij hab.
 pag. 513 a

* V. vichbold.
 cap. 1. pag. 50
 d. 51. a

Concil. pro-
 uinc. sub A-
 dolp. 3. Me-
 dio secundo

cap. 6. Cuius
 initium est
 Porro quo
 plus pa. 433

a.

manæ affectu, non rationis iudicio promotæ sint, tribus mensibus ab officij sui executione, & fructuum perceptione, eo ipso sint suspensi: Instituti verò iuxta Constitutionem Pij Quinti, cuius initium est. *In conferendis beneficijs Ecclesiasticis, & præsertim Parochialibus Ecclesijs & car.* datam Romæ ad S. Petrum anno 1566. 15. Calend. Aprilis, nullum ex prouisione, institutione, seu inuestitione huiusmodi, prouisionis ius aut titulum, etiam coloratū accipiant, & Parochiales Ecclesiæ, vt prius ante collationem, atque institutionem huiusmodi vacabant, vacēt: prout eas secundum formam & præscriptionem, atque vigorem eiusdem constitutionis, quam obseruari volumus; ex nunc vacare statuimus, decernimus, & declaramus, non obstantibus huic Decreto, exēptionibus, indultis, priuilegijs, præuentionibus, affectionibus, nouis prouisionibus, alijsq; impedimentis quibuscunq;

12. Et ne aliquo modo, ex dilata vel suspensa Parochialis Ecclesiæ collatione, prouisione, & institutione, salus populi in periculum veniat; quæcunque in eadem Constitutione Pij Quinti hisce Decretis adiuncta, ad huius incommodi & periculi cautelam statuta, decreta, & præscripta sunt; in vsum ducenda publicamus, & ad collationem, prouisionem, & institutionem, ritè & intra tempus ibidem præscriptum faciendam, omnes ad quos hæc Decreta diriguntur obligamus.

13. Quoniam verò institutio ianua est, per quam fit ingressus ad Ecclesiarum administrationem, sine quo haberi non potest Pastoralis iurisdictio, nec ligandi soluendiq; autoritas exerceri; ideoq; ceu fures & latrones habendi sint, qui per hoc ostium non intrantes, sed aliunde ascendentes, iurisdictionem Pastoralem in Christi fideles sacrilega temeritate vsurpare præsumunt; sub dulci Pastoris nomine, animas, quas saluare

Synod. Dioc. cesa sub Adolp 3. Anno 1550. 26. Feb. habita pag 466. 66. cil. prouinc. sub D. Henrico anno 1310. habita cap 12. pag. 81. a.

*Statut. D. Si-
frid. 5. cap. 1.
pa. 47. d.*

saluare prætendunt, decipientes, maciantes, & perdentes: vt huiusmodi Ecclesiarum inuasionem, quantum in nobis est, in posterum impediamus; Decernimus eum qui temeraria atque sacrilega præsumptione, propria auctoritate, sine titulo, Ecclesie parochiali se ingesserit, vel illam per intrusionem manus sæcularis, sine Canonica institutione occupauerit, inhabilem factum, non solum ad Ecclesiam vel curam parochialem, quam inuaserat, obtinendam, sed & ad alia quæcunque beneficia vel officia Ecclesiastica, ac indignum quibuscunque honoribus ac dignitatibus, donec post manifestam, & exploratam criminis huius poenitentiam, atque Canonicam satisfactionem, eius Ordinario iusta ex causa, cum eo visum fuerit, dispensandum. Fructus autem, si quos nomine Pastoralis curæ, Canonicè non institutus acceperit, fabricæ Ecclesie, à qua prouenerant, declaramus restituendos.

*Ibidem &
Concil. pro
nunc sub He-
rico Anno
1310. habitum.
c. 12. pa. 81. a
Adolp. 3. in
Synod. Diæ-
cesana Anno
1550. 26. la-
nua. hab. in
mandato eu-
ius initium
est: Cum
non modo
sacrorum
pa. 469. c. d.*

14. Si qui autem, vel in ciuitatibus, vel ruri, sine Canonica institutione, animarum curam nunc alicubi exercent, hi sub poena excommunicationis latæ sententiæ, à qua non nisi ab Ordinario absolui queant, intra viginti dierum spatium à publicatione horum Decretorum, primùm his, quibus examinandi officium incumbit, sese sistant: Deinde si post examen idonei & digni iudicati fuerint, qui admittantur, ab his quibus instituendi auctoritas competit, sese in huiusmodi beneficia Canonicè institui curent: Alioquin si intra hoc spatium, vel ad examen non comparuerint, vel Canonicam institutionem accipere contempserint, sub eadem poena Ecclesias, vel beneficia pastoralia quæ inuaserant, mox relinquant, & locum dent legitimè & Canonicè sufficientibus.

*Ibidem pag.
465. b.*

15. Similiter quoniam indigni sunt vt regendis alijs præponantur, qui seipsos regere nesciunt: sub eadem poena omnes qui publico incestu, seu alijs enormibus criminibus

minibus manifestè irremitti sunt, eodem temporis intervallo, beneficia pastoralia quæ tenebant, dimittant, & ad agendam de sceleribus ac scâdalis suis poenitentiam se componant, suiq; regiminis locum viris cedant ad regendum Dei populum, verbo, vitæ exemplo, & eximio quodam Dei amore præstantibus.

16. Ad hæc omnes Apostatas monachos, vel qui extra obedientiam degentes, se Ecclesiarum regimini ingesserunt, quiq; vel ob hæresin, vel ob Schisma, vel aliam quamvis ob causam, aut ipso iure, aut ab homine latam excommunicationis sententiam incurrerunt, ideoq; ad exercendam iurisdictionem in populum Dei incapaces, & inhabiles sunt, excommunicatos publicè annunciari, & à plebibus, quarum curam sibi vsurparunt, alijsq; fidelibus vitari, districtè præcipimus, donec Deo & Ecclesiæ dignis poenitentiae fructibus satisfecerint, ac beneficium absolutionis vel à nobis, vel ab Ordinario suo meruerint impetrare.

17. Volumus præterea vt singuli Decani Rurales, quæ admodum titulo de Decanis ruralibus, articulo cuius initium est: *Similiter si qui, &c.* decretum est, in proxima Synodo exhibeant, nomina & locum habitationis eorundem Apostatarum, inobedientium monachorum, aliorumq; omnium excommunicatorum, & decretis hisce obtemperare contumaciter recusantium Pastorum, Vicariorum, Capellanorum, atque Coadiutorum, vt eorum temeritas, ausus, & superbia, tanto diligentius puniantur, quanto damnabilius desererentur impunita.

18. Quicumque post iustum & incorruptum examen idonei & digni fuerint inuenti, vt ad suscipiendam curam pastorem, ad quam desiderabantur, possint admitti, & in pastoralia beneficia Canonicè fuerint instituti, ea quæ ad boni Pastoris officium pertinent, magno charitatis feruore, indefatigabili sollicitudine, & insuperabili constantia exequantur, atque omnimodè satagant,

K k

ctiam

*Idem.**pag 193.**Extra de ex-
cusation. li
bro 5. tit. 1. c.
Qualiter &
quando.*

Ioannis 10.

etiam in multa contritione cordis, & corporis, in fame & siti, in frigore & nuditate, non modò vt ne quisquam ex sibi commissis pereat, vel de manibus suis rapiatur, sed omnes parent Domino plebem perfectam in omni sanctitate & iustitia. Ne si mediocritate quadam contenti in acceptorum talentorum vsuris fuerint remissiones, non quidem ea quæ Christi, sed quæ sua sunt quæsiisse iudicentur; & non tam gregis salutem, & gloriam Dei, quàm vel quietem, vel honorem, vel vtilitatem suam, aut humanum fauorem, vel quidquam aliud corruptibile spectasse.

DE MVNERE PASTORALI.

19. Quoniam multa pastoralis sollicitudinis atque dilectionis officia in præcedentibus varijs distinctisque locis à nobis explicata iam sunt, & quamplurima in illis digesta, quæ Pastores & eorum Vicarios, Capellanos, Adiuutores & Socios officij sui admonere, & in his quæ muneris sui sunt instruere, atque ad eadem prudenter ac magnanimiter exequenda dirigere & excitare, continere & confirmare possint; eadem frequenter legant ac perlegant, & perinde ac si sibi speciatim præscripta fuissent, diligentissimè deuotissimeq; obseruent, & hæc quæ ad magis excitandos & permouendos eos, vel indè repetimus, vel explicatius ponimus, aut nondum posita statuimus, peculiari animi deuotione accipiant, & obedientissimè, religiosissimeque præstent & perficiant.

Ioannis 21.

Act. 20.

Dist. 43. cap.

Ephesijs 7.

quest. 1. cap.

Sicut. 8.

quest. 1. cap.

Qui Episc.

patum 11.

quest. 3. cap.

Præcipue

12. quest. 2.

Cap. Glo-

ria Episc.

apud

20. Cognoscant itaq; omnes, quibus animarum cura cõmissa est, præcepto diuino sibi mādatum esse; vt oues suas agnoscant, pro his sacrificium offerāt, verbiq; diuini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorū omnium exēplo pascant, & pro earum salute quandoq; opus est, animā suam ponant; pauperum aliarū que miserabilium personarum curā paternam gerāt, & in cetera pastoralia munera incūbant. Ideoq; ad implenda & præstanda hæc pastoralis officij debita, ad assiduam

apud oues suas residentiam, se iure naturali & diuino ita obstrictos & obligatos esse, vt nisi Christiana charitas, vt gens necessitas, debita obediētia, ac euidens Ecclesiæ vel Reipub. vtilitas abesse cogat; nihil eos à peccati mortalis reatu excuset, prætenſa aut prætendenda Romani Pōtificis voluntas aut dispensatio; adeò vt nec ob vitæ propria periculū, quod vel ex peste, aut alio contagioso graſſante morbo, vel ex cōmuni fidelium persecutione imminet, corporalē præſentiam, aut necessarium ministerium ouibus suis subtrahere possint; nisi fortè à persecutoribus ipsi soli querantur, & alij quibus non est eadē causa fugiendi in prōptu sint, per quos impleri possit necessarium ministerium. Quemadmodū enim Proreta nauē quam regendā suscepit, nunquam periculosius quā intumescētibz vndis deserit; & sicut Dux exercitus, totius exercitus salutem in præsentissimū discrimen adducit, si vel instante prælio timidè sese subducatur, vel in ipso certamine turpiter fugiat: ita Pastor à grege quē pascēdum, regendum atq; tuēdum recepit, nunquam minus quā exorta contra populum Christianum persecutionis tēpestate abesse potest; non tantū ob sermonis & vocis incitamentū, & Sacramentorū debitum ministeriū; sed & vel maximè ob fidei & virtutis exēplum, quo ad confessionis arma sumēda, non verbis tantū plebē, sed & factis cohortetur, omnemq; gregē in vnū cōgreget, & exercitiū Domini, ad certamē militiæ cælestis armet. Ad quæ præstanda quanta debeat esse Pastorū virtus, & quā vehemēs in Deum & proximū amor, facile ex eo intelligent, quod ipsas oues in tam magnū debeant spirituales dirigere & excitare ardorē, vt vincant etiam mortis naturalē timorem, quo mori nolunt, etiā quando cum Christo viuere volunt. Et si ex ipsis ouibus, vt multi facti sunt, ita futuri sint aliqui Martyres, qui quantacūq; futura sit molestia mortis, eam vincant vi amoris, quo amant illū, qui cū sit vita nostra, etiā mortem voluit sufferre pro nobis; quan

D. Prosper.
lib. 1. de vita
contemplati-
ua cap. 16. *D.*
Augustin. e-
pist. 180. que
est ad Hono-
ratum.
Concil. Tri-
dent. sess. 23.
cap. 1.

D. Gregor.
34. *Moral.*
cap. 21. 22. &
lib. 2. *indist.*
10. *epist.* 38.
D. Cypria-
nus lib. 1. e-
pist. 2. & lib.
3. *epist.* 1.

Venerab. Be-
da in cap. 21.
Ioannis ad
illud: *Petere*
diligis me.

to magis debent vsque ad mortem pro veritate certare, & vsque ad sanguinem aduersus peccatum dimicare, atque animam suam pro ouibus suis ponere, qui sacramētis, verbo, & exemplo, pascendas, docendas, regendas, dirigendasque oues susceperunt, & imitando Pastorem

D Gregor. c.
24. lib 3.
moralium in
39. cap. 10b.

D Chrysof.
homil 13 in
Matth. & ho
mil. 67. ad
populum An
tiach

** Lib 4. Hi-*
storie Ecclē-
siast. cap 15.

De D Vrba
no in vita S

Cacilie De
S. Cornelio

Papa in vita
S Eugenie,

de Cypriano
Cypriano

ipsemet lib.
1. epist 8 &

lib 3. epist. 5.
& 10.

Actor cap.
9. & 19

2. Corint. 11.
Matth. 14.

D Chrysof.
in tractatu

super psalm.
43 Qui legi

tur Domini
ca 4 Octob.

in officio Ro
mano

Rom 8.
1. Cor 4.

& 15.

summum, eidem hærere pastores, cum cum tam multæ imitatae sunt, & multæ si rectè dirigantur, imitaturæ sint oues?

21. Caueant tamen Pastores, ne nimia animositate sua persecutionem moueant, aut excitet, vel excitatam plus prouocent: vt ne cum paci & tranquillitati in omnibus prouidere debuissent, materiam dent seditioni, & motam persecutionem exacerbent. Bella enim excitare non Pastoris, non militis, sed seditiosi est, nec temeritas à Christo, sed fides & modestia, coronatur. Itaque cum graue contra eos bellum exortum fuerit, nec quicquam facere possint quod prosit; nõ tam suã salutem, quã quietem publicam cogitantes, cum D. D. Urbano, Cornelio & Cypriano, aliisque Sanctis ad tempus latebram & quietem teneant; & respectu vtilitatum aliarum, quæ ad pacem omnium pertinent & salutem, cauti & moderati existant, potius quàm vt suo conspectu atque presentia motus grauiores concitent. Nam hoc quoque fecerunt Apostoli, & ipse Dominus noster Iesus Christus. Non enim semper apparentes in media irruebant pericula, sed nonnunquam & fugientes & latentes secedebant, non timidi & cedentes, sed (ne patrãndorum malorum causa esse viderentur) prudentes & magna circumspèctione moderatissimi, malentes longanimiter ad maiorem Dei gloriam, & populi necessitatem, sese quam diu iuste poterant seruare, & quotidiana mortis expectatione longum pati martyrium, quàm recusando laborem, & afflictionem cordis & corporis, quasi sibi consulentes, impotentiam animo, præcipiti quæ martyrio, necessitatibus populi antè præordinatum à Deo tempus importunè sese subtrahe.

trahere. Quare in simili necessitate constituti, similiter agant Pastores, & postquam parum respirauerint, tanquam generosi quidam catuli ex antris exilientes, & è latebris emergentes, statuunt nō se solos seruare, sed etiam alios, quoscunque tenentur; & loca omnia per quæ oues suæ dispersæ sunt obeunt, quotquot inuenerint sanas, debiles, integras, & con fractas colligant, omnesq; in pristinum statum restituant, & ad ferenda maiora ac grauiora componant.

22. Quare quæcunq; de residentia Pastorum aliorum que curam animarum habentium, titulo de Prælati, à nobis sancita sunt, singulos eorum æquè tangant, ac si hic ad verbum repetita fuissent. Quibus hoc adiungimus, quod peculiariter ab Adolpho 3. ijs qui ad gerendum Ecclesiarum parochialium regimen instituti vel promoti sunt, in mandato, cuius initium est. *Quanquam diuinis legibus, &c.* Legimus olim quoque fuisse iniunctum; vt intra triginta dies proximos, quos eis pro Canonica & peremptoria monitione damus, apud Ecclesias suas resideant, vel nobis aut Episcopo vel Archidiacono suo causam cur id facere nō possint, exponant, vt ea cognita vel recipiatur excusatio, vel insufficiens & illegitima iudicetur, alioqui ipso iure nouerint se suis Ecclesijs fore priuatos.

23. Quia verò qui duo aut plura obtinet beneficia, quæ personalem residetiam requirunt, assidua residentia singulis satisfacere non potest, & manifesta insatiabilis auaritiæ nota, stipendia sibi vendicat plurimorum, vix sufficiens vnū implere officium; cū valde scælix sit ille censendus, cui vnā Ecclesiam bene ac fructuosè, & cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit; consultè & necessariò in Synodo Diocesana sub Adolpho 3. Anno 1351. feria secunda post Dominicam *Inuocauit* habita, publicatum fuit, cap. quartum sess. septimæ Oecumenici Concil. Trident. quod ita habet:

Kk 3

Qui-

Adolph 3. in mandato cuius initium est. Quanquam diuinis legibus, dato ipso die 5. Michael Arch. Anno 1350. public feria 5. post festum Remigij in Synodo eiusdem Anni pag 512 d. 513 a.

Cap. Quia nonnulli lib. 3. Decretal. tit. de clericis nō residentiibus.

Quicumque de cetero plura curata, aut aliás incompatibilia Beneficia Ecclesiastica, siue per viam vniõnis ad vitam seu comendã perpetua, aut alio quocunque nomine & titulo, contra formam sacrorum Canonum, & præsertim Constitutionis Innocentij 3. quæ incipit, De multa, recipere ac simul retinere præsumpserit, Beneficijs ipsis iuxta ipsius Constitutionis dispositionẽ, ipso iure, etiam præsentis Canonis vigore priuatus existat.

24. Cuius saluberrimi ac necessarij Decreti inuiolabilem cupiẽtes esse auctoritatem; declaramus eos omnes, qui sine legitima Romani Pontificis dispensatione plura curata, aut alia incõpatibilia officia, contra istius Decreti sanctionem, exindè recipere aut retinere præsumpserunt; nec beneficia huiusmodi iuxta ipsius Cõstitutionis dispositionẽ legitimè possidere, nec fructus inde perceptos tuta conscientia retinere posse; sed eos Ecclesijs restituendos, & Beneficia tanquam liberè vacantia, alijs dignis, qui in loco residere possint, & curã eorũ per seipos valeant exercere, cõferenda. Quod si intra sex menses ea cõferre distulerint, illi ad quos eorum donatio spectat; non solum ad alios secundum Lateranensis Concilij statutum eorum deuoluatur collatio, verum etiam, quem admodum in generali Concilio sub Innocentio 3. definitum est, tantũ de suis in vtilitatem Ecclesiarum, quarum sunt Beneficia, assignare cogantur, quantum à tempore vacationis eorũ constiterit esse perceptũ. Et si forte ultra sex menses illa retinere contenderint, qui ea cõtra formam Canonũ obtinebãt, tam alia omnia Beneficia, quæ retinere poterant, quã hæc, quibus iure priuati erãt, ipso iure vacare censeantur, ac tanquam vacantia liberè alijs idõneis conferantur, nec ipsi antea ea obtinentes, tuta conscientia fructus post dictum tempus retineant.

Cap. Quia nonnulli
3. Decretaliũ
de Clericis
non residentibus.

Ibidem.
Cap. De multa lib. 3.
Decretaliũ:
titulo de præbend.
& dignitatibus.

Cap. Execrabilis. 5. Qui
verò in extraneis
trauagant.
Commun. tit.
de præbend.

Articulo cuius initium est. Si qui autem ex prædictis.
Et articulo Omnes qui plures,
pag. 25.

25. Si qui Romanæ sedis indulgentia aut dispensatione, ab obligatione horum Decretorum se exemptos putent, dispensationes suas, quemadmodum titulo de Prælatiõis à nobis iniunctum est, examinandas & probandas exhibeant, sub pœnis ibidem constitutis. 26. Nul-

26. Nulla tamē dispensatio obstat, quin in Parochiali Ecclesia resideant, & ibidē in diuinis deseruiāt, qui Parochialem Ecclesiā ac Canonicatū aut dignitatē in Metropolitanis, vel Cathedralibus seu Collegiatis Ecclesijs, vel aliud quodcunq; beneficiū Ecclesiasticum obtinent, secundū formā Constitutionis Pij V. cuius initiū est. *Cupiētes pro nostri. &c.* Datę Romę apud S. Petrum Anno 1568. octauo Idus Iul. Pontificatus eius Anno 3. nisi in ipsa dispensatione expressa illius Constitutionis facta fuerit mētio. Qui secus fecerit, cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis & præminentię fuerit, à fructibus Parochialis Ecclesię, quamdiu in ea non resederit, sine vlla alia declaratione, suspensus sit, eosque Ecclesię restituere teneatur.

27. Quoniam parum aut nihil pastoralis officij potest exercere Pastor, nisi præter auctoritatem iurisdictionis, habuerit quoq; ordinis potestati: & cū ipso iure viribus careant collationes, de parochialibus Ecclesijs factę, qui non attigerint 25. etatis annum: atque Ecclesia sibi commissa priuatus sit, qui intra annum à commissi sibi regiminis tempore, ad sacerdotium non fuerit promotus: ita vt nec cui ætas deficiebat, postquam ad ætatem venerit, nec qui ætatem habebat, si post annum à suscepto regimine sacerdos ordinetur, sine noua collatione, nouaq; institutione, aut fructus possit suos facere, aut pastorem iurisdictionem exercere: Volumus vt singuli Decani Rurales intra viginti dies, à cognitione huius Decreti, nobis, Ordinario, aut Archidiacono suo, in scriptis exhibeāt, omnium eorum nomina, qui vel infra legitimā ætatem ad Ecclesias Parochiales promoti sunt, vel sine legitima facultate intra annū, à die suę promotionis Ordinē sacerdotalē non receperunt. Singulosq; præterea quo ad mores, eruditionem, zelū, & prudentiam, ceterasque qualitates, quę in Pastoribus obseruandę & notandę sunt, describant, vt Ordinarius de his accuratē edoctus, vel eosdem si idoneos inuenerit, post peractam de excessibus

Concil. pro-
uinc. sub A-
dolph 3. Me-
dio tertio.
Cap. Cupiē-
tes ex ani-
mo.

Vide Adolp
3. in his qua
in Cathedra
lib. 6. Colle-
giat Ecclesijs
inquiri de-
bent §. 38.
pag. 480. b.
Cap licet de
electione in
sexto.
VVichbold.
cap 2 pag 51.
a. Adolp. 3 in
mandato
quod inci-
pit. Quan-
quam diui-
nis legi-
bus publi-
cat in Syno-
do D. cesesa-
na Anno
1560 feria
quinta post
Remigij
pag. 508. c. d.
c. c.
Cap 34 lib 1.
tit 7 in sex-
to.

sibus pœnitentiam, & Canonicam satisfactionem, vel alios à collatoribus vel patronis noua collatione, & ab ijs penes quos fuerit iurisdictio, noua institutione, intra tempus Canonicum, iuxta sacrorum Canonum & Constitutionum sanctiones, promoueri & institui curet.

Cap. Licet.

Cap. Non.

Cap. Cũ
ex co de e-
lect. in sex-
to.

In statut. A
dolph pag.
522. c.

Concil. Con-
stantinopo.

6. cap. 8. Cap.

Exijt Ha-
betur etiam
de verbo ñ
significatio
ne Concil. La-
teranens. vl
timum sess.
ii.

Jeremias

Threno 4.

28. Facultates de non promouendo præterquam in ca-
sibus à iure expressis concessæ, ad annum tantum suffra-
gètur: iuxta Decretum cap. 12. sessio. 7. Concilij Tridenti-
ni, in Synodo Diœcesana sub Adolpho 3. Anno 1551. feria
secunda post Dominicam Inuocauit, publicata.

DE MUNERE PRAEDICATIONIS.

29. Quod verò ad Euangelij prædicationem & popu-
li instructionem attinet, cū hoc præcipuum Episcoporu
munus sit, quod Ecclesiarum Prælaris & Pastoribus in re-
giuncula, parochia vel Ecclesia sibi commissæ non mi-
nus incumbit, quàm Episcopis in Diœcesi sua: quicun-
que Ecclesias curam animarum habentes quocunq; mo-
do obtinent, per se ipsos, diebus saltem Dominicis, & Fe-
stis solemnibus, plebes sibi commissas, pro sua, & earum
capacitate pascant salutaribus verbis, docendo, quæ scire
omnibus necessarium est, vt pœnam æternam euadere,
& cœlestem gloriam consequi valeant.

30. Quandoquocunq; verò legitimè impediti prædicatio-
nis officium per se obire nequiverint: prouida pastorali sol-
licitudine curent, vt id per alios idoneos Sacerdotes im-
pleatur; ne quod Propheta dolens queritur: *Paruuli petu-
runt panem, & non erat qui frangeret eis*: Ob eorum quoque
negligentiam queri meritò quisquam possit. Quod si qui
præstare neglexerint, & ab Ordinario vel eius subdelega-
to semel moniti, muneri suo defuerint, etiam si ab Epil-
copi iurisdictione quauis ratione exēptos se esse præten-
derent, & Ecclesiæ quouis modo exemptæ dicerentur,
aut alicui monasterio etiam extra Diœcesin existen-
ti, forsan annexæ vel vnitæ; modò reipsa in Diœcesi
sint, per censuras Ecclesiasticas, seu alias ad ipsius
Ordina-

Ordinarij seu eius subdelegati arbitrium cogantur, ita vt etiam, si ei sic expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persoluatur, donec principalis ipse respiscens, officium suum impleat.

31. Neminē tamē in prædicationis officiū substituāt, vel in Ecclesia sua prædicationis munere fungi permittant, nisi qui ab Ordinario, vel à Vicario in Pontificalibus, seu, à Vicario in Spiritualibus, prout moris aut consuetudinis fuerit, tā in moribus quàm doctrina, & fidei integritate probatus, & ad id muneris fuerit admissus, suæq; admissionis testimonium in scriptis exhibuerit. Si qui autem sine legitima hac, vel ab Apostolica Sede suscepta, ac ab Ordinario vel eius Vicario approbata auctoritate, publicè vel priuatim prædicationis officium usurpare præsumperint, iuxta Decretum * magni Concilij Lateranensis, excommunicationis vinculo ab Ordinario innotentur, & nisi quantocius respuerint, alia competentem pœna plectantur.

32. Regularibus quoque cuiuscunq; fuerint Ordinis, nec in Ecclesijs suorum Ordinum, nisi ab Ordinario vel eius Vicario fuerint admissi, & benedictionem ab alterutro acceperint; nec in Ecclesijs non suorum Ordinum, nisi licentiam ab Ordinario vel eius Vicario in scriptis obtinuerint, prædicare liceat: quam quidem licentiam quotannis nouam, aut saltem innouatam Pastoribus, seu Ecclesiarum, in quibus prædicaturi sunt, rectoribus exhibendam esse titulo de Abbatibus, Prioribus &c. præcepimus.

33. Illud præterea ex definitione D. Leonis magni volumus obseruari, vt præter eos qui sunt Domini Sacerdotes nullus ad munus docendi aut prædicandi assumatur, siue sit Monachus, siue laicus, qui alicuius scientiæ nomine gloriatur.

34. Cùm autem, vt docet D. Gregorius magnus, ars docentium sit, vt in auditorum suorum mentibus prius

L I

studeant

Cap. 1. reform.
mai. Cleri

Germania
per Laurentium
iii. S.

Anast. Cardē
nalem Sedis

Apostolice
de latere le-

gatum Anno
1524. facta.

Concil. Pro-

uinc sub Her-

manno 5. par.
4. cap. 5. &
6.

* Cap. Quia
verò non-
nulli.

Articulo,
Cùm iux-

ta Aposto-
licam.

D Leo epistō
la 62. cap. 5.

Cap Cùm
ex iniun-

cto & cap.
Sicut, titulo

de hæreti-
cis.

In cap 27.
Iob lib. 18.

cap. 6. moral.

studeant peruersa destruere, & postmodum recta prædicare, ne bonum sanctæ prædicationis semen, plena malis corda non capiant; ideoq; Ieremiæ Prophetæ Dominus iusserit, prius vt euellat, deinde vt plantet, prius vt destruat, deinde vt ædificet: prima Catholicorum Concionatorū cura esse debet, vt primū erroris fabricam destruāt, & mox veritatis fundamentū ponāt, prius vitia euellāt, dissipēt, & disperdāt, ac eorum loco optimarum virtutum semina iaciāt, eaq; nulla officij sui intermissione foueant ac tueantur, & germinātia rigent, crescētia excolāt, & ab omni iniuria defendāt, atq; ad incrementū & frugē, quātū officio & ministerio suo possūt, perducāt.

De Consideratione lib. 1.

35. Excant itaq; frequenter in agrum Domini, quem excolendum receperunt, excāt, vt D. Bernardus monet, quibusdam passibus mentis & intentæ sollicitudinis, ac sollicitæ intentionis, & vigilantissimè considerent, quātis ager Dominicus, maiorum suorum vigilantia quondam cultissimus & fertilissimus, nunc siluescat tribulis & spinis, quantamq; passim pro tritico ferat zizaniam. Noscant, noscant optimè qui errores populum Dei captiuum ducant, quæcum vitia premant, qui peccatorum funiculi, quæque inolitarum consuetudinum vincula constringant; quæ denique necessitates, & impietates in seruitute Diaboli, eum ligatum teneant, excœcent, & in iniquitate sua obducent. Ad hæc tollenda, omnem prædicationis suæ vim intendāt, & nō minori studio ac vigilantia, quàm Sanctissimi Patres, qui prima fidei & pietatis fundamenta in hisce regionibus posuerunt, fidem ac pietatem collapsam instaurent, instauratam conseruēt, neque vllō modo patiantur, vt sua ignorantia, taciturnitate, vel negligentia, aut veritati fidei, aut sinceritati & perfectioni pietatis, quicquam decedat. Id vt rectè adimplere valeant, recolāt diligēter, & obseruēt, quæ in 4. 5. & 6. parte Cōcil. prouinc. An. 1536. habiti, prudētissimè ac sãctissimè Pastorib⁹ & Cōcionatorib⁹ præscripta sūt, & hæc

& hæc præcipuè, quæ vel illis addimus, vel inde ad eorum exhortationem vel excitationem refricamus.

36. In primis omnibus viribus contra ea peccata laborèt, quibus quasi ex professo, vera germanaq; Dei colèdi ratio extinguitur, vel corrūpitur aut obscuratur. Quod cū propriū hæresiū sit, quibus euertitur & tollitur vera syn-
ceraq; Dei religio, qua nullum à Deo munus tributum est homini maius, per cuius neglectū, & conculcationē ira & maledictio Dei super populum peccantem accenditur & multiplicatur, ac omnis animorū cōsensus, ordo
& trāquillitas, sine quibus constare Respub. non potest, aufertur; seditiones, bella, familiarumq; Ciuitatum at-
que regnorum euersiones concitantur: ad extinguendas faces istas, omnesq; totius hæreticæ prauitatis spinas euertendas, eradicandas, & euellendas (quæ haud dubiè non sine Pastorum & Concionatorum dormitantiā, & negligentia, multum in hac Diœcesi inualuerunt, & in multorū cordibus altas ac firmas radices egerūt) maxima vigilātia, maximaq; animorū studiorūq; concordia, atq; zelo omnes concionatores conspirare, & vnanimiter ac potenter concurrere debent. Quod nisi fecerint, & non minori contentione ac vigilantia, nullo fundamento subnixas hæreses euertere studuerint, & impię persuasionis pestes dissipare; quàm hæretici firmissimè fundatā Catholicā religionē subuertere conantur; proculdubio per eos nō stabit, quin sensim religio vera obruatur, & in eas hæreticorū perfidia adigatur angustias, vt seges optima fidei & pietatis, domināte impietate præfocetur, & illis magis nostra socordia, q̄ virtute suauincē
tibus, vera tādē religione iusto Dei iudicio spoliemur.

37. Quanam verò arte, quæ ratione contra hæreticos, & illos qui contradicunt, seu resistunt veritati, agendum sit, docet Apostolus, cū ceu tempora nostra respiciēs futurum dicit; vt multi sanā doctrinā nō sustineāt, sed ad sua desideria coaceruēt sibi magistros pruriētes aurib⁹, & à veritate quidē auditum auertant, ad fabulas au-

Amos 9.
3 Reg. 6. 11.
D. Leo epist.
25 & 31.

Matth. 13.

2. Timoth. 4.

tem conuertantur. Nam hæc prædicens, Timotheum, & in Timotheo omnes verbi Dei ministros, præcipuè tamen Episcopos, & animarum Pastores, terribili adiuratione obtestatur, & ad ea, quæ eis ad hæc auertenda ex officio incumbunt, obstringit, dicens.

D. August. de doct. Christi lib. 2. cap. 7. Vide eundem sermonem de utilitate ieiunij qui est 61. in sermonibus seorsim excusis. ad illud terrem. 6. Mitam vena tores.

D. Gregorius lib. 1. epistola 75.

D. Bernard. libro 3. de consideratione paulo post initium.

D. Chryso. de Sacerdot. lib. 2. tom 5.

D. August. in initium cap. 6. inchoat. expositionis epistolæ ad Galat.

2. Timoth. 2. D. Chryso. ibidem.

Testificor coram Deo, & Iesu Christo, qui iudicaturus est viuos & mortuos, & per aduentum ipsius, & regnum eius, Prædica verbum, in omni oportune, importune, argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Quamdiu enim cum timentibus Deum, mitibus, & docilibus negotium est, sufficit adhibere declarationes, probationes, & ostensiones, quibus ipsa nuda veritas, sine vllius asperitatis aut suauitatis condimento, intellectui innotescat. At quando contra rebelles agendum erit, qui sanam doctrinam non sustinent, veritatisq; lumen oderunt, & veritatis assertores auersantur,

qui ueritate auditum auertentes, ad audiendum aliquid noui auribus pruriunt: non illuminanda duntaxat menti, sed & iuxta modum ab Apostolo præscriptum mouendæ insistendum est voluntati; utendumq; obsecratione, quæ suauiter illiceat; increpatione, quæ salubriter terreat; redargutione, quæ inuictis rationibus conuincat, & manifestissima iniquitatis reuelatione utiliter confundat: vel ut emendetur ipsi, si fieri potest, ne pereant; vel si in peruersitate obdurati sunt, & incorrigibiles, perdant auctoritatem facultatq; alios subuertendi, ne perimant.

38. Agenda sunt hæc instantè in omni patientia & doctrina opportunè & importunè: ut ne vnquã aut animo deficientes, & delassati, errantiũ salutẽ despondeant, vel desperent; aut aliquãdo oportuna operã, quã dare possent ut reuertantur qui auersi sunt (ne duri vel importuni videantur) intermittant. Nunquam non illud secum cogitantes: *si quãdo Deus det illis penitentiam, ad cognoscendam veritatem, & resipiscant à Diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad ipsius voluntatẽ.* Quia donec viuunt, sæper incertũ est, utrũ voluntã

voluntatem sint in melius muraturi; & fieri posset, vt cui persuadere potuissent persistendo, & importunius, vt agris mentibus videbatur, arguendo, eorum desperatione & officij intermissione pereat: dum aut virtutem potentiae & bonitatis Dei longanimiter perseuerando non sperant, aut importunitatem opportunè non vsurpant; malentes oportunitatem meliorem frustra expectando, interitum peccantium otioso animo videre, quàm inuitis & reluctantibus animis, sanitatis medelā importunè adferre. Nullum igitur in re tanti momenti & periculi dissimulatio, nullum socordia habeat locū: nihilque in his, à quibus vnus cuiusque salus dependet, dubiè, nihil segniter, nihil plausibiliter aut perfundè pertrāseatur. Abijciatur prorsus omnis pestifera à Sacerdotali vigore patientia & coniuuentia, quæ nec alijs, nec sibi met, peccatis aliorum parcendo parcit, sed magis dum sine ratione restituendæ salutis plausibilis esse cupit, & se & alios perdit: sicut Heli quondam Sacerdos, filiorum suorum delicta tolerando, cum ipsis diuinæ iustitiæ sententiam meruit experiri, quia segni patientia dissimulauit plectere peccatores.

39. Si qui autem spreta hac monitione, cū tempus, locus & auditorium postularet, nūquam aut admodum rarò, idque perfrigidè pro veritatis defensione & expugnatione falsitatis, sermonem ex professo facere fuerint obseruati, & de illis tantum, quæ sunt extra controuersiam agere deprehensi: ij à Decanis ruralibus, vel illis qui bus immediatè subiecti sunt, corripiantur, & si moniti sese non emendauerint, tanquam falsitatis fautores, in synodis Diœcesanis accusentur, maximè si docti fuerint, & sufficientem ad confutandas hæreses habere gratiam noscantur. In huiusmodi enim causis, suspicione non caret taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret, ac meritò prædicatorem causa respicit, si cū silentio faucat errori: quoniam seipsum errare demon-

*D. August.
lib. 1 de ciuitate Dei, c. 9.
Concil. prouinc. sub
Herm. 5 par.
te 6 cap. 12.*

*D. Basilius
regula 27. in
breuitatib.*

*D. Leo epist.
76. ad Anatholium.*

D. Auli. 1 de ciuitate Dei ca. 9. D. Cypria. epistola 10. in editione Pamelij. 1. Regum 2.

Cap. Error. dist. 83. Cap. facientis culpam. item. cap. Inferiorum culpæ, Dist. 86.

Celestinus Pap. in epist. pro Prospero

• Hilario,
ad quosdam
Galliarum E-
piscopos.
D. Leo epist.
93. cap. 15.
Isaie 56. &
58.

D. Chrysof.
in ca. 4. 2. ad
Timoth. D.
Aug in c. 6.
epistole ad
Galat.

Isaie 51.
1 Pet 3. et 4.

strat, dum tacendo alios ab errore non reuocat. Neque sine causa de consensu eius sibi blandiuntur aduersarij, & in peruersitate sua confirmantur, vbi tacentem videt, qui si fidelis Domino suo esset, & quod cōtradicare arguēdo posset, haberet, sine cessatione, clamare, oblatrare, & quasi tubam vocem suam exaltare deberet.

40. In patientia porrò verbi Dei prædicatores ministerium suum impleant; ne quando litigantes seu irascētes, vel immodico fruentes impetu, aut vt inimicum reputantes id faciant, & videantur non tam corrigendi vel sanandi gratia, contra errores, peccata, peccatorumq; pericula, & pertinaciam agere, quàm vt ipsos peccatores mordeant, vituperent, diffament, & magis lædant. Quicquid enim lacerato animo dixerint punientis est impetus, non charitas salutifera corrigentis. Verùm his omnibus omissis, pleni charitate & Spiritu sancto, puro gloriæ & honoris Dei ac salutis animarum zelo, cum omni modestia prædicationis ministerium impleant, & amantes atque dolentes, magisq; quàm ille, contra quem agunt lugentes, & in illius casibus tabescentes, cuncta exequantur. Sed etsi propter charitatis ac pietatis suæ zelum maledicantur & blasphementur; si opprobria & calumniæ eis irrogentur, vel si quidquam sauius in eos intentetur, non solùm infracto & patienti; sed & magno ac generoso hoc quoque perferant animo: vt nec opprobria timeant, nec blasphemias metuāt, neq; propter persecutiones, studium ac sollicitudinem curandi, & prosequendi animarum salutem intermittant, sed quò magis malorum peruersitatem crescere viderint, eò magis prædicationem augeant, & communicantes Christi passionibus gaudeant exultantes, seque hoc nomine felices arbitrentur; quoniam quod est honoris & gloriæ & virtutis Dei, qui est eius Spiritus, super eos requiescet.

41. Cùm malum vitari non possit, nisi cognitum, ne quis per ignorantiam seducatur, & eò quod rerum ad salutem

litem animique virtutem & constantiam necessariarū, nullam aut exiguam habuerit scientiam, per errores ac hæreses ducatur captiuus, (quod multi Pastorum suorū ^{1. Iai. 5.} vel ignorantiam, vel socordiam, vel negligentiam accusantes, seductionis suæ causam fuisse, summo cum dolore nobis pro reconciliatione supplicantes questi fuerūt) necessarium censemus, vt omnes intelligant, quænam ab illis hæreses cauere vitariq; debeant. Quare frequēter & quotiescunq; huius rei vei minima haberi poterit occasio, clarè & distinctè, à Catholicæ veritatis prædicatoribus, populo proponēdi erunt Canones & Anathematismi, contra huius tempestatis errores & hæreses, in Oecumenico concilio Tridentino statuti & decreti. Quos etiā vnā cum professione fidei, vulgari idiomate typis edicimus, & paruo Catechismo, ad populi instructionem emittendo coniungi.

42. Vtile quoq; erit ipsius erroris & peruersæ voluntatis hulus aperire; & hæresis principia detegere, vt manifestetur quænam ex causa hæreses sint inuētæ, aut à populo susceptæ: reuelare etiam mysteria iniquitatis & occulta dedecoris, & hæreticæ assertionis fundamēta, & fructus: ^{2. Cor. 4. 1. Tim. 3. 2. Timoth. 3.} vt videant populi, cui Spiritui, quibus qualibet magistris, cōtra Catholicā veritatē præbuerint aurē; nēpe spiritibus erroris, doctrinis Dæmoniorū, ipsis hostib' veritatis, inimicis oīs iustitiæ, filiis Diaboli, hominib' mēte corruptis, reprobis circa fidem, plenis omni dolo & fallacia.

43. Vt hæc faciant minimè opus erit, vt laborent in recensendis hæreticorum argumentis, & vt lōga narratione ea proponant; quin verò quantum fieri poterit abstinendum ab illis esse iudicamus, maximè coram promiscua & imperita hominum multitudine; quam vt præclare scribit D. August. non intelligēdi viuacitas, sed credēdi simplicitas tutissimā facit: & bene monet D. Cyprianus nō debere nos esse curiosos, quid hæretici dicant, cū foris doceant, sed magis horrere & pudere nosse eorum ^{Cap. 4. cōtra epistolam quam vocant fundamenti Epistola 2. li. 4. & epistola ad Iubaianū de baptizandis hæreticis que est in additione Pamelij 73.} ineptias.

ineptias & insanias. Quandocunque igitur nefandæ fallaces, ac perfidæ eorum opiniones conuincendæ, & confutandæ erunt, facient id ad populi captum, non prolisa disputatione, nec leuibus, incertis, ac futilibus, & excogitatis persuasionibus; sed plana ac breui declaratione, probatis, solidis, neruosis, ac ad quæstionem propositam cõuenientibus argumentis, ex sacra scriptura, Concilijs, receptarum ab omnibus traditionum autoritate, perpetua Ecclesiæ consuetudine, ac SS. Patrum doctrina, vnanimiq; consensu petitis.

44. Quia autem fidei incolumitas, & plena veritatis agnitio, infidelitatis eliminatio, & falsitatis extirpatio est; maiori longè studio elaborare debent verbi Dei prædicatores, & præcipuè Parochi, vt in cordibus Christi fidelium firma iaceant fidei Christianæ fundamenta; eoque instruât, vt agnita Catholica doctrina, in omnibus sic sentiant, & credant, sicut Ecclesia Catholica Romana credit & sentit: ac magna sedulitate curent, vt pia quadã verbi salutaris auiditate, eo proficiant, suã vt fidei salte generales, & communes quasdam teneant rationes, quibus oportunè possint, omni poscenti siue credenti, siue incredulo spei Christianæ proferre rationem. Atque in hac fide & spe, clauis timoris & charitatis Dei ita configat & confirmet, vt neque consanguineorum, aut aliorum blanditijs allici, neque minis & terroribus pariantur se adigi, vel facultatum dispendio, seu ipsius mortis metu, quidquam compellantur patrare, quod fidei Catholicæ aduersetur (etiam si alioquin fidem in corde retineant, & de rebus diuinis in animo bene sentiant) sed Sanctorum exemplo mortem potius malint oppetere atrocissimam, quàm vt in religionis negotio, per fictam simulationem fidem negasse, eamue improbasse seu conuitijs damnasse, vel vllæ schismaticæ factioni verbo factoue communicasse, aut aliam deniq; Ecclesiam præter eam, quæ sola vera est, videantur prætulisse.

45. Hæc

*I. Petri 3
Col 3.
D. Chrysof.
Hom. 17 in e.
I. Ioannis.*

45. Hæc vt singuli facilius præstare queant, & illibata tenere religionem, animumque ab omni consensu & approbatione fraudulentæ & hæreticæ falsitatis seruire innoxium; doceantur non solum præcepto Ecclesiastico, sed iure quoque naturæ teneri, vt omnem cum hæreticis & schismaticis, quantum humana patitur necessitas, familiaritatem caueant & conuersationem ipsorumque libros vitent, quos vel sciunt legitima auctoritate prohibitos, vel esse nouerunt perniciosos. Sermo enim eorum vt cancer serpit, multumque proficit ad impietatem. Et sicut fieri non potest, vt tangens picem non inquinetur, ignemque in sinu suo gestans, vestimenta sua non comburat; ita fieri vix potest, vt qui cum hæreticis perpetuò & familiariter agit, tam constanti ac præsentis semper sit animo, quin aliquando, cum illi Catholicam fidem oppugnando rident, vna cum eis rideat, aut silentio suo, vel placidiori vultu, seu alio quocumque modo, qui à consensu abesse non videatur, tranquillo & ocioso animo, eorum subsannationes audiat, eosque sine vlla contradictione, quæcunque voluerint, maleuolo animo contra Deum & sanctam religionem effundere patiatur. Atque non tantum consilij, sed præcepti effesciant, quod ad consulendum animarum saluti dixit Christus: *Si scandalizauerit te manus tua, vel pes tuus, abscinde eum. Si oculus tuus: erue eum, & projice ab te, Bonum est tibi ad vitam ingredi debilem & claudum, aut cum vno oculo; quam duas manus, duos pedes, aut duos oculos habentem, mitti in Gehennam ignis.* Hac Allegoria significare volens, præsciendos esse à consortio humano homines; aliaque ceu manus, pes, oculus, chara & necessaria, pro vitando offendiculo seu impedimento pietatis esse abijcenda.

46. Ne simplices in hæreticorum libros ignoranter incidant, & incauti ex venenato eorum calice mortem suam bibant: curandum est, & Sacerdotali diligentia pro-

M m

uiden-

Eccl. 28.
 Math 18.
 Marc. 18.
 Rom. 16.
 1. Cor. 15.
 Ephes. 5.
 2. Thess. 3.
 Tit. 3.
 2. Timoth. 2.
 D. Cyprian.
 lib. 1. epistola
 3. 7. 8 Item
 tractatu de
 lapsis paulo
 antem finem,
 & de vnitae
 te Ecclesie.
 et Beda cap.
 6 lib. primo
 Comment.
 in prouerb.
 Salomon. ad
 versum, Nū
 quid absco
 dere potest
 homo ignem
 in sinu suo. Et
 cap. 8. libro 2.
 comment in
 Samuelem
 ad illud Et re
 spexerunt
 exploratores
 Saul.
 Vide D. Augustinum li.
 1. de Ciuitate
 Dei cap. 9.
 D. Leo epistola
 76 Math.
 c. 5. & 18.
 D. Leo epistola
 93 cap. 15. Cōcil.
 prouinc.
 sub Adolph. 3.

Medio primo Cap. Cōpertum nobis est pag. 428 d. & in inquisitionibus, que à Decanis, tam Collegialibus quàm Ruralibus, et Ecclesiarum Parochialium Rectoribus inquirenda sunt §. 91 pag. 488. d.

uidendum, vt hæretici codices, & à syncera veritate discordes, in nullo vsu lectionis habeantur. Iniungimus proinde omnibus, quibus prædicandi & docendi munus creditum est, vt libros prohibitos aliquando in concionibus recenseant, eos maximè quos vident in vsu esse apud populum, aut ab vsu non procul abesse; eumq; frequenter admoneant, ne quos libros domi suæ habeat, aut deinceps emat, quos Pastoribus suis inspiciendos & examinandos non exhibuerit, & habere, emere, ac legere ab ijs permissus fuerit, vt ne aliquando pia libri inscriptione, vel qualibet alia pietatis specie, aut verborum dulcedine & astutia decepti, latenter laqueis cuiuscumque inuoluantur erroris.

Pag. 464 d. 465 a. & in preparatione ad visitationem titulo De Scholis Pag. 490 d. D. Leo epist. 93. cap. 15.

47. Eis nihilominus, quibus superintendendi cura commissa est, curæ erit, vt facta domatim inquisitione, iuxta Decretum Synodi Diocesanæ Anno 1550. 26. Februarij sub Adolpho tertio habitæ, libros omnes suspectæ fidei, seu per hæreticos deprauatos, penitus auferant, atque ignibus concrement, & eos qui huiusmodi libros eis tradere recusauerint, vel Ordinario, vel suis Visitatoribus deferant.

Parte 12. cap. 9. Sub Hermã no 4 pag. 480 & c.

48. Typographi præterea, Bibliopola, Bibliopegi, ac reliqui librorum institores moneantur, vt nullum librum, chartam, scripturam, vel picturam, imprimant, vendant, ligent, aut compingant, nisi prius secundum Decreta concilij Prouincialis sub Hermanno quinto habiti, & constitutionem Innocentij Octaui, cuius initium est: *Inter multiplices* & c. datam Romæ Anno 1487. 15. Calend. Decemb hic olim publicatam, & quam hoc Decreto innouamus, à Catholico & legitimo librorum censore examinata & admissa fuerint, & Typographi nomen, regionem, atque ciuitatem, seu locum, in quibus excusa sunt, designent. Qui verò huic Decreto contrauenire præsumpserint, ipso iure excommunicationis pœnam incurrant, iuxta formam Constitutionis Innocentij Octaui, à qua à nullo absoluantur, nisi re ipsa prædi-

prædictæ Constitutioni satisfecerint, ac præterea iuxta præscriptionem Concilij Prouincialis, præter librorum confiscationem pœnis legalibus, ac pragmaticæ Constitutioni Augustanæ subiaceant.

49. Inter libros prohibitos in primis recensemus, quos Adolphus tertius in Concilio prouinciali *Medio primo*, Cap. *Compertum nobis est*, & in forma visitationis titulo, *Libri qui sequuntur* &c. recensuit, & sub anathematis pœna omnibus fidelibus, tam ipsis Parochis, quàm eorum subiectis vitandos præcepit. Præterea vt pleniorum huiusmodi librorum demus Catalogum, quemadmodum Concilium illud desiderare & promittere visum fuit, Indicem librorum prohibitorum cum Regulis confectis per Patres, à Tridentina Synodo delectos, & auctoritate S. D. N. Pij Quarti Pontificis Maximi comprobatum, hoc Decreto nostro hic publicatum pronunciamus, ac omnibus huius Diœcesis fidelibus recipiendum, & in librorum delectu seruandum tradimus & mādamus.

Pag. 428. b.

Pag. 490.

50. Enchiridion quoque Christianæ Institutionis, quod non, vt in quibusdam exemplaribus præ se fert, à Concilio Prouinciali, sed ab Hermanno à VVeda æditum est, postquam à Bucero seductus esset, & à fide Catholica defecisset, ob quod à Sede Apostolica Archiepiscopatu priuatus fuit, cum doceat quædam erronea, & Catholicæ fidei repugnantia, inter Apocrypha ponimus, quamdiu ab Vniuersitate Colonienfi vel Louanienfi nõ fuerit expurgatum.

Vide Alpho-
sum à Castro
contra here-
ses verbo
Gratia, hares

3.

51. Vt, quod in libris prohibetur, ad publicam perturbationem, & multarum mentium subuersionem, in occultis conuenticulis secreta perfidia non inueniat libertatem; nihil intermittendum erit, quod ad prohibendos huiusmodi coetus, à Pastore & Speculatore super grege Dominicū, quocūq; modo publicè & priuatim poterit præstari. Hoc aut Sacerdotū sēper fuit officium, ratio-

Bernard. ep.
187.

M m 2

nibus,

*Ep. August.
tractatu 11.
super Ioan.
nem*

*D. Leo epist.
25. 31. 75. &
76.*

*Rom. 13.
D. Leo episto
la 93. cap.
Principes se
culi, causa
23. quest. 5.
Ibidem. Cap.
Res autem*

nibus, auctoritate, maiorumque exemplis docere, quid Principes secularesque Magistratus, pro tuenda fide, pietate, ac Ecclesia matre, vnde spiritualiter sunt nati, facere deberent, suique huius debiti eos admonere, nequid per somnolentiam eorum, Ecclesia caperet detrimenti. Pro fuit enim semper contra turbulentam hereticorum inquietudinem districtio legum publicarum Ecclesiasticę lenitati. Quę etsi Sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugit ultiones; seueris tamen Christianorum Principum Constitutionibus adiuuatur, dū vel animę fugiūt periculum, vel ad spirituale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium.

*Pag. 234 d.
&c.*

52. Vt hæc quę de vitandis & abolendis hereticorum libris, ac extirpandis hereticis decreta sunt, maiori diligentia & animi deuotione à Christi fidelibus præstetur; innouamus quę à Cōcilio Prouinciali sub Theodorico Colonienſis Ecclesię Episcopo Anno 1423. contra hereses, præsertim VVicleſiticam seu Husſiticam, per id tēpus sæuientem, ca. 9. statuta & decreta fuerunt: Hortantes & requirentes omnes & singulos huius Prouincię Christi fideles, quatenus in Spiritu Dei exurgentes, ad cōuersionem quorūcunq; hereticorū, & extirpationē omnium & singularū hæresium, totis viribus collaborent, ac ipsos hereticos, eorūque sequaces, fautores, receptatores, libros atque conuenticula, seu quęcunq; clandestina hereticę factionis molimina, quandocunq; aliquid horum deprehenderint, vel quid certi de his intellexerint, nobis aut Ordinario Loci, aut alicui ex Inquisitoribus hereticę prauitatis, ad hoc à Sede Apostolica aut à nobis deputatis aut deputandis, vel etiam viris in seculari Magistratu, super his legitimam Iurisdictionem, auctoritatem, ac coercionem habentibus, quemadmodum in conscientia tenentur, prodant, reuelent, atque mediante Iustitia si non respuerint, exterminent, aut exterminari fideliter curent. Eiusdemque Concilij Statutis ac Decretis inherentes,

in hærètes, omnibus & singulis confessis & contritis, qui ad hæc, aut aliquid horum operam efficaciter dederint, aut quocunque modo strenuè laborauerint de omnipotentis Dei misericordia, & Sanctorum ac Sanctarum huius præcipuè Prouinciæ protectorum, & Patronorum meritis, ac precibus, confisi, centum dies de iniunctis eis pœnitentijs, misericorditer in Domino relaxamus.

53. Istis atque alijs, quæ ad extirpandas hæreses, & ad fidei incolumitatem, vel utilia vel necessaria videbuntur, proxima & persimilis debet esse cura, contra Magiam, Veneficia, fascinationes, aut incantationes, & de his quæ quouis alio modo læsionem vel diminutionem aliquam habent pietatis: vt sunt diuini cultus, Sacramentorum, sacrarum cæremoniarum, & Ecclesiasticarum traditionum neglectus, vilitas & contemptus, & præceptorum Dei & Ecclesiæ transgressiones, aliæque iustitiæ diuinæ & humanæ, quæ secundum Deum est contraria.

54. Vt autem fidelis populus, ea quæ ad diuinum cultum spectant, non solum non negligenter, sed religiosè magnoque cum affectu, sine intermissione & defatigatione quotidie exequatur; vt ad suscipienda Sacramenta maiori cum reuerentia atque animi deuotione accedat; vt omnes diuinas, Apostolicas & Ecclesiasticas leges atque obseruationes, inuiolabiliter, religiosè, ac propensa voluntate obseruet; vt sacras cæremonias, & pias religiosasque consuetudines (quæ externa quædam Christianæ religionis vincula sunt, quibus solutis, omnes sensim religionis & pietatis nerui soluantur) eadem qua fecerunt maiores pietate veneretur ac prosequatur; vt denique in omnibus Christianæ iustitiæ officijs, cum exultatione currat, omniaque ex Dei ac proximi amore cum delectatione perficiat: Præcipimus & statuimus, vt omnes Ecclesiarum Parochialium rectores, & alij curam animarum habentes, & quibus onus docendi populum impositum est,

M. m. 3.

postpo-

uinc sub Her-
manno 5. par-
te 7. cap. 19.
21 Adol.
3 in inquisi-
tio. que à De-
canis tam
Collegiali-
bus. quàm Ru-
ralibus, &
Ecclesiarum
Parochialiū
rectoribus in-
quiri debent
§. 17. & 18. p.
485. a.
a Concil. Prou.
sub Herman-
no 5. parte 7. ca.
25. Adolp. 3.
in inquisitiō.
que à Deca-
nis tam col-
legiatarum
Ecclesiarum,
quàm Rurali.
c. inquiri
debent. §. 26.
p. 485 d.
b Concil. Prou.
sub Herm. 5.
parte 7. c. 16.
Concil. Prou.
sub Adol. 3. c.
Animad-
uertentes
populum
in decretis il-
lius Concilij
p. 450 a &
in Inquis. ab
Adol. 3. ad ex-
amen & vi-
sitationem
Decanorum
& Pastorum
digestus § 26.
pag. 485. d. et

postpositis inutilibus quaestionibus, de his quæ ad cate-
chizandum, & instruendum populum Christianum per-
tinent, quotiescunq; vsu venerit, populum catechisent,
& instruant, iuxta formam ac rationem in Catechismo
ex Decreto Oecumenici Concilij Tridentini ad Paro-
chos, præscriptam; vt quemadmodum vnus est Domi-
nus, vna fides; ita & vna sit tradendæ fidei, ad omniaque
pietatis officia populum Christianum erudiendi com-
munis regula, atque præscriptio.

55. Cùm inter alia Christianæ religionis mysteria,
a Missa magnam contineat populi Christiani eruditionem;
vt populus eorum quæ in ea leguntur ex verbo Dei
notitiam ac gustum aliquem habeat; iniungimus paro-
chis & singulis curam animarum gerentibus, alijsque
Concionatoribus, vt frequenter in cõcionibus aliquid
eorum quæ in Missa leguntur, exponant, atque inter cæ-
tera sanctissimi huius sacrificij mysterium aliquot de-
clarent, & cæremõnias in Missa obseruari solitas, pro po-
puli captu & temporis ratione explanent.

56. Hac occasione instruat populus, quomodo tem-
pore tremendi sacrificij Missæ se b gerere debeat, & quã
reuerenter, quamq; perseueranter flexis in terram geni-
bus, in spiritu humilitatis & animo contrito ab initio
vsq; ad finem adesse, & quemadmodum in Concilio pro-
uinciali sub Hermanno Quinto & Adolpho tertio, om-
nibus Pastoribus & verbi diuini Concionatoribus in iū-
ctum & mandatum est; gladio spiritus tollantur hi, alij-
que si irrepserint abusus: vt vbi à pluribus simul in eodẽ
templo ad diuersa altaria sacrificatur, populus ab altari
ad altare ad S. hostiæ eleuationem non discurrat: vt ad
orationem Dominicam, sicut plerisq; moris est; perinde
ac si absolutum esset Sacrificium, templum non egrediã-
tur; vt nec in cœmiterijs, nec in templis circũambulent,
donec ad sacrosanctæ hostiæ eleuationem signũ detur,
qua è longinquo conspecta, & erecto corpore salutata, in-
termittẽtãtisper inambulationes resumãtur. 57. Ean.

57. Eandē prorsus ob causam, lingua & vernacula pro Concionibus populo explicandi sunt ritus, exorcismi, benedictiones, omnesq; in vniuersum cæremonia, quæ in Baptismo alijsq; Sacramentis & Ecclesiasticis officijs ab Ecclesia obseruantur.

58. *b* Instituta præterea Ecclesiæ, sanctasq; consuetudines, & anniuersariarum sollemnitatum ac temporum mysteria, vbi occasio tulerit diligēter explanentur.

toti parte 9 Adolp. 3. in Inquisitio. quas Decanus & Pastorb. proponendas consiliuit §. 61. 62. 63 pag. 487. b.

59. Proponatur item fidelibus, quid eo die Ecclesia Dei per vniuersum terrarum orbem precetur, quidq; potissimum oret, vt rectè pieq; instructi, vota ac desideria sua, orationibus matris suæ Ecclesiæ conforment, ac cū vnica illius columbæ gemitu in vnitate fidei maximo animorum consensu, & sensus consensione conspirent: hacq; comprecationis vnanimitate efficiant, vt Ecclesiæ orationes facilius exaudiantur, & hoc quod petitur abundantius præstetur; iuxta ineffabilem hanc Christi promissionem: *Dico vobis quia si duo ex vobis consenserint, de omni re quamcumq; petierint, fiet illis à Patre meo qui in cælis est.* Nam si consensus duorum, tantum apud Deum valeat, quanto magis vnanimitas omnium. Quamobrem aliquando preces seu Collectæ quæ in Missa primo loco ponuntur, fidelibus accuratè pieq; exponantur; quod ad finem Concionis fieri commodè poterit, vt ipsa Ecclesiæ oratio, sit Concionis conclusio.

60. In quē vsū edi cupimus libellum pro Latinis Latinum, pro Germanis verò Germanicum, in quo huiusmodi orationes Dominicarum, festorum, & feriarum exhibeantur. Damusq; negotium ciuitatis Colonienfis Pastoribus, vt quàm primū hoc factum curent.

61. Solliciti præterea sint Parochi, vt singulis diebus Dominicis & Festis, à prandio, vnā horam ponant

§ 92. pag. 488. vbi ambulatoribus negari vult absolutionē & sanctæ communionem.

a Adol. 3. Ibidem §. 19. b. b Cōc. Prou. sub Herm. 5. sub Herm. 5. 61. 62. 63 pag.

Cōcil. Prou. sub Herm. 5. parte 6. c. 22

Matth. 18.

Ado. 3. in Inquisitio qua à

Decanis, &
pastoribus in
quiri debent
§ 10. pag.
48 + 6.

ponant in tradendis ex professo doctrinæ Christianæ initijs, instituendisq; parochiæ suæ pueris, qui scholas frequentare non possunt: alijsq; etiam adultis rudioribus, quales multi (prò dolor) inter pauperes, mendicos, famulos, ancillas atq; mechanicos reperiuntur, catechizandis & erudiendis, in his quæ sine salutis suæ periculo ignorare non possunt.

62. Neq; hac in re segnes sint, eamue, quemadmodum hætenus multi facere visi sunt, tanquã puerilẽ aut se indignam à se reijciant, cùm non ignorent & horum animas (pro quibus quod fideiusserunt iam scriptum est in libris æternis) non minoris apud Deum precij esse, quàm cuiusvis alterius, quavis terrena felicitate inter homines eminentis. Et ad se in primis pertinere sciant quod *1. Timoth. 5.* Apostolus ait: *Si quis suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior*, præsertim cùm vident, maiorem hæreticos habere curam, magisq; multo in occultis conuenticulis laborare, vt animas à Christo abducant, occidant, macent, & perdant, & non erubescere insaniam doctrinæ suæ, Christianæ doctrinæ, seu verbi Dei nomine palliatam, quibusuis offerre, & sine vlla verecundiæ fronte, omnibus passim inportunè obtrudere & inculcare. At neq; se ab hoc opere, per grauiore occupationes excusent; cùm vix vlla possit esse occupatio grauior, & aliæ si quæ sint, facilè vnus horum patiantur aut præuentionem aut dilationem, cùm aliàs frequenter multæ horæ minus vtiliter collocentur.

63. Quod si hoc opus non vnus videbitur esse hominis; adsciscant sibi Sacellanos seu Vicarios suos, si quos habent, adiutores, vel si qui sint Sacerdotes & Clerici in eorum parochia habitantes, illorum operam ad colligendam hanc messem quibuscunq; possunt modis expetant & requirant. Quinimò ex ipsa Laicorum multitudine, adeoq; ex ipsis quos catechizabunt, viros ac mulieres,

lieres, præ ceteris honestos ac graues, & quos ad lucrifaciendos instituendosq; alios, præ alijs idoneos iudicabunt, quò hoc præstare possint, diligentius & accuratius instruant, & ad ferendâ opem in re tam pia, tam magna ac præclara, permoueant. Quid enim magis pium quàm Christo Domino semen suscitare? cum in veteri lege, quando omnia in figura contingebant, maledictus haberetur qui esset sterilis, & afficeretur ignominia, qui recusabat suscitare semen fratri suo. Quid verò maius, quidue præclarus & excelsus, quàm vt qui per fidei, spei, & charitatis Sacramētum facti sunt fratres Christi; per fidei, spei, & charitatis sementem, fiant quoque Christi Patres & Matres?

64. Agent hæc Pastores, non quidem vt ipsi ocientur, fingentes negotia & impedimenta quæ non sunt, vt se quasi à vili & humili opere, honestiori titulo, vel quocunq; prætextu liberent, sed puro, intimo ac vehementi zelo, salutis animarum, vt multorum auxilio & pia cooperatione breui tempore, quamplurimos Christo lucrifaciant.

65. Quod si fortè alios habeant, per quos æquè ac forsitan melius maioriq; cum fructu quàm per seipos hæc præstare poterunt; nunquam tamen, quando poterunt adesse, personæ suæ præsentiam ignauiter vel verecundè, aut quouis alio modo reprehensibiliter subducant: sed ad conciliandam sanctissimis pijsimisque hisce conatibus maiorem authoritatem & gratiam, ad dirigendos quoque prouehendosq; ipsos Catechistas seu instructores, nec non ad auertenda incommoda, quæ alioquin ad intermissionem vel negligentio rem horum laborum ac studiorum prosecutionem facile irrepere possent, semper ipsimet adesse studebunt; & pro officio munereq; suo, cooperatores suos, diligentia studio, atq; labore suo, in laborioso officio, quod ex charitate Dei & proximi susceperunt, continebunt. Curabuntq; pastoralis

N n

solli-

Deut. 25.
Matth. 17.
D. Gregorius
hom. 3 in E
uang. quæ est
lectio e
iusdem.

sollicitudine, ne vlli sint ex grege sibi credito, qui ad salutaria eiusmodi salutis documenta, singulis diebus Dominicis & festis non conueniant.

*In prologo 3.
paris Conci.
prouinc. sub
Herman. 5
parte 6 ca. 8.*

66. Prudentissimè illud cuius verbi Dei ministro considerandum, & diligentissimè obseruandum est, quod ex Beato Gregorio Nazian. ad instructionem docentium, admonentium, & exhortantium in Pastoralis suo profert D. Gregorius Magnus; non vnam, eandemq; exhortationem cunctis congruere, quia non cunctos par morum qualitas astringit. Quare in tradendis fidei mysterijs & vitæ præceptis, doctrina ad audientium sensum, & intelligentiam accommodetur; atque pro audientium ætate, ingenio, moribus, conditione omnia omnibus efficiantur: vt & omnes Christo lucrifaciant, & seipfos fideles ministros & dispensatores probare possint; ac velut serui boni, fideles, & prudentes (qui nouerint yniciuque in tempore dare tritici mensuram) digni sint, qui supra omnia à Domino constituentur.

Matth. 25.

Lucæ 12.

Ephes. 6.

Coloss. 3.

1. Tim. 3.

Adolph. in in

quis. que à

Decanis &

pastorib. in

quiri debent

5. 8 p 484 b

67. Præcipuè verò doceant quæ vniuscuiusque ordinis siue status atque ætatis sint partes atque munera. nimirum:

68. Vt Principes & magistratus sæculares, primam ac summam diuini cultus habeant rationem, eumque maiorum suorum exemplo & zelo omni studio promoueant, multiplicent atque defendant.

4. Reg. 18. 22

7. Paral. 29.

34.

69. Vt Ecclesiæ Præfæctis assistant, suaque autoritate, potentia & seueritate opitulentur; vt fides Catholica (quæ est cultus diuini, omniumq; bonorum fundamentum) vbi labefactata est, restituatur, vbi per Dei clementiam salua & incolumis est, omni sua vigilantia, sollicitudine, & præsidio defendatur, & conseruetur. Et quemadmodum Ezechias & Iosias, potentia suæ præsidij, Sacerdotibus quondam ac Leuitis, ad idololatriam exterminandam adfuerunt: ita Catholicæ Ecclesiæ Episcopis, eorumque Vicarijs, & Coadiutoribus adsint, ad repur-

reputandas perniciosæ doctrinæ sordes, atq; ad confringenda omnium hæreticorum machinamenta.

70. Ut leges ab Imperatoribus contra hæreses & schismata latas fideliter & magnanimitè exequantur, & hæreticos in errore obstinatos, & ipsos in primis errorum magistros aliorumque seductores, quantum possunt, iuxta legum formam exterminent; ne ipsi omnisque populus cum eis iusto Dei iudicio, cum vires sumpserint, ab illis exterminentur, atq; irascente Domino, & ipsi & omnis eorum posteritas pereant de via iusta; eo quod perditæ & perditos quando poterant, punire ac à populo fidelibus, ne eorum peste inficeretur, & cum eis in æternum perirent exterminare volebant. Diuino enim iudicio cum eis agitur, ut qui noluerunt mala vitare cum possent, non possint vitare cum volunt, & qui sponte incurrunt mala præcognita, fugere non possint experta.

71. Ut Sacerdotes Dei honorent, foueant, ac tueantur.

72. Ut ad tuendam Ecclesiasticam iurisdictionem, & immunitatem gladio & armis collaborent, & quæcunque pro his in sacris Canonibus constituta, definita, Imperatorumque legibus sancita & confirmata, atque à maioribus suis recepta, & in vsum ducta fuerunt; ipsi paritate, recipiant, confirmet, & inuiolata ab omnibus seruari fatagant.

73. Ut omnia quoque reliqua sacrorum Conciliorum, Episcoporum, ac Prælatorum suorum Decreta, tanquam Ecclesiæ filij cum veneratione recipiant, ac obedienter humiliterque obseruent.

74. *Ut procurent quò eadem ab alijs similiter recipiantur & obseruentur, atq; in omnibus disciplinæ spirituales exercitium, quando ita postulat Ecclesiæ Magistratus, sæcularis brachij auxilio adiuuent.

N n 2

qui Apostata, pa. 447. h. Idem Adol. in Inquisi. ab hæreses insinuatim inquirēdi. § vlt. pa. 505 a. & in Synod. Dioces. ser. 5 post Remigij. Anno 1550. habita, in mandato quod incipit, Quanquam diuinis legibus, pag. 506. c. 4. & 509. d. Imperator Carolus 5. in formula Reformationis Anno 1548. proposta & recepta.

Statut. VII
bel cap. 20.

p. 172. a

Deut. 13. cap.

Si audieris.

causa 23. qu.

5. & cap. Si

propterea.

ca. De Ligu

rib. cap. Qua

li no. 1. bi.

Psal. 2.

D. Greg. c. 2.

l. 4. in 1. Reg.

exponens ver

ba cap. 9. Et

clamabit

in illa die,

& non exau-

diet vos Do-

minus.

*Conc. Trid.

sess. 25. ca. de

obseruand.

& recipien.

Concil. de-

cret. D. Gre-

gor. li. 7. ep.

47. Conc. Pro-

uinc. sub Her-

man 5. parte

4. c. 15. Conc.

provi. sub A-

dolp. 3. in De-

cret. & Cens.

cap. Quod si

75. Ut

Esaie ca. 49. 75. Vt omnibus modis studeant, vt iuxta Esaie Prophetæ vaticinium Ecclesiæ Dei nutricij censerî mereantur, & cum Iustiniano dicere possint; *Nos omni prouidentia curam Ecclesiarum gerimus, per quas & Imperium nostrum sustineri, & publicas res per clementiam Dei muniri credimus.*

3 Reg. 20. 76. Vt in alijs omnibus, quæ ad mundi regnum & populi gubernationem pertinent, externam politiam, morum iustitiam, & in omni pace tranquillum Reipub. statum tueantur; quo suis eius perturbatores, omnesq; maleficos seuera animaduersione, ne scelerum participes fiant, sine dissimulatione compescant, atque digno supplicio, etiam extremo, si res ita postulauerit, afficiant.

Exod 23. 77. Vt diligenter aduigilent, vt in Iudicijs omnia incorrupta sint, & absque personarum absque munerum acceptione, absque timore, cupiditate, odio, amore, omniq; praua affectione suum cuique ius dicatur.

D. Bernar. ad Eugen lib. 1. cap 18. 78. Ne quis scienter causam iniustam defendat, aut definitiua iustæ sententiæ frustratorias & venatorias inducat dilationes.

79. Ne quis iniusta mensura aut pondere, frumentum, panem, vinum, cereuisiam, aliasq; merces vendat.

80. Ne qui pannum vendunt, ita eum extendant, vt eius madefacti longè minor mensura inueniatur, quam qua primùm vendituserat.

Adolp 3 in his, que de Laicis et plebe inquirenda sunt §. 63. 64 65 & c. 81. Ne quis noxia vel iniqua & fraudulenta commixtione merces suas corrumpat, & emptorem decipiat, quod aliquando cum multorum hominum vitæ discrimine fieri possit.

Statu Sifrid. c. 12. pa 55, b 82. Ne qui pacto vel monopolio pretia rerum pro arbitrio suo statuunt, vel merces suas pluris, quam communi hominum iudicio valent, vendant.

D. Ambr. li. 3 offic ca. 6 D. Chrysoſt hom. 39 in ad Corin. b. 83. Ne qui frumentum comprimant, & annonam in frugum inopia faciãt duriorẽ: sed si aliquos tales esse cognouerint, eos vt veros gurguliones, & publicos hostes Patriæ.

Patriæque pestes, ac qualibet fera in humaniores, seuere puniant, & in Repub. sua esse non patiantur: vt ne & ipsi participes sint maledictionis, cuius Sapiens meminit:
Qui abscondit frumenta, male dicetur à populis.

84. Vt in arctiore annona famem patientibus per se ipsos succurrant, granaria omnia perlustrent, priuata & publica aperiant, frumentum quod in his habent, non solum sine lucro; sed potius, quod sinceræ charitatis est, etiam suscepto in se aliquo damno, communi æstimatione vilius vendant; iniquum omne frumenti pretium ad equitatem contrahant; atque vt quamplurimi annonam aduehant, vectigalia aliaque onera negotiatoribus remittant, eisque lucra & commoda, sicut Claudium Imperatorem fecisse scribit Suetonius, proponant. cap. 18.

85. Ne quis, vbi ex credita pecunia thesaurum compauerit, de composito bonis suis cedat, & thesauro furtiuè alio transportato, creditores fallat.

86. Ne quis vsuras exerceat.*

* Statut. Henr. Anno 1306. edit. cap. 4. pag. 61. b. c.

87. Ne Iudei, siue viri, siue mulieres, vsquam in populo Christiano compareant, nisi iniustitiæ atque insanix suæ Symbola palam præ se ferant; & nihilominus compellantur decretali, *Post miserabilem (extra de vsuris)* satisfacere. Concil. pro-
uinc. sub Ni-
colao Cusa-
no, Cardinal.
cap. 5. pag.
247.

88. Ad has aliasque omnes iniustitias, iniquitates, fraudes, & dolos à populo, cui præsumunt exterminandos, non solum eos teneri ex charitate; sed & ex iustitia, atque officio suo ita doceant esse obligatos; vt ad refarciendum damnum, quod Respub. per eorum notabilem culpam & negligentiam passa fuerit, obstringantur, adeoque omnem iniquitatem Deo esse execrabilem; vt propter iniustitias, & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos transferat regnum à gente in gentem. Exod. 27.
Deut. 22.
Rom. 1. cap.
Error, dist.
83. cap. Si
culpa tit. de
iniurijs. ca.
Non satis-
dist. 86. cap.
de forma.
22. quest. 5.
cap. Quan-
titate, De sen-

N n 3

89. Et

sententia excommunicat. cap. Regum, & cap. Administratores. 23. quest. 5. cap. Ego ff. de iureiur. cap. Non inferenda. 23. quest. 3. D. Ambrosius lib. 1. officiorum, ca. 36. D. Thomas secundæ quest. 62. artic. 7. Nauarrus cap. 24. manualis, numero 15. & cap. 25. numero 8. §. 23. Eccles. 10.

Vide Bul
lam Cœna
Domini.

89. Et quod plurimi interest, ex periculo coniuncti Anathematis, subinde declarent, quàm temerariè agant, qui de Apostolicis Diplomatum iudicium sibi usurpant:

Cap. Quan-
quam, de
censib. in 6.
Concil. pro-
uinc. sub A-
dolph. 3. Me-
dio sexto.
cap. ultimo
pag. 448. a.
b. Item cap.

90. Qui Clericos ad præstanda vectigalia compellunt.

Accepi-

91. Qui contra exemplum Constantini de eorum personis aut causis, de matrimonio, de Decimis, de Pijis relictamentis, alijsque ad forum Ecclesiasticum pertinentibus actionibus censent, & vel inuadere iurisdictionem, vel violare libertatem seu immunitatem Ecclesiasticam, quavis ratione præsumunt.

mus. capit. Peruenit cap. Ad hæc, & cap. Perlatum est, in eiusdem Concilij Decretis. pag. 453. b. d. Et pag. 454. a. Item in inquisit. qua à Decanis & Pastoribus inquiri debent § 94. 95. pag. 488. d. Synod. Diœcesana Anno 1550. feria 5. post Remigij habita, in mandato cuius initium est Quamquam d. u. nis legibus, pag. 512. b. c. statut. D. V. Wilhelmi, cap. 16. 17. pag. 168. c. d. statut. D. Frid. cap. 33. pag. 208. d. Synod. Diœcesana Anno 1551. sub Adolph. 3. habita, feria 2. post Dominicam Inuocauit, artic. 5. & 6. pag. 529. d. Concil. provinc. sub Henrico, Anno 1300. habita, cap. 3. pag. 78. d.

Ecclesiast. 7.
1 Thess. 5. Pro-
uer. 8. Deut.
17. Matih.
22. 1. Corint.
14. Hebr. 13.
1 Pet. 2. cap.
Quia fra-
ter. 93. diff.
cap. Si quis.
7. q. 1. Conc.
Trid. sess. De
delectu cibo
rum D. Ber-
nard de præ-
cep. & disp.
sub medium.
* Exod. 16.
1. Regum 8.
Rom. 13. 1. Co-
rinth. 14.
* Syn. Diœc.
2. Octob. An-
no 1548. sub
Adolph. 3. ha-
bita pag.
412. a.

92. Populū omnē crebrò admoncāt, vt omni honore ac beneuolentia prosequantur Præpositos suos, eisq; in omnibus obediant, quos qui audiunt Deum remuneratorem audient, qui verò contempserint Deum ipsum vitorem sentient.

93. Leges omnes tam sæcularis quàm Ecclesiastici Magistratus, & quæcunque ritè præcipiunt, sicut rectius Dei quàm hominum mandata dicuntur, ita etiam statim à legitima promulgatione; nisi obligatio expressis restrin-gatur verbis, non solum coram hominibus ad euitandā poenam ab ijs infligendam; verum etiam in conscientia ad peccatum obligare, non veniale modò, sed quandoq; etiam mortale, præsertim si vel contemptus ad sit, vel magni momēti res præcipiatur. Atq; adeò rāte quandoq; esse obligationis, vt mors potius subeūda sit, quàm violētur.

94. * Quæcunq; igitur in generalibus & prouincialibus Concilijs, atq; sacris Episcoporum Synodis, & Constitutionibus populo præscripta sunt, diligenter eidem à Pastoribus & Concionatoribus inculcentur, ne eorum ignorantia teneatur.

95. At ve

95. At verò quemadmodum maximè tenentur Pastores peruigilare pro animabus sibi commissis, & vniuscuiusq; vultum agnoscere, easq; ipsimet pascere, atq; singulis conuenientia dare salutis documenta, & quæcunque eis à Deo & Ecclesia præcepta & præscripta sunt annuciare: ita Christi fidelium est Pastori suo, qui pro eis rediturus est rationem, semper adhærere, eius vocem & instructiones libenter audire, quo in statu salutis animæ suæ sit, & quæ sint pro illius incolumitate facienda, ex illius ore magno cū desiderio cognoscere; ac idcirco parochialem Ecclesiam suam, & Conciones pastorum suorum, studiosè ac diligenter frequentare. Ad quod ex statuto & definitione Henrici Coloniensis Ecclesiæ Episcopi admoneantur teneri (nisi rationabilis & euidentis causa excuset) in quatuor præcipuis anni festis, Paschæ nimirum, Pentecostes, Omnium Sanctorum, & Dominicæ Natiuitatis. Inducantur præterea, vt quod dictis diebus de iure facere tenentur, alijs quoq; diebus faciant, præsertim die Epiphaniæ Domini, Festis Beatæ Mariæ virginis, Dierum cinerum, Dominica Palmarum, nec non in Ieiunijs, siue diebus Rogationum, dum supplicationes fiunt ab Ecclesia, & Ascensionis Domini, ac Apostolorum, Natiuitatis Ioannis Baptistæ, die dedicationis & Patroni Parochialis Ecclesiæ, diebus Dominicis, ac die commemorationis animarum, & quandoque in Parochiali Ecclesia, aliqua statio, supplicatio, vel peculiare aliquod festum celebratur.

96. Atq; licet ad Pastores præcipuè pertineat, ea quæ ab Ecclesia statuta & præcepta sunt, populo indicare, singuli tamen verbi Dei prædicatores, tam Regulares, quam seculares, Ecclesiæ Dei præcepta Ecclesiæ quoq; suæ, siue illius in qua concionem habent, proprijs dies festos, ac alias annuas pias obseruationes feriandi, ieiunandi, & abstinenti à carnibus (instante tempore quando in usum venire debent) singula tamè pro gradu suo tempestiuè, populo annuncient & obseruanda commendat, ac quibus modis religiosè integreque seruanda sint, & quid in eis vitiosum ac reprehensibile fuerit cõmonstrent.

97. Ac

Cap. 12 in statuto
tunc secundario aduicis.
Anno 1307.
pag. 71. c.

Ibidem
tit. de Parochiis cap. Con-
cil. prouinc.
sub Hiermano 5 parte 7.
cap. 24.

Concil. prouinc. sub Hiermano 5 parte 9 cap. 9. 10.
11. Adolph. 3.
in Inquisit.
quas Decanis & Pastoribus in visita-
tione proponendas dige-
sit. § 93. pag. 488. d.

Concil. pro
uinc. sub A.
dolph. 3. cap.
Perlatum
nobis est, in
censuris eius
dem Conci-
lij Pag. 455.
a.

97. Ac initio quidem Quadragesimalis ieiunij, & eo durante frequenter de obseruatione & ratione ieiunij, & quinam ad illud teneantur, edoceant, atq; Canonem, *Omnes vtriusque sexus* (de pœnit. & remiss.) in Ecclesijs publicent, omnesque vtriusque sexus fideles, postquam ad annos discretionis peruenerint teneri declarent, vt semel in anno peccata sua proprio Sacerdoti, seu Parocho suo, vel qui ab eo, eiusque Superiore legitimam habeat potestatem, confiteantur, & S. Eucharistiæ Sacramentum ad minus in Pascha reuerenter suscipiant, sub pœna in contrauenientes lata, vt viui arceantur ab ingressu Ecclesiæ, & mortui Christiana careant sepultura.

98. Hortentur etiam omnes, & omni contentione in vsum ducant, vt non solum instante die Paschæ, quando corpus Domini accepturi sunt; sed initio quoque Quadragesimalis ieiunij, more à Christianis in Ecclesia Catholica hætenus obseruato, peccata sua confiteantur, cum vt satisfactionem pro peccatis iniungendam, tempore conuenientissimo, & ad hoc consecrato, quantum fieri possit absoluant, seque ad Paschalia mysteria magno cum fructu peragenda ritè disponant; tum vt si propter dilatam in longum temporis interuallum confessionem, & peccatorum multitudinem, quidquam in prima illa confessione inueniatur esse desideratum, illud interea temporis emendari possit. Maximè verò vt sacerdotibus otium sit, quò eos qui imparati ad confessionem venerint, & absolutione indigni sunt, perfectè instituere possint, & ad faciendam salutarem confessionem omnibus modis iuuare; quod ad festum Paschæ concurrentibus vno tempore simul omnibus, & sacerdotibus plurimum defatigatis, sine periculo Confessarij & confitentis fieri vix potest, & sine magno astantium & expectantium tædio non fit.

Adolph. 3. in
inquisi. qua

99. Quinimò omnes inducant, vt frequenter per Sacramentum pœnitentiæ peccata sua expient, & vt Deo cordi

cordi sint, eiusque paternum in se affectum experiri mereantur, corda sua ab omni affectu, qui eum offendere possit, dolore, detestatione, ac lachrimis semper expurgata habeant, veroque ac sincero amore accensa & illuminata.

100. Conscientiam suam quotidie examinent, & quam viri prudentes, ac filij huius sæculi in accipiendis & exponendis pecunijs, rebusque temporalibus administrandis adhibent diligentiam, ne damnum accipiant; eandem vt filij lucis, & salutis æternæ studiosissimi procuratores, ponant ad breue momentum temporis, in recensendis totius diei dictis & factis, intimisque cogitationibus cordis examinandis: singula ad præcepta Decalogi, & gemina charitatis præcepta, debitumque muneris sui scopum expendent.

101. Modum rectè cõfitendi, & quæ ad salutarem poenitentiam salutaria ac necessaria sunt, populo sæpe proponat, ac pios libellos, vnde peccatorum species cognoscere possint, & ad instituendam rectè confessionem dirigant ac iuuari, eis commendent: qualem censemus esse libellum sodalitatis Francisci Costeri.

102. Exterminent à Sacramentali Confessione, longam ac generalissimam illam confessionem, qua ad verbum recitata, multi se peccata sua optimè confessos esse persuasissimum habent, vt qui nullum non peccatum in genere recensuerint, cuius se reos non dixerint.

103. Instante die quo solennis aliqua habenda erit supplicatio, processio, aut statio, exhortentur Christi fideles, vt omnes ad profitendum fidem suam, ad celebranda crucis Christi mysteria, ad glorificandum in benedictionibus multis nomen Dei sui, & ad comprecandum pro necessitatibus Ecclesiæ Reiq; publicæ conseruatione, magna deuotione, animorumque concordia sub vexillo crucis Christi in vnum conueniant, stent, & procedant; atque ab abusibus in Concilio prouinciali sub Adolph. 3. dam-

*à Decanũ et
Pastoribus
inquirenda
sunt, 5. 17 pa.
485 d.*

*D. Gregor.
Homil 4 li.
1. in Ezech.*

*D. Thom.
p. sculo de
modo confi-
tendi, condi-
tione; Quod
confessio
debet esse
vera.*

*De processio-
nib. vide li-
bellum sode-
litati D. Frã-
cisci Costeri.
In censuris,
& decretis,
Concil pro-
uinc sub A-
dolph. 3. Cap.
Nihil pro-
petam San-*

Etum, pag
 251. & in
 quisi quas
 idē Archiep.
 Decanis &
 Pastorib. præ
 scripsit, § 37.
 pag. 456. Con
 cil. provinc.
 sub Herman
 3. parte 9. ca.
 7. 8 9. 2 ad
 Cor 6. D
 Leo sermo
 4. de quadra
 ges qui legi
 tur Domini
 ca. in qua
 drages. in of
 ficio Roma
 70
 Vide exēpl.
 Reg. 2. de
 Heli.

In 10. cap.
 Ioannis.

Cap Duo 23
 quæst. 4.

Adolph. 3. in
 Inquisit. que
 de laicis &
 plebe fieri de
 bent. §. 25.
 pag 500. a.

natis, omniq; cursitatione, confabulatione, risu, ioco, ac
 quavis alia dissolutione, seu irreuerentia, religiosè absti
 neant; vt nemini dantes vllam offensionem, vituperati
 onibus obloquentium non sint obnoxij. Digna enim re
 præhensione ab aduersarijs fidei, & Catholicę religionis
 æmulis carpentur, & eorum vitio, lingue in piæ, in iniu
 riam se religionis armabūt, si ipsorum mores in actu re
 ligionis, à puritate Christianæ professionis discreparint.

104. Dies festos ac sacra ieiunia, quæ ex præcepto Ec
 clesiæ coluntur & obseruantur, singulis diebus Domini
 cis, in singulas hebdomadas de suggestu populo denūcia
 re nō omittāt, & sæpè moneāt ad hæc obseruāda sub pec
 cati mortalis periculo, omnes Christi fideles obstringi.

105. In quibus præstandis ne filij familias, famuli, &
 ancillæ negligentes sint, aut à parentibus, dominis, siue
 dominabus impediuntur; crebra inculcatione docen
 di illi sunt, non solum teneri eos, vt illos ab obseruati
 one præceptorum Ecclesiæ non impediunt, sed & vt in ea
 re negligentiores excitent, transgressores corripiant &
 corrigant, atq; inuitos quibuscunque possunt modis cog
 ant & compellant. Nam quod de Sacerdotibus scripsit
 Chrysostomus: *Sacerdos etsi propriam bene dispensauerit
 vitam, aliorum verò non cum diligentia curam habuerit, cum
 permissis in gehennam vadit:* etiam in parentibus, præce
 ptoribus, dominis, omnibusq; præfectis, ex cura & disci
 plina filiorum, discipulorum, famulorum, omniumq;
 subiectorum neglecta, locum habere arbitramur.

106. Ne caupones, nautæ, carrucarij, tabelliones, pasto
 res ouium, armentarij, bubulci, ac reliqui omnes iumen
 torum pecudumq; ac vinearum custodes, alijq; similis
 sortis homines, quiq; vel cū hominibus externis nego
 tiū habent, vel extra hominum consortium versantur,
 aut tanquā vagi & erronei, per regiones ac ciuitates dis
 currunt tam brutales & irreligiosi fiant, vt homines, aut
 certè Christiani esse non videantur, nullisq; Ecclesiæ le
 gibus

gibus teneri, ac ita prorsus obliti Domini Dei sui, vt nullū inter festos & profestos dies faciant discrimen; intenti tantū vt ventrem siliquis impleant, cōtempo verbo Dei, ac viuificis redēptionis suæ mysterijs, sine quibus omnis anima fame perit: persuasum esse cupimus omnibus Pastoribus & verbi Dei prædicatoribus, multos imò quāplurimos inter hos, esse à Deo electos, & ad vitam æternam prædestinatos, qui non tam malitia quàm crassa ignorantia, & cæca quadā vitæ consuetudine, profundè in peccatis suis dormiunt, eò quod dormiāt ipsi, qui eos extimulare, & ab hoc lethargo excitare deberent. Quos vt excitemus, quò ministrorū Ecclesiæ officium illis nō desit, quin instructionibus, monitionibus & exhortationibus salutaribus excitati, resipiscant & salui fiant; omnes Pastores & Cōcionatores hoc decreto censemus monendos, vt præter alia charitatis & vocationis suæ officia publicè & priuatim, per se aut per alios hisce præstanda, frequenter ad eos sermonē in concionibus suis conuertant, & pro gratia sibi data, ea in mediū adferant, quæ eos acriter cōpungant, vnde in timore Domini concipiant spiritū salutis, quo viuificati antea actæ vitæ eos ex animo pœniteat, & Ecclesiæ præcepta ceu certissima & necessaria æternæ salutis subsidia, tota voluntate amplexentur, & religiosè obseruēt; ita vt diebus Dominicis & festis nihil prius habeant, quā vt sacrę concioni attēri intersint, & propiciatoriū nouę legis, à Christo Domino institutū Missæ sacrificiū, in spiritu humilitatis & corde cōtrito, vnā cū sacerdote Deo Patri offerant, & per odorē suauitatis illius, se suaq; omnia, diuinę eius maiestati cōsecrent; 1. Petri 5. & quò eadē illius clementiæ faciant acceptiora & commendatiora; omnē sollicitudinem suam in illum proiciant, scientes, quoniā ipsi cura est de ipsis, seq; hac in spe, promissione eius magis magisq; confirmant, quoniā ipse dixit: *Primum querite regnum Dei, & hæc omnia adyccientur vobis: & non te deseram, neque derelinquam.* Math. 6.
Luca 12.
Hebr. 13.

107. Quoniam quandoq; videre est, pauperes & mendicos, tempore diuini officij & sacræ concionis, perinde ac si illa nihil ad eos pertinerent, inuerecundè & irreuerenter per templum obire, & populi attentionem importunis emēdicationibus in petendis eleëmofynis perturbare; monendi illi sunt, non minus sua quàm aliorum interesse, vt vnà cum alijs attentè, reuerenter & deuotè diuinis officijs, sacrifq; concionibus intersint, & eleëmofynas ante fores templi petant; atq; in sinuandum populo, in statutis Synodalibus sub Henrico & Hermano quarto, ad præscindendam hanc inuerecundiam constitutum esse, vt in Ecclesijs eleëmofynas petentibus, nihil tribuat; sed quod largiente Domino eis dare uolebat, hoc eis ante Ecclesiarum fores dilargiatur.

In statutis
Henrici in
vere editis,
cap. 14. pag.
103. b. statut.
Herman. 4.
§. 26. pag.
275. a.
Concil. pro-
uinc. sub He-
man. 5. parte
3. cap. 25.

Esaiæ 56.
Ierem. 7.
Math. 21.
Marc. 11.
Luca 19.
Adolph. 3. in
Synod. Die-
cesan. Anno
1549. 2. Oct.
habita pag.
462. b.

Concil. Car-
thag. 4. cap.
24. de Con-
secrat. dist. 1.
cap. Sacer-
dote.

108. Admoneatur quoque populus & frequenter & acriter, vt à deambulationibus, fabulis, alijsq; irreuerentijs in domo Dei se contineat, non tantùm, quando diuina peraguntur mysteria, aut conciones habentur, sed omni omnino tempore: atque pueros & canes, quos à clamoribus strepitu atque latratu cohibere non ualet, domi relinquat, memor sermonis Domini. *Quia domus mea domus orationis uocabitur omnibus gentibus.* Et sane acriter, ac exemplo Domini magno feruore hoc agendum est, cum abusus ille videatur fidei esse defectus, eamq; vnà cum charitate in Deum tantum reflexisse, quantum in cauendis & tollendis huiusmodi abusibus, pietatis zelus decreuerit, esseque proximum, ubi hæc inualescunt, vt quod reliquum est in diuino cultu, pereat, ac tandem auferatur regnum Dei, ac detur genti facienti fructus eius.

109. Arguantur & illi, qui audita concione, imò ne audita quidem concione, sed Euangelio dumtaxat, mox templum egrediuntur, ac perinde, ac si Ecclesiæ præcepto in eo satisfactum esset, neglecto (quod præcipuū erat) sacro Missæ officio, reliquum diem in ocio in obambulationibus,

bus, conuiujs, comotationibus, ebrietatibus, ludis, ad-
undisq̄ue spectaculis, vel operis aliquid seruilis facien-
do consumunt ac perdunt. Moneantq̄ue eos audito in
primis Missæ sacrificio & sacra cōcione, reliquum diem
animo & corpore in pietatis & religionis officijs esse trā-
sfigendum. Ideoq̄; matutino & vespertino tempore diui-
num officium solenni cantu in templis, adhibita etiam
instrumentali melodia prolongari, vt hisce Christianæ
pietatis incentiujs & delitijs ab omni alia re, quæ eos de-
lectare posset, eorumq̄; animos ad se auocare, ablaçtaren-
tur, & in eiusmodi officijs ab initio vsq; ad finem perseue-
rarent: quemadmodum in primitiua Ecclesia factū est,
& ab omnibus longo post tempore obseruatum, quam-
diu opera ac beneficia Christi vigili mente, amanteq̄; a-
nimo, cuius cognita & perspecta erant, & vniuscuiusq;
desiderium, ad cælestia magis quā ad terrena ferebatur.

110. Non solum diebus festis & Dominicis, sed & pro-
phanis, maiorum suorum exemplo, studeant S. Missæ
sacrificio interesse: cuius vt abundantem in se virtutem
sentiant, eius mysteria cum affectu recolant, & vnā cum
oblatis muneribus voluntatem suam, omniaq̄ue sua
Deo sacrificent, & ad eius solius honorem & gloriam om-
nem vitam ac mortem suam ei in perfectissimum ho-
locustum offerant.

111. Sed & consuetudinem sibi faciant, sæpe ac frequē-
ter per diem, sancta cogitatione corda sua à terrenis ab-
strahere, & Christi beneficia, redemptionisq; nostræ my-
steria, vigilantī deuotoq; animo ita expendere, vt in af-
fectum transeant, animumq̄ue ac omnia interiora eius,
tam validè accendant, vt gratitudinis loco hoc quod ac-
ceperunt quodq̄ue sentiunt, alijs quoq; secum commu-
ne esse cupiant, & ad hoc vnā cum pastoribus suis, pro
modulo suo, collaborare studeant.

112. Moneant cunctos sedulò, vt quæ docente Pastore
in Ecclesia didicerint, eadem filios suos & alios, præci-
puè

Adolph. 3. In
Inquisit. quæ
à Decanis et
pastorib. in-
quirent. sunt,
§ 92. pag.
488. d. Et in
Inquisit. de
laicis. § 23.
pag. 499. d.
Concil. Aga-
th. cap. 21. De
consec. dist. 7.
cap. Conue-
nit.

Adolph. 3. in
Inquisit. quæ

2 Decani et
Pastorib. in
quiri debent.
f. 19. pag.
484. d.

Vide D. Au-
gust. sermo.
30. de Sactis
vel lectione
8 diei 3 infra
officiam s.

Laurentij in
Breniar. Ro-
man.

* Chryso. Ho-
mil. 6. ad po-
pulum Antio-
chen.

Hiero. in e-
pist. ad He-
liodorum.

Ephes. 6.
D. Ambros.
lib. 3. de vir-
ginibus
D. Aug. li. 1.
de Symbolo
ad Catechu-
menos cap. 1.

Marc. 9.
Adolph. 3 in
inquisitione
Decani &
Pastorib. in-
quirendis,
f. 60. 61. pa.
487. b

puè quorum eis cura commissæ est, domi suæ doceant, eosque in omni pietate & obedientia, timore & reuerentia erga Deum ac Superiores suos, & fraterna charitate erga omnem proximum assiduè & diligenter instruant.

113. *Vt eos secum ad templum semper adducant, eorumque mores, corporis motum, atque dispositionem, ita forment, qualiter eum decet, qui cum Deo est locutus, aut eum ad se loquentem auditurus.

114. Vt domum reuersi, eos examinent, quid ex concione obseruauerint, dentque operam, vt ad ea maximè pateant eorum aures, & inardescat animus, quæ ad exercendam pietatem in Deum & proximum potissimè faciunt.

115. Vt nunquam cibum sumant, nunquam cubitum eant, nunquam è lecto vel à mensa surgant, nisi per orationem se Deo commendent, & de acceptis beneficijs gratias agant.

116. Vt quotidie recordentur tyrocinij sui diem, in quo Sathanæ & omnibus pompis ac operibus eius motui, & Christo in Baptismate confepulti, se ei soli viduos in Sacramenti verba iurarunt.

117. Vt ad huiusce rei memoriam, & ad innouandam atque excitandam in Deum fidem, spem, & charitatem, Symbolum Apostolorum, antelucanis & vespertinis horis quotidie recenseant; eoque cum horrent aliquid, animo recurrant, seque hoc cordis sui signaculo contra omnia tela nequissimi ignea muniant.

118. Ad omnem motum, ad omnem incessum, manu crucem pingant, & vniuersam crucis causam, meritum, virtutem, & mysterium, tanquam incensum Deo gratissimum, sibi que adiutorium potētissimum, aduersis autem potestatibus, contra omnia eorum machinamenta horribili trophæo, vniuersis cogitationibus, verbis, & operibus suis coniungant.

119. In omni aduersitate, afflictione, periculo, seu necessitate sua, toto corde ad Deum confugiant; ac voce salutaris nomen Domini nostri Iesu Christi in clamantes, omnem sollicitudinem ac spem suam in illum projiciant. Scientes quoniam eius velle iuuare est; hoc autem eum facturum, si

pos-

poscanti salutare, & satis pro merito rei desideratum.

120. Vt Deiparę virginis Marię, Sanctorumq; Angelorum, ac omnium Beatorum patrociniũ aſiduè implorēt, eorumq; interceſſionibus & meritis ſe Deo faciant gratiores; quò, quod ab eo deſiderant facilius obtineant, & abundantiorẽ eius erga ſe gratiam experiantur.

121. Vt certos ſibi ex his eligant ſtudiorum, negotiorum, ac actionum ſuarum præſides, totiuſq; vitę ſuę cuſtodes; quos ſibi peculiaribus officijs ita deuincire ſtudeant, vt eorum patrociniõ, proteſtione, atq; auxilio in omnibus periculis, neceſſitatibus, & difficultatibus ſuis frui mereantur, quemadmodum deuota ac ſapiens maiorum pietas, magno ſuo commodo, domos, parochias, Episcopatus, prouincias, ac regna ſẽper cõmendata eſſe voluit, eorumq; tutelę ac patrociniõ religioſè cõmiſſa. *Daniel. 10.*

122. Vt peculiari animi gratitudine ac deuotione ferantur, ad colendos & innocãdos eos, quorum opera ad fidei cognitionẽ peruenerunt, & in ea confirmati, & educati ſunt; eorumq; meritis & interceſſionibus eã inſtaurari, conſeruari, & poſteritati ſuę, integram & inuiolatã, quemadmodum à maioribus accepimus, traditam iri poſtulent, & in hoc quoq; Sanctorum ac maiorum ſuorum exemplo, alijs modis collaborent.

123. Vt ad Sanctorũ patrociniũ obtinendum, eorũ exemplo, vitęq; ac ſpiritus conſortio, à peccatis peccatorumq; illecebris, & occaſionibus, ad eorum honorem ſe ſe contineant; & ſi quando aliquam inde maculã pro humana fragilitate contraxerint, ab ea ſequã primũ purgent, ieiunijs voluntarijs, & miſericordię officijs, alijsq; carnis caſtigationibus, bonisq; operibus ſanctis appropinquent. Debent enim Martyres, vt dicit D. Auguſt. in nobis aliquid recognoscere de ſuis virtutibus, vt dignentur pro nobis ſupplicare. Et proximi illi nobis ſunt, inquit D. Ambroſ. ſi ipſi Martyribus, deuotionis ſocietate, miſericordię quoque muneribus appropinquemus. *Sermo. 46. de Sanctis. Ambroſ. de uidijs.*

124. Dies eorum feſtos religioſè colant, eorũ corpora, Spiri-

Spiritus sancti quondam habitacula, sacra s̄q; Reliquias atque imagines in summa veneratione habeant, precio so velamine ornent, procubitu, osculo, cereorum accensione, alijsq; pijs officijs honorent: loca eis dicata, vel eorum Reliquijs, operibus aut memorijs illustria, deuotè visitent; peregrinationes eò instituant; vota eis cum iudicio, & discretione voueant; quæ vouerunt fideliter reddant; obtentorum beneficiorum signa grato animo eis ponant; Deo de eorum victorijs gratias agant, & seipso ad imitationem talium coronarum, atque palmarum, eodem inuocato in auxilium, ex eorum memoria accendant.

*D. Aug. li 8
de ciuit. Dei,
cap. 27.*

125. Ad quæ vt magis inflammentur, Sanctorum res gestæ, pugna, victoria, honores, triumphus, patrocinia, miracula, & varia quæ inuocantibus se præstiterunt beneficia, cum eorum natales celebrantur, & aliàs quodcumque dabitur oportunitas, ex probatis duntaxat auctoribus & historijs recenseantur; nec id quidem ieiunè aut historicè tantum, sed ad excitandum similem fidei, spei, & charitatis feruorem, qualem Dei gratia & in Sanctis & in illorum cultoribus, qui Sanctorum intercessionibus, & meritis in necessitatibus suis mirabiliter adiuti fuerunt, viguisse videmus.

*Ecl. 10.
Tob 1.
Galat. 6.*

126. Vt vnicuique cura sit de proximo suo; & sese mutuo, exemplo pijsissimi Tobie ad currendam viam mandatorum Dei, ad Ecclesiæ præcepta, omniq; iustitiæ, charitatis, & misericordiæ opera præstanda adducant, cohortentur, inuitent, & extimulent, nihilque intermittant, quod ad lucrificandam fratris sui animam, ad augendum & promouendum honorem & gloriam nominis Dei se debuisse facere in hora mortis suæ iudicabunt.

*D. Aug. li 1.
de ciu. Dei,
cap. 9.*

127. Vt peccantes benignè admoneant; & ne ob intermissum fraternæ correptionis officium iusto Dei iudicio cum peccatoribus affligantur, semel, iterum, ac tertio eos corripiant. Quod si ipsi corripiendo nihil profecerint,

cerint, alios quos plus obtenturos sperant, ad præstandum hoc officium inducant.

128. Vt filios suos, & in quos ceu parentes, tutores, præceptores, domini aut præfecti & inspectores auctoritatē habent, non modò peccantes corripiant, sed & quemadmodum de obseruatione præceptorū Ecclesiæ dictū est, & corrigant & castigent, atque inuitos ad omne opus bonū quod facere tenentur cogant & compellant. Nam ad ea quæ consilij & liberæ meræq; electionis sunt, adeò compellendus nemo est, vt quicunq; id facere præsumpserit, vel in hoc consiliū, auxiliū, vel fauorem dederit, in quibusdam casibus ex vigore sacrorum Canonum anathemati subiectus sit. Quare nemo vel ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum cuiuscunq; Religionis habitum, vel ad emittendam professionem, vel ad contrahenda matrimonia aliquam cogat, vel sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipienda, vel voti emittendi sine iusta causa, impediatur, quo minus liberè id faciant.

129. Vt singuli siue in publico, siue inter domesticos parietes agant; semper laudabiliter, & irreprehensibiliter conuersentur; & non minus filijs aut famulis dumtaxat præsentibus, à verbis & factis improbis abstineant, quàm in magna & reuerenda hominum multitudine constituti abstinere.

130. Vt probi & pii filij, qui parentes habent, impios vel improbos, aut aliter quàm Christianos decet viuentes, eos obsecrent vt à peccatis suis conuertantur. Itē doceant & rectè eis consulant si possint; adhibeant etiā viros graues, qui auctoritate apud illos pollent, vt hoc faciant, nihilq; pietatis & Christianæ sollicitudinis prætermittant, vt resipiscant, & salui fiant. Si autē tam peruersi fuerint, vt etiam filios à pietate abducere studeant, vel eis aliquid contra præcepta aut consilia Dei vel Ecclesiæ præcipiāt, aut in his sine quibus Deo placere nō possunt,

Pp

quo-

1. Reg. 2. et 4.
Prouerb. 23.
Eccles. 30.

Supra §.
105.
Cap. Duo 29
quest. 4.

Concil. To-
let. 3. Can. 18.
32. quest. 2.
cap. vltimo.
Concil. Pari-
sien. 1. cap. 6.
cap. Nullus
36 quest. 2.
Concil. Trid.
sess. 24. ca. 9.
sess. 25. cap.
18.

Luc. 14.
Math. 18

Act. 5.

quoquo modo molesti sint; dictum sibi cognoscant: *Sed quis non odit patrem suum & matrem, non potest meus esse discipulus: & si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & proice abs te.* Atque cum D. Petro Apostolo dicant, *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.*

Psalm 36.
Rom. 6.

Ephes. 4.

131. Porrò crebris cohortationibus, & instructionibus, agant, vt omnes & singuli agnoscant, fugiant atq; horreant peccatorum turpitudinē & immanitatē; ac seruitutem, qua illis sine vlla requie seruiebant, in seruitutem iustitiæ commutent, & ad studium & amorē virtutum singulis peccatis, quibus tenebātur, contrarium transferant, vt quēadmodum seruiebant immunditię & iniquitati, ad iniquitatē, ita seruiant iustitię in sanctificationē, ad formā ab Apostolo Romanis & Ephesijs præscriptā: vt qui furabatur, iam non furetur, magis autem labores manibus, vt habeat vnde tribuat necessitatē patienti.

Vide D. August. cap 78. 79. 80. Enchiridij. Plura que huc pertinent, vide in Inquisitionibus quas Adolph. 3. ad visitationem & examen plebis edidit. pag. 499

132. Contra ea autē peccata, quæ cōsuetudine ita viluerunt, vt peccata esse nō videātur: vt sunt multis quotidiana iuramenta, periuria, votorū violationes, maledictiones, deuotiones, blasphemix, irę, inuidiæ, odia, amulationes, rixationes, lites, cōtentiones, detractiones, furta, litra illicita, vsuræ, mendacia, cōiuuiorū & vestii luxus, ebrietates, crapulæ, impudicitix, fornicationes, omissiones actionū misericordię, aliorūq; bonorū operū, quādo ad ea tenebātur; & si quę sint alia, quorū frequēs vsus aut peccatiū multitudo, corda hominū dementauit; tātō crebrius agāt, tātōq; studiosius, vehemētius & acrius insurgāt, quanto minus ab ijs populū esse viderint auersū, minusq; ad ea cauenda & declinanda, instructum atq; munitum. Nihil enim potest homini Christiano periculosius accidere, quā ad letalia hæc vulnera obstupescere, & de vulnerum medela ne quidem cogitare.

133. Et cū videamus Christianam charitatem adeo nunc refrixisse, vt in omni Christianorum ordine, in omni statu ac ætate, magna sit ad omne vitiorum genus facilitas, magnaq; pronitas & inclinatio: censemus Catholi-

tholico Concionatori, nullum omnino peccati genus prætermittendū esse, quod non, quādocunq; dabitur occasio, prudēti circūspectiōne & methodo tractandū, & à Christianorū finibus expellendū, suscipiat, & quātopere à Christiana professione, & libertate alienū sit peccatis seruire, declaret; quandoquidē illa non solū non patitur inter Christianos peccata regnare, sed ne nominari quidē, & Deum ex toto corde, ex tota anima, ex omnibus viribus, & ex omni mente ita diligendū præscribat, vt ne quidē remissio ab intentione inchoatæ & inceptæ charitatis faciendā sit vnquam; sed ad perfectiora semper conueniendū. Nam & otiosum verbum, & leuis ira in iudicium vocatur.

134. Quādo peccatū quod exterminatū erat, & à Christianorū vita diu exulauerat, in Christianorū mores rursum irrepere, vel aliud nouū prodire animaduertent, mox vt decet sollicitos supra populū Dei speculatores, qui nolint silentio suo animēq; suę periculo, populū cui superintēdunt perire, buccina vocis suę vniuersum populū excitent, & qua parte aduersarius, qui circuit quērēs quē deuoret, in castra Dei studeat irrūpere, ac fidei, spei, & charitatis munimenta deuastare, commonstrent atq; tāquam Pastores super gregē suum, semper vigilātes, in ipsis principijs, antequā consuescere malū inceperit, (difficilius enim reprehenditur, quod permittitur consuescere) ei validē resistent, primisq; eius excursionibus potenter occurrant; nempe vt peccantes ita corā omnibus arguant, vt ceteri eos imitando peccare timeant. Quod, vt prudenter & ea qua par est circūspectiōne faciant, atq; feruenti quidem, sed ordinata, ac pastoralī charitate perficiant; consultissimum fuerit, in Synodis Pastoralibus, huiusmodi causas tractandas proponere, ac communi deliberatione, communiq; iudicio definire. *Frater enim qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma, & iudicia quasi veetes urbium.* Si tamen quid graue acciderit, in quo eorum iudicia hærent, vel tanti non sunt

Ephes. 5.

Luc. 10.

Philip. 3.

Matth. 12.

1. Cor. 5.

D. Bernard.

serm. De Bap-

tismo. de Sa-

crām. alia-

ris, de abla-

tione pedum

habito in ca-

na Domini.

Ezech. 33.

1. Timoth. 5.

1. Cor. 4 et 5.

Galat. 1. 3.

Proverb. 18.

ponderis, vt authoritatem facere possint, hoc ad proximam Episcopalem Synodum referant, plurium ac maiorum iudicio exquirendum, maioriq̄ue auctoritate & censura definiendum.

135. Quia verò in ciuitatibus ac locis, vbi magna populi frequentia est, & in quibus viget negotiatio & mercatura, cum ex consuetudine cū hæreticis, tum ex iniquis cambijs, vsuris, varijsq̄, & nouis dolis, ac fraudibus, quotidie noui exoriuntur conscientiarum casus, qui nec sine magno iudicio, & eruditione explicari queunt, nec tam longam semper patiuntur tēporis dilationē, vt super ijs vel pastoralis vel Episcopalis Synodi resolutio expectari sine incommodo possit: præcipimus & mādamus, vt Pastores ciuitatis Metropolitanę Coloniensis, singulis mēsis loco aliquo publico cōueniant, & difficultates quas vel ipsi, vel eorum Coadiutores seu Capellani, vel Pastores alij, in alijs ciuitatibus aut pagis Diœcesis Coloniensis habitantes in ministerio suo experiuntur, inter se cōferant, examinent, ac communicatis consilijs & iudicijs se inuicē, ac quoscunq̄; alios, in quibus possunt, iuuent & cōfirmant. In casibus autē grauioribus, & difficilioribus nimisq̄; ambiguis, Ordinarij sui, vel nostram quoad hęc erimus, aut Romanę sedis definitionē & authoritatem requirant; quemadmodum à maioribus magna sollicitudine, & diligentia semper factū, tot Decretales Romanorū Pontificū epistolę manifestant. Pastores verò qui aut ruri, aut in alijs ciuitatib⁹ Diœcesis Coloniensis agūt, alijq̄; animarum curā gerentes, in causis & quęstionibus ambiguis, omnibusq̄; officij pastoralis difficultatibus, iudicio, consilio, ac responsis Pastorum Coloniensium erudiri & cōfirmari petāt. Et si quē in paręcia sua habuerint hæreticum, quē quod satis eruditi non sint, ab errore suo reuocare nō possunt, eum Coloniā, vel ad pastores precipuos, vel ad alios Theologos instruendū adducāt, vt ei erroris sui tenebras manifestē reuelēt, & Catholicę veritatis lumen, omnibus modis cōmonstrent.

136. Vt autem Metropolitanae ciuitatis Colonienſis Paſtores, tales ſint, quales eos eſſe debere par eſt, qui alijs hac prerogatiua & eximia authoritate preferantur, ac in explicandis omniũ aliorum difficultatibus, & perplexis queſtionibus ſoluendis, aliorum onera portent, magnãque Episcopalis ſollicitudinis partẽ ſubleuẽt: Volumus vt ad hoſce Paſtoratus, non promoueantur niſi viri, vt ſingulari vitæ integritate, prudentia & zelo, ita & eruditione magna alijs omnibus præ eminentes; qui iuxta Bullã vnionis præbendarum, paſtoratibus hiſce vnitarum, ſint Doctores aut Licentiati, in S. Theologia vel iure Canonico, aut digni vt quamprimũ Licentiati ſiant; & vt illi qui nõdum promoti huiusmodi Eccleſias nunc obtinent, vel ad hunc promotionis gradum, omni ſtudio & diligentia contendant, vel cur id non faciant, coram nobis aut Ordinario ſuo, intra viginti dierum ſpatium, à publicatione horum Decretorum ſeſe excuſent.

137. Ad conſulendum conſcientiarũ puritati, & ad extirpandum omnem cambiorum, negotiationis ſeu mercaturæ, muniõrũ, artium, ac diuerſarum operarum iniuſtitiam, & iniquitatẽ, neceſſariũ eſſe cenſemus, vt Paſtores alijs; Concionatores, prætermiſſis ſermonibus alijs minus vtilibus, cum tẽpus, locus, & auditorium poſtulare videbitur, quæ ad cambia, & negotiationẽ, iuſtẽ inſtituenda, quæq; ad quæuis munia, artes, operas rectẽ & piẽ exercenda requiruntur, pro Concione explanent, & caſus omnes ad faciendã reſtitutionem obligantes, recenſeant, fraudeſq; dolos, & viuras, (quantum ſine ſimplicium, & fraudeſ ignorantium periculo fieri poterit, ne dum iniqua agentes corriguntur, iniqua facere diſcant, qui iniquitatis exercendẽ modum antẽ ignorabant) ſpeciatiim proponant, ſinguloſq; ſedulò ac frequẽter admonent, vt ſe diligẽter examinent, an ne quidquã quod reſtitioni obnoxiũ ſit, poſſideant, illudq; quamprimũ reſtituant. Quia non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.

*D. Aug. de
nat. & gra-
tia. cap. 68.*

138. Quodcumque vel ad fugam & odium iniquita-
tis seu peccati, vel ad amorem & studia virtutum popu-
lum excitabunt; nō solum aut terroribus eum verberet,
aut præmiorum laudibus erigant, vel proposita etiam
virtutis pulchritudine eum ad faciendam virtutē dun-
taxat alliciant, peccatiq̄ue turpitudine, & abominatio-
ne peccati iniiciant horrorem; sed & modum ac ratio-
nem doceant, quā à pristina consuetudine mala, poten-
ter, & efficaciter abducatur, & ad faciendos quotidie in
via virtutis magnos progressus, in interiori homine
corroboretur; vt tota voluntate in hoc ardeat, & perse-
ueranter sic currat, vt ad perfectum, quò lex perducere
non potest, perueniat, illudq̄ue comprehendat. Cū au-
tem multa adduci possint, quæ ad cuiusq̄ue peccati extir-
pationem, & ad inducendas, exercendasq̄ue virtutes plu-
rimum conferant; meminerint tamen ad innouandam
interioris hominis creaturam, nihil tantā habere effica-
ciam, nihilq̄ue tam necessariū, & à noui testamenti præ-
dicatore magis prædicandum; quā in præuenientem, vi-
uificantem, cooperantem, dirigentem, conseruantem,
ac consummantem Christi Redemptoris ac vnici Sal-
uatoris nostri gratiam; quā occæcatus hominis animus,
ad ea quæ salutis suæ sunt illustratur; voluntas ad bonū
in primo eius effectū præuenitur, ex praua & rebeli cor-
rigitur, ac in bonam & rectam mutatur, correctā in sin-
gulis operibus bonis, & tentationibus omnibus superā-
dis, potenter & misericorditer ita adiuuatur, & vt bonū
velit, & vt bonum operetur; atque vt malum odiat, illud
q̄ue persequatur; ac vt in bono proficiat, & ad finem vsq̄
vitæ suæ perseueret. Ad hanc gratiam impetrandam &
obtinendam, media sunt, Sacramenta, & oratio. Sacra-
mentis quidem gratia confertur: oratione verò exerce-
tur desiderium nostrū quo possumus capere, quod Deus
præparat dare. Illud enim valdè magnum est, sed nos ad
accipiendum valdè parui & angusti sumus. Tanto autē
latio.

*Ioan. 15.
1. Cor. 4.
2. Cor. 3.
Philipp. 2.
Conc. Arau-
sican. 2.*

*D. Aug. epi.
12. cap. 8.
1. Cor. 3.*

Iatiores sumus ad accipiendum, quanto id & fidelius credimus, & speramus firmiter, & desideramus ardētius. Ad frequentem igitur Sacramentorum vsum, & orationis familiaritatem, in primis excitandi semper erunt, quicumque vel ad relinquenda peccata, vel ad superandas tentationes, vel ad quascunque virtutes alias exercēdas, doctrina & exhortatione dirigentur.

139. Quando concionem habituri sunt, diu ante considerent, quid sint dicturi, nec vnquam ingenio aut dicendi facultate, & consuetudine ita cōfidant, vt sine diligentissimo studio & præparatione ad concionandum prodeant, & temerè quidquid in buccam venerit, profundant.

140. *a* Ad præparationem hanc in primis pertinet, vt rectam faciant intentionem suam, & sola Dei ac proximi charitate, ad concionandum moueantur, vnicū sermonis ac laboris sui scopum ponendo, in excitatione & promotione pietatis; vt in eo, q̄ vice Dei positi dispensant, nihil se humanitatis admisceat; nihil sit in verbis aut moribus, quod ad vanā ostentationē faciat; nihil quod ex ambitione profiliat; nihil quod ex æmulatione, indignatione, contentione, auaritia, vel quouis alio prauo affectu procedat; sed subtili examine cuncta discussa, & discreta sint, & in rationali iudicio, pro sola interni iudicis intentione definita.

141. *b* Erigendus ac confirmandus deinde meditatione est animus, ne timore, metu, verecundia, vel adulatione, ac studio placendi hominibus magis q̄ Deo, animi robore dissipato, verbū Dei alligetur; & ad euadendas irrisiones, ingraticudines, aliāq; incōmoda, pericula, & tribulationes, subterfugiāt aliquod Dei consiliū populo annuciare; faciantq; huius vitæ cōmoda, aut ipsam vitā suam pretiosiorē anima sua: sed euangelij causā, & procurādā salutis proximorū gratia ad prædicandam veritatē tanto acrius instigentur, quo vel maiore persecutione premuntur,

D. August. de doctr. Christ. li. 4. ca. 15. 18. a 1 Petr. 5.

D. Greg. cap. 11. li. 19. moral. ca. 24. li. 22. moral. cap. 1. li. 1. cōment.

in i. Reg. Ad illud: Noua cula nō accēdet super caput eius.

Conc. prouin. sub Hermā. 5. parte 4. ca. 8. parte 6. ca. 4. 12. & 13.

D. Greg. parte 2. pass. c. 2. b. Hic seruiūt nōnulla Psal. 39. 52. Sap. 7.

Esa. 3. 12. 40. 41. 43. Iere. 1. 7. 15. Ezech. 3. & 33. Ionā 1. 3. Mat. 10.

Marc. 8. Luc. 9. 10. Act. 4. 5. 20. 27. Rō. 1. Gal. 1. Ephe. 6. 2. Thess. 3.

2. Tim. 1. & 2. Apoc. 2. et 3. D. Cypr. de hom. 9. li. 1. in Cat. Catech.

exhort. Mart. ca. 10. D. Greg. c. 21. lib. 31. Mora part. 2. pass. c. 4. & 8. Lib. 1. epistol. epist. 24. & Ezech. D. Proff. li. 1. vitæ cont. ca. 20. 22. Plura vide apud Anton. Poss. in lib. de rat. docendi

mūtur, vel impia cogitatione ad molliter vel eneruiter agendum, vehementius tentantur: vt nunquam taceant siue proficiāt, siue non proficiant auditores; siue eisdem placeant, siue displiceant.

Aktor. 4.

Math 10.

Historia tri

part. l. 10 ca.

33 D. Grego.

lib 31. Mora.

cap. 25.

142. Proinde si Princeps quispiam, aut secularis Magistratus silentium eis imperet; meminisse debent Apostolorum, quibus cū esset non sine graui interminatione mandatum, ne vltra de Christi nomine loquerentur, dixerunt: *Si iustum est in conspectu Dei vos potius audire, quā Deum, iudicate; non enim possumus nos, quae vidimus & audiuius, non loqui.*

143. *a* Et vt non sint velut æs sonās, aut cymbalum tinniens aërem duntaxat verberantes, seu inani verborum strepitu aures ferientes, & ad ostium cordis non penetrantes; non tantū curare debent vt habeant quod congruenter dicant, & hoc quod dicturi sunt bona intentione, sine timore & adulatione pronuncient; sed (quod etiam ad illa quā plurimum facit) vt id ipsum ipsimet quoque sentiant; nec sentiant modò; sed & in se ipsis habeant; vt hoc quod loquendo docturi sunt, non è labijs tantū, sed & ex corde proferant, aliorumque vitam non loquendo saltem, sed vitæ quoque suæ exemplo cōponant: adeoque non solum descriptiones Rhetoricas, aut definitiones Dialecticas faciant; sed quemadmodū maximè eos decet, qui pro Christo legatione funguntur, rem ipsam actū demonstrant; vt *b* forma facti fidelium ex animo, in sermone, in conuersatione, in fide, in castitate cum D. Paulo, verè & confidenter dicere quilibet possit: *Imitatores mei estote, & obseruate eos qui ita ambulānt, sicut habetis formam nostram.* Magnam quippe illius sermo ad excitandam fidem ac spem, & ad accendendam in alijs charitatem habet virtutem, qui cum hisce virtutibus plenus sit, totusque charitate ardens, & lucens, de ijs loquitur, non vt de rebus extra se positis, & quas tanquam canalis siccus, ac forsitan im-

mun.

munditia sua etiam horridus, ad alios transfundere velit; sed ut eas ipsas verè possidens, & purissimum fontem aquæ viuæ, in ventre suo scaturientem habens, e quem foris deriuat, in plateas diuidat, & abundantia sua superfluens, in flumina latissima effundat. Lucerna autem quæ in semetipsam non ardet, rem cui superponitur accendere non potest.

ad August. lib. 4. de doctr. Christi. ca. 27. D. Gregorius lib. 19. cap. 6. & li 25 ca. 30. & li. 31. cap. 11 moral. Item parte 3 pastoralis cap. vltimo. & lib. 2. cap. 4. in 1 Regum exponens verba hæc. Et non cecidit ex omnibus verbis eius in terram. Et libro tertio cap. 1. in 1. Regum exponens illud. Iudicauit quoque Samuel Israellem cunctis diebus vite sue. Et lib. 4. cap. 4. exponens illud. Senuit autem Samuel b. 1. Pet. 5. 1. Timoth. 4. Tit. 2. Philip. 3. Concil. prouinc. sub Herman 5. parte 5. cap. 3. & parte 6. ca. 8. c. Proverb. 5. Ioan. 7. Vi de D. Bernardum serm. 18 & 59. in cantica. D. Gregor. Homil. 11. & 18. lib. 1. in Ezech.

144. Mundi igitur sint, qui alios mundare ex officio & professione sua debent, & à peccatis omnibus ita abhorreant, ut horrore suo peccatorum horrorem alijs incutiant. In semetipsos ardeant, qui ad illuminandum & accendendum alios, supra candelabrum positi sunt. Nihil in moribus, nihil in omni conuersatione, & vita eorum reprehensibile appareat, qui alijs ceu pastores, doctores, & recti itineris duces, ad præcedendum, exhortandum, & extimulandum verbo & exemplo præpositi sunt, sed quæcunque vera, quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ; hæc in eis resplendeant, hæc ad aliorum eruditionem, directionem, ad faciendam quoque prædicationis suæ fidem, & ad existimationis, regiminis, ac ministerij sui auctoritatem confirmandam, vita & conuersatione sua tanto illustriori forma possideant, & præ se ferant, quâto * caput pedibus, montes vallibus, cœlum & solterris, Reges ac consules plebeis, & Angelis hominibus decet esse excelsiores.

* *Psal. 7. Esaiæ. 40 & 53. Malachie 2. Apocal. 2. 3. D. Greg. cap. 2. & 4. lib. 9. moral. & li. 4. moral. cap. 33. Item lib. 34. moral. cap. 4.*

145. Proinde apud laicos cœnare aut prandere, quasi
 29 domi

Concil. pro
uinc. sub
Hermanno
5 parte 5, ca
6.

domi non haberent quod manducarent, & familiaritates aut consuetudines cum eis inire maximè recusent: omniaque vitent quæ ministerij sui dignitatem, atque authoritatem, aut in contemptum adducere, aut dedecorare, vel imminuere quouis modo possent; & in omni colloquio, ac conuersatione sua grauitatem, decorem, mansuetudinem, humilitatem, & benignitatem teneat, à persona quam sustinent non alienam.

D. Greg ho
mil. in Ezech
12. & hom.
4 ac 17. su
per Euang.
Sap. 7.
D. August.
li 4. confess.
cap. 15. & 30.
D. Ambros.
in psalm. 36.

146. Et nequa vel sua, vel auditorum suorum culpa prædicationis sermoni aut fructu i quidquam desit; antequam concionem aggrediantur, in spiritu humilitatis & contrito corde, accedant ad eum in cuius manu sunt & ipsi, & sermones eorum, & corda auditorum suorum; vt pro se ac illis sint oratores, antequam dictores. Orent autem, vt viri desideriorum, instanter & ex totis præcordijs, per merita ac virtutem passionis Christi, cuius gloriam quærunt, & ouium eius salutem, vt æternæ sapientiæ Spiritus cogitationes, intelligentias, voluntatem, ac linguam ipsorum illa hora ita dirigat, vt occurrat quod & ipsis eo tempore dicere, & per ipsos maximè expediat audiri: atque vt id ipsum eo modo dicant, quo dici & ad honorem Dei efficacius, & ad salutem proximi vtilius, & oportunius diuinæ bonitatis, & sapientiæ instrumento, ac Christi vicario congruat; vt in omnibus à Spiritu sancto regantur, non à suis opinionibus; ille in eis loquatur, non ipsi, illiusque sint viuum & rationabile instrumentum, ad eius instinctus suscipiendos, & exequendos pro eius voluntate & nutu semper paratum. Orent etiam pro auditoribus suis, vt Deus eorum corda aperiat, & admirabili potentia, & bonitate sua rebellium ac repugnantium contumaciam emolliat, vt intendant his, quæ ad ipsos dicenda sunt, eaque corde bono ac optimo suscipientes, retinentes, ac ruminantes, in patientia fructum faciant ceterisimum. Fortassis enim sic * prædestinati sunt, vt ipsorum orationibus concedantur, & pro corde lapideo.

Acto. 16.
Isaie 45.
Luc 8.

*D. Aug de
correp. &
gratia lib. 2.
cap. 22.

deo, accipiant cor carneum, ac gratiam qua conuertantur & resipiscant.

147. Huius rei etiam auditores suos admoneant, eosque ex vetustissima Ecclesiæ Catholicæ consuetudine, initio concionis ad vnanimem comprecandum, & implorandum, per merita & intercessionem Deiparæ Virginis Mariæ, Christi gratiam excitent. Quam ob hoc peculiariter per Angelicam salutationem, eo tempore inuocari sciant: quod singulari prærogatiua ac electione omni gratia plena Christi secreta nouerit, Dei que verbum ac lucem in mundum attulerit, ac potentissima sit ad ipsius verbi fructum, suum patrociniū magno affectu inuocantibus, impetrandum.

148. Instruant etiam illos, qui seducti sunt, aut erronea opinione præoccupati; vt cauteriatam conscientiam deponant, & sine præiudicio, mansueto, ac beneuolō animo, ea quæ dicenda sunt audiant, nec tam attendant vilitatem dicentis, quàm dictorum veritatem, & illius, cuius locum tenent, maiestatem.

1. Tim. 4.
Ecc. 5.
2. Corin. 13.

149. Pronunciatio nec submissa nimis, nec clamosa sit, neque etiam nimis aut tarda aut præceps; sed clara, firma ac grauis, quæque à priuato colloquio plurimum distet, vt intelligantur publicam personam gerere, & loqui tanquam Superiores ac Christi Vicarij.

150. Sacræ Scripturæ verba, & Conciliorum, ac Sanctorum Patrum sententias, cum maiestate quadam, ac singulari sermonis pondere proferantur: ita tamen vt nihil aut affectatum appareat, aut de composito factum videri possit, sed è dicentis dicendorumque dignitate, sine coactione, aut data opera, naturaliter profluere.

Proverb. 29.

151. Non laborent, vt multa in medium adferant, perinde ac si vna concione omnem scientiam, eruditionem, ac totum spiritum suum exhaurire, vel effundere velle videntur, sed vt pro ratione auditorij pauca eaq; bona bene

Q 9 2 ac solidè

ac solidè dicant atque efficaciter persuadeant.

152. Non sint curiosi vel anxij in faciendo verborum delectu, vt quæ proferunt humanæ sapientiæ verbis ornatissimè proferant; sed potissima cura sit de re ipsa, & sic loquantur prout Spiritus sanctus dabit eloqui ipsis: vt omnis eorum sermo charitate, ac omni virtute plenus sit, & non tã ab ipsis, quàm ab inhabitante eos Spiritu, & eorum corda ac linguas mouente; per os eorum prolatus intelligatur.

1 Cor. 2. 2. Cor. 11. D. Aug. lib. 4. de doctr. Christ. cap. 7. Actor. 2. Vide D. Ambros. epistola 63. lib. 8. & D. Prosper lib. 1. de vita contemp. cap. 23. & 24.

153. In proferendis S. Scripturæ sententijs vtantur vulgata & veteri S. Bibliorum editione, perpetuo sanctæ Ecclesiæ vsu comprobata.

154. Ne suæ prudentiæ innixi in rebus fidei & morum, ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorqueant, contra eum sensum quem tenuit, & tenet Sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, aut etiam contra vnam animam consensum Patrum.

Cap. Hæreses 24. quest. 3. Conc. Trid. sess. 4. tit. de editione sacrorum librorum. cap. 9. Synod. in Trullo cap. 19.

155. Ne nouas allegorias comminiscantur, sed eas feli-gant ex receptis ab Ecclesia scriptis.

Concil. prouinc. sub Herman. 5. part. 7. cap. 24.

156. In Concionibus de Conceptione Beatissimæ Virginis Mariæ, seruent Constitutionem Pontificis Pij Quinti, quæ incipit. *Super speculam Domini*, datam apud S. Petrum anno 1570. pridie Calend. Decemb. Atque apud eandem plebem à difficilioribus & subtilioribus quæstionibus, quæque ad ædificationem non faciunt, & ex quibus nulla plerumque fit pietatis accessio, prorsus abstineant. Incerta item & quæ specie falsi laborant, non commemorentur.

Vide etiam Constitutio. Xixti 4. in extrauagant. Comm. lib. 3. de reliquijs et ueneratione Sanctorum cap. Graue nimis, & Cum præcelsa merita. Concil. prouinc. sub Hermano 5. parte 6. cap. 10. & parte 7. cap. 23.

157. In qua-

157. In quæstionibus non diligenter digestis, aut nõdum plena Ecclesiæ autoritate firmatis, ne temerè aliquid definiant, neq; faciles sint, vt in genere aliquid peccatũ esse audacter asseuerent, cùm communis obseruatio obnititur.

158. Indulgentias non euulgent, nisi ab Episcopo vel eius Vicario recognitæ fuerint. Cùm verò publicandæ erunt, faciant vt populus vim ac efficaciam earum intelligat, seq; ad eas vberriemè consequendas, omnibus modis componat. Nam tanto plus quisque meretur, & efficacius indulgentiam consequitur, quanto cumulatiùs & deuotius præstiterit opus, pro quo concessa est.

*Bonifacius
8. extrauulg.
com. tit. de
penit. & re-
miss.*

159. Vt populum Christianum in aduersitatibus & afflictionibus consolentur, & confortent, non ædificent a super arenam, promittentes ei, si in Christo piè vixerit, incertam sæculi huius fœlicitatem, quam Deus nec ipsi quidem sæculo promittit: sed in iustitia & timore eum confirmantes, ad tentationes & varias afflictiones, magno & parato animo suscipiendas eum præparent, & cū Christo prædicet, labores super labores vsq; in finem vturos ipsi sæculo, ac Christianum, quia b Christianũ aliquid plus passurũ in hoc sæculo: Christi enim & Sanctorum eius passiones imitandæ sunt Christiano, non delitiæ, quibus corrumpatur, conquirendæ; quæ si promissæ non venerint, superueniente tribulationum tempestate prosternatur, & fortassis extinguitur.

a Vide de hac re D. Aug. in tractatu de Pastoribus qui est sermo 79. in sermonib. I. Iouanijs serm. excusis. cap. 5. ad illud Ezechiel 34. Quod infirmum est non confortastis. Matt. 7. Thren. 2. 1. Timoth. 6. Hebr. 13. Apocalip. 12. b Math. 24. Luc. 21. Ioan. 15. 16. D. Gregor. c. 1. libro 34. Moralium D. Augustin. in psalmum 95. in fine. D. Cyprian. de bono patientia. D. Bernardus in psalm. Qui habitat. Conc. 5. in fine. i. Petri 1. Psal. 72. Iob. 2. 1. Corint. 15.

160. Ne autem infirmus vel terrore prædicatarum & immi.

Qq. 3

imminentium tentationum incipiat contremiscere, claudicare & nolle accedere, vel in ipsis tentationibus labi & deficere; pollicitatione misericordiae Dei, & praeueniendus, & erigendus erit: non quia tentationes deerunt, sed quia non permittet eum tentari supra quam potest ferre, & quia maior ille est ad protegendum, quam Diabolus ad impugnandum.

Psalmo quinquagesimo quinto. Matthaei sexto. Lucae duodecimo. 1. Corinthe. decimo. Hebr. duodecimo & decimotertio. 1. Petri quinto. Psalmo vicefimo sexto D. Cyprianus de exhortatione Martyrum copite decimo, undecimo & c. Huc quoque seruius quoque habet D. Bernard. in psalm 90. Qui habitat.

*Concil. pron.
sub Herm. 5.
part. 6 ca. 16.*

161. Cum in vitia & scelera inuehantur, non hominum, sed peccati odio id facere ostendant, neminem aperte vel tacite commonstrantes, ut de quo loquantur facile auditores animaduertere possint.

*Ibidem &
cap. 17.*

162. Eos qui in Ecclesiastica seu saecularis dignitatis gradu collocati sunt, ne asperius obiurgent, sed paterna, leni, piaque cohortatione admoneant.

*D. August.
de bono per-
seuerant lib.
2. cap. 21. in
fine & cap.
22*

163. Caueant quoque ne in redarguendis, & corrigendis populi peccatis, ad auditores redargutionis suae verba conuertant, & quasi in audientium frontem compellingo collidant: dicendo per secundam personam, hoc aut simili modo: Vos estis tales, vos ista facitis: sed ad ipsos quasi de alijs loquantur per tertiam personam, dicendo. Sunt qui haec & illa faciunt. Illud enim ut verissime dici possit, ita sane improbissime, & incongruentissime dicitur, non falso eloquio, sed non salubriter valetudini infirmitatis humanae apposito.

164. Ut per totam Dioecesin Coloniensem sit vniformitas in Epistolis & Euangelijs, diebus Dominicis & Festis pro concione explicandis, & non aliud Euangelium vel Epistola ab hoc concionatore, aliud ab alio, vno eodemque die in concione tractandum suscipiatur: Volumus ut Pastores ciuitatis Colonienfis in Calendarijs ac tabellis, quae ritum celebrandi diuini officij praescribunt, Epistolas & Euangelia pro concione explicanda, singulis

singulis diebus Dominicis & Festis annotari, & annotata edi curent, eaque, & non alia à Concionatoribus in concione explicari. Qua in re vt certus & perpetuus sit ordo, more Breuiarij Romani, Epistolę & Euangelia, quę post Epiphaniam superueniente Dominica Septuagesimę superfuerunt, ponenda erunt post Dominicam vigesimam tertiam post Pentecosten.

165. Finis concionis sit breuissimus Epilogus, vt quę dicta sunt, facta breui ac facili commemoratione, facilius capiatur, & firmiter retineatur, & auditores se profecisse intelligētes, alias lubētiori ac attētoriori animo adsint.

*Concil pro-
uinc. sub
Hermanno
5. parte 6. ca.
26.*

166. Finita concione, seria adhortatione ea populo commendent, quę communibus totius Ecclesię votis & orationibus, à Deo obtinenda sunt. In primis autem orandum esse sciant pro Pontifice Maximo, pro Romano Imperatore, pro Episcopis, Regibus, Principibus, ac omnibus qui in sublimitate, aut magistratu aliquo positi sunt; vt à Deo in omnibus dirigantur, eiq; placita cupiant, ac tota virtute perficiant, & ad diuinam gloriam propagandam semper vigilant, religiosęq; & magnanimitate conspirent: Pro operariorum excitatione, & missione in vineam Domini, vt tot millia hominum & peccatorum, qui nesciunt, quid sit inter dextram & sinistram suam, potius quàm nostra peccata respiciat: Pro peccatorum, infidelium, & hæreticorum conuersione & extirpatione: Pro animabus defunctorum: Deinde pro tota Christi Ecclesia, vt sit omnibus cor vnū & anima vna ad voluntatem Dei perficiendam, omniaque concedantur, quę ad diuinam gloriam nostramque salutem faciunt. Si verò sedes Pontificia aut Episcopalis vacet; si ad dignitatem vel ad Pastorum Ecclesię in qua habetur cōcio aliquis assumendus; si ad Imperium, Regnum vel quemcunque populi magistratum quisquam promouendus: Si sæcularis magistratus mutandus, & alij in locum eorum, qui defuncturi sunt surrogandi; si qui videntur regere populum, non rectè suo munere fungantur;

*1. Timoth. 2.
Hier. 29.
Baruch. 1. 17.
de D. Aug.
de ciuit. Dei
lib. 19. ca. 26.*

Ionæ 3.

*Conc. provin-
sub Herman-
no 5. parte 6.
cap. 27.*

& si

Concil pro-
uinc sub
Theod. anno
1423. habi-
tū
cap. 9. pag.
235. vide ca
23. 4. 6. 10.
Iudic. c.
Zacha. 11.
Adolp. 3. in
forma man-
dati delega-
torij, seu cō-
missionis dā-
de visitato-
ribus pag.
471. c. d. 2.
Reg. 24. Esa.
1. & 3. Hebr. 11. Sapientie 4. Iob. 34. Iud. 13. Osee 13. Ecclesiast. 10. Vide D. Gregorium libro 25. moralium
cap. 20. lib. 2. e. pistorum cap. 68.

& si quid aliud immineat, vnde Reipub. aliqua clades, aut graue aliquod periculum timeatur; aut si sagittæ iræ ac vindictæ Domini in populum peccantem iam emisse sint, eumque vt ad cor redeat & reuertatur ad percutientem se affligant: moneatur clamare ad Dominum, eoque affectu, quo res tanta impetranda est, siue Litanijs, siue alijs orationibus causam suam commēdare, ac ieiunijs, & eleemosynis se dignum facere, qui exaudiatur. Pro meritis enim subditorum disponitur vita præfidentū, vt vel diu bonos habeant, vel boni peccent & peruertantur, vel diu non viuant, aut mali præficiantur, diuque regnent, vel conuertantur à vijs suis malis & boni fiant, aut de medio tollantur, & succedant meliores, similes, aut peiores.

167. Cū verò iam nihil poenè malorum super sit, quod Dioecesin ac Prouinciam hanc non apprehenderit, adeoq; (pro Clericorum ac Laicorum socordia, qui in his otioso videntur viuere animo, & afflictionem suam non videre, sed in ipsis periculis iræ Domini, potius ad peccata & consuetudinem suam pristinam malam adijcere, quàm ad percutientem se, toto corde conuerti) magis extrema desolatio expectanda sit, quàm vlla afflictionum quæ premunt, speranda relaxatio: vt nos nihil paterni, ac Pastoralis officij prætermittamus, quod ad compungendos, & permouendos fidelium animos facere possit, eosque ad clamandum instanter contrito corde ad Dominum magnopere incitare, exemplo D. Theodorici Archiepiscopi Coloniensis inducti, omnibus vtriusque sexus contritis & confessis, qui ad pulsus campanæ circa Solis ortum & occasum, ter salutationem Angelicam flexis genibus deuotè recitauerint, & meridie orationem Dominicam & salutationem Angelicam dixerint cum hac collecta

Respic

Conci prou.
sub Theodor.
cap. 10 pag
235.

Respice quæsumus Domine super hanc familiam & vniuersam Ecclesiam tuã, pro qua vnigenitus Filius tuus Dominus noster Iesus Christus de sinu tuo descendere, manibusq; tradi nocentium, ac tormentum & mortem crucis subire dignatus est. Per eundem Dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuut & regnat &c. ac pro præmissis & omni Ecclesię necessitate in honorem incarnationis & passionis Dominicæ piè Deum orauerint; de cœlestibus Ecclesię thesauris, quorum Dei & Apostolicæ Sedis gratia facti sumus dispensatores, quinquaginta dies de iniuncta eis pœnitentia, magna commiserationis benignitate, toties quoties id fecerint relaxamus.

168. Facta vt præscriptum est, rerum communi oratione postulandarum commendatione ex ordinatione Concilij Prouincialis sub Hermanno Quinto habiti singuli Concionatores orationem Dominicam, salutationem Angelicam, Symbolum fidei, & Præcepta Decalogi, non quidem compendio quodam, seu epitome, sed ad longum sine alicuius sententię aut verbi omissione, tractim ac clarè, vernacula lingua pronuncient, moneantque populum, vt pronunciantem tacitè subsequatur, vt pueri & alij qui eadem ignorant, frequenti auditione illa discant, & memoriæ firmiter commendent.

Parte 6. cap. 26 cap. Deus qui Depenit. & renit.

169. Eandem ob causam pronuncient interdum professionem fidei, vel in fine concionis, vel in alia eius parte, vt & occasio, & argumenti, ac auditorij ratio ferret.

170. Ad extremum, dicta generali confessione, & absolutione, populum saluari ac glorioso viuificæ crucis signo consignent, & in pace dimittant, aut si mox peragendum erit diuinum officium, benigna inuitatione ac persuasione, eum detinere studeant, vt illud corporis ac animi sui præsentia, cohonestare, augere, & Ecclesiæ vota votis suis ad faciliorem exauditionem iuuare velit.

Concil. pron. sub Hermanno 5. parte 6. cap. 26.

Rr

171. Cùm

*D. Greg. in cō
clusionē mo-
ralium, et ho-
mil. 12. lib. 1.
in Ezechiel.*

171. Cū à suggestu descenderint, intrent in curiam cordis sui, & conuocatis cogitationibus mentis, super his quæ præscripta sunt, quæq; aliunde, vel conscientie suæ testimonio, ac Spiritus sancti inspiratione, officij sui esse cognouerint, vigilanter & sine dissimulatione sese discutiant. Et si negligenter sese egisse, si insufficienter, si non appositè, si incautè quidquam dixisse seprehenderit; doleant de præterito, caueant de futuro; quatenus agnitio lapsus faciat eos in posterum prudentiores, vt sollicitius ambulent, & fortius, vbi ceciderunt, pedes figant. Vbi autem inuenerint omnia vel aliqua, quæ sui erant officij laudabiliter peregrisse, ei gratias agant, à quo se id accepisse non dubitant; & satagant, vt in eo proficiant, ac profectu suo ita vtantur, vt Deo promotè ad potiora conscendant. Habenti enim dabitur, & abundabit, ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.

*D. Aug. de
doct. Christ.
li. 4. cap. 30.
Matth. 25.*

172. Post hæc ardenti oratione sese ad Christum conuertant, eiq; prædicationis suæ ministerium suppliciter commendēt, orantes, vt virtute ac meritis passionis suæ, semen quod iactum est viuificet; & ad faciendum incrementum, ac fructum copiosum perducatur; quod negligenter actum est, clementer indulgeat; quod insufficienter dictū, misericorditer suppleat; quod incautè excidit, benignè, ne obesse possit, caueat; & ad maiorem in posterū studiorum & laborum diligentiam, doctrinæq; vbertatem, ac prudentiæ circumspectionem, gratiam ac virtutem suam subministret; & quidquid impedimento esse possit, vel auferat, vel ne officere possit, impediatur, vt omnino per ipsos non stet, quò minus auditores voluntatè Dei intelligant, faciant, & de die in diem progrediendo ac perseuerando salui fiant.

173. Cū nullus sit omni ex parte adè perfectus, quin vel in moribus, vel in pronuntiatione, gestu, & corporis motione aut ipsa denique oratione, vita ac conuersatione sua,

ne sua, aliquid subinde proferat à persona quam gerit alium, suæq; authoritatis & dignitatis splendori pulueris aliquid offundens; quod tamen non omnes ob nimium sui ipsius amorem, ac oculorum suorum, ad cognoscenda sua vitia caliginem semper aduertant: utile censemus & hortamur, vt singuli Cõcionatores eligant, si habere possint, virum aliquem Ecclesiasticum, sibi coequallem, grauem, ac cui non minus quàm sibi ipsis tribuunt, quem constituent omnium actionum suarum, totiusque conuersationis suæ censorem ac iudicem, & ab eo in veritate cognoscant, quæ inquisitionis, & discussionis suæ examine non offenderent.

DE ALIIS PASTORALIS MUNERIS FUNCTIONIBVS.

174. Quod verò ad alia pastoralis muneris officia spectat, & in primis ad Sacramentorum administrationem, in ijs administrandis, alijsq; officijs Ecclesiasticis obeundis, ac diuino cultu celebrando, ea omnia quàm diligentissimè obseruent, quæ ex generali Concilio Tridentino à nobis aliàs *publicata sunt, & in prouincialibus ac Diocæsanis Concilijs, Synodis & Constitutionibus, atq; in hisce nostris Decretis, titulis de diuinis Officijs & Sacramentis vel repetita, vel recens restituta & adiecta sunt. Curentq; vt & ipsi, ac Sacellani, vel Coadiutores, ac Socii sui, corpore ac anima ita semper cõstituti sint, vt quamuis importuna & intèpestiua hora, ad Sacramentorum administrationem requirantur, semper parati, prompti & alacres inueniantur, ad ea quæ boni Pastoris sunt, exequenda. Et licet importunissimè & valdè intèpestiue vocentur, meminerint tamen ad eximiam illã, quæ in Pastoribus esse debet, charitatem pertinere, vt equissimo id ferat animo, nec vllũ vnquã displicentię, murmuris, vel

R. 2

impa-

impatentiæ signum edant; sed si quid merito corrigendum acciderit, hoc omnium mansuetudine & longanimitate, non tam in ipso actu offensionis, quam multo post interuallo, cum omnis interna commotio plenè sedata fuerit, aut publicè aut priuatim, prout Spiritus sanctus docebit, corrigant & emendèt, & ne ab iisdè, vel ab alijs idè fiat, vigilàter, sollicitè, & circumspectè prouideant.

175. *a* In Ecclesijs quas regunt, superintendant & curèt, vt Vicarij, Officiàtes, Altaristæ, Aediles, Custodes, alij que ministri faciant, & exequantur officia & onera suarum Vicariarum, altarium, officiorum, ministeriorum, & fraternitatum. Nec permittāt iuxta ea quæ titulo de b Residentia decreta, & ex Constitutionibus Diocesanis innouata sunt, vt quisquam in diuersis Ecclesijs, vno die distributiones accipiat, nè, dum hoc studet, festinanter aut præcipitanter ac perfunctoriè, ea quæ cultus diuini sunt peragendo, magis Deum offèdat ac irriter, quàm placet. Quamobrem volumus vt singuli Pastores, seu Ecclesiarum Parochialium Rectores, singularum Vicariarum, officiorum, altarium, ministeriorum & confraternitatum suarum parocciarum fundationes, onera, & obligationes (compendio saltem) in scriptis habeant, eaque quotannis semel ac iterum studiosè perlegant, ac eam quam possunt faciant diligentiam, ne quid eorum, sua culpa intercidat, & piarum fundationes sensim obliterentur, vel in alium quàm fundatæ sunt, vsum transferantur.

176. Eadem sit cura, vt prædia, census, & iura Ecclesiæ conseruentur.

Adol 3 §. 82 in his que à Decanis & Pastoribus inquirenda statuit pag. 488.

177. Si verò quædam obuenerint, quibus ipsi mederi nequeant, eadem Decanis seu Superioribus suis, qui hoc præstare poterunt, quàm primùm significant.

178. Ad pauperum autem & miserabilium personarum curam quæ eis diuino præcepto commissam esse diximus, pertinere sciât, vt hospitales sint, & ad prouidenda eis, quibus

a Ca. 12. in c. juris & Decretis Concil. prouinc. sub Adolp. 3 pa. 448. b. c. Et idem Adol. in inquisit. que à Decanis & Pastoribus inquirenda sunt §. 98 pa. 489. a. b. Artic. Ad extirpanda autè hæc.

bus æterna prædicant, temporaliū necessitatū subsidia, inuigilent. Primum eis substantiam suam, deinde & animam impendant, omnesque suo exemplo ad beneficentiam & communionem Christo in proximo faciendā, excitent: eleemosynas & iura pauperum, leproforum, viduarum, orphanorum, ac aliarum miserabilium personarum, in parochijs suis, omni studio & diligentia tueantur, ac promoueant; exemplo Beatorum Syluestri ac Gregorij Papæ, aliorumque Sanctorum, de quibus legitur, quod omnium viduarum, orphanorum & pauperum nomina in matricula scripta habebant, & omnibus necessaria prouidebant. Quam eximiam pietatem, piamque sollicitudinem Catholici Pastores pro munere suo, studiosissimè nunc imitari debent, ne vlli ex sibi commissis extrema paupertate fracti, spe sustentationis vitæ temporalis ad hæreticos deficiant, qui vt faciant vnun profelytum obeuntes regionem, & domos pene omnes concursantes, hac inescatione plurimos in perditionis suæ nauisam pertraxerunt, qui adhuc in fide firmi starent, si vitæ huius necessaria habuissent; facileque ad ouile Christi reduci multi poterunt, si Pastores quantum æternam eorum salutem sitiant, etiam rerum temporalium subministracione demonstrant. Vincidos quoque & infirmos frequenter visitent, & tanquam cum vincidis simul vincidi, ac cum infirmis infirmi, eis omnem quam possunt opem ac consolationem adferant, atque ad ferendas fortis animo afflictiones, non solum quas patiuntur, sed & longè maiores (si id abyssus iudiciorum Dei voluerit) eos erigant ac confortent.

179. Cùm verò pastores teneantur vultum pecoris sui agnoscere, oues suas vocare nominatim, omnesque populi sui necessitates, tam temporales quàm spirituales cognoscere: frequenter parochiæ suæ vicos obeant, subditosque suos inuisant. Per hoc enim & animarum, pa-

Supra eodē,
artic. 20.
Concil. Trid.
sess. 23. cap. 1.
1 Timoth. 3.
Tit. 1. 1. Petri
4. Beda cap.
20. lib. 4. cō-
ment. in Can-
tic. expo-
nens illud:
Expoliam
me tunica-
D. Grego. ho-
mil. 14. in E-
uang. quæ le-
gitur Domi-
nica 2. post
Pascha in of-
ficio Roma-
no. In vita S.
Syluestri a-
pud Petrum
de natalibus
SS. in vita B.
Gregor. quæ
legitur in
Breniario
Romano 12.
Marij A-
dolp. 3. §. 98.
in his quæ à
Decanis &
Past. inquir.
sunt, p. 489. &
Vide & il-
la quæ idem
in hospitali-
bus, quæ Col-
Mari. 27. Cā.

Ecccl. 7.

Galat. 3.

rochiali suæ curæ subiectarum, statum certius explorabunt, & quibus in rebus pastorale desideretur officium perfectius aduertēt, & ad illud prōptē benignēq; præstandum magis incitabūtur, magisq; in dilectione Dei firmabuntur. Sed vigilanter in hisce Visitationibus cauendū, ne cū spiritu cōptē fuerint, carne consumentur, & cōpotatione vel alijs modis, qui carnalē hominē afficiūt, omnis earum vigor, virtus, ac meritum perdat.

Adolp. 3. §.

70. in his que

de Laicis ac

plebe inqui-

renda sunt.

pag. 501.

180. Habeant quoq; in singulis plateis viros ac matronas Deum timentes, graues, & quos cæteri verentur; qui alios officij sui admoneant & adhortentur, vt Ecclesiam frequentent, maximeq; vt diebus festis ad preces matutinas, vesperarum, Missæ sacrificium, & concionem conueniant: nihil tum operis seruilis faciant, multo minus aliquid criminis, vel Ethnicæ leuitatis committant, qui & rixas, & inimicitias, præsertim inter coniuges, mox vbi exorta fuerint, sedent & componant, atq; grauius delinquētes & incorrigibiles presbytero annūcient, ac de omni opere malo manifesto, denunciationem faciant. Quare in re, multum eis conferre poterūt tribuni plebis, seu Præfecti fraternitatum, quæ primitus hac de causa suscitatae sunt, vt populus in omni pietate & pace coalesceret, & se se mutuò, mutua præfectura & subiectione, admonitionibus fraternis, multis, alijsq; modis, in his quæ pietatis & pacis sunt, colligarent, fouerent, & extimularent. Quare omni sollicitudine Pastoribus satagendū, & curandū erit, vt fraternitates, ad pristinā vigoris & splendoris sui formam reformatur, & disciplina ac pietas, quæ in illis olim viguerunt, in vsū reuocentur, ac abusus si qui irreperint, aboleantur.

Concil. pron.

sub Herman.

5 parte 9. ca.

21.

181. Multò maiore operam ac diligentiam ponant, vt in scholis parochialibus iuuentus in timore Domini, ac omni pietate & morum integritate rectè instituat. Ab huius. n. institutione totius Reip. salus depēdet, iuxta Pro-

Proverb. 22. uerb. *Adolescēs iuxta viā suā etiā cū senuerit nō recedet ab ea.* Et se.

Et sepè fit vt per rectam puerorū institutionē, discoli patres, ad saniorē mentem veniant, & in senectute à filijs suis discant, quod à præceptoribus in eorum iuuenili institutione neglectum erat.

182. Ad præstanda hæc omnia non tam in viribus ac studijs suis, quàm in auxilio gratiæ Dei (cui soli seruiunt) spem suam collocent, & de omni re plus orationi fidant, quàm suæ industriæ aut labori; cuius studium ac vsus ita tenere satagant, vt orationem eorum timeat, quicunque admonitiones, aliosq; pastoralium studiorum labores contempserit.

Vide hæc de re supra tit. de Prælati, artic. 17. & titulo de Abbatibus cap. De Apostati Art. vltimū D Bernard lib. 4. de consid ad Eugenium. D Hieron epistola ad Nepotianum: Petis à me &c Vide & vitam S. Albini 1. Martij apud Surium.

183. Multa sunt alia ad pastoralis muneris functionē pertinentia, quæ recenseri & innouari à nobis hic possent: sed cum solius Dei sit, omnia providere, nihil vnquam tam perfectum statui poterit, quin semper occurreret, prout sunt res humanæ, quod statutis adijciatur. Quare vnum hoc pro multis sufficiat: vt Pastores & Concionatores, alijq; quotquot pastoralis functionis partes aliquas sustinent, animam incoinquinatam, & cor mundum semper habere studeant, quo Deo intimè adhareant, & vnus cum eo Spiritus efficiatur, sic enim futurum *Eccl. 2.* est, vt quæ statutis Ecclesiasticis præcepta, aut præscripta non sunt, in cordibus suis scripta inueniant, vbi Deus illis tanto dulcius & efficacius loquetur, quanto sine vlllo verborum strepitu secretius.

184. Hanc internam Dei locutionem, plurimum dilatabit ac certius examinabit, vitæ Christi, Sanctorum Pontificum, Episcoporum ac Pastorum studiosa consideratio, diuinarumque Scripturarum Canonicarumque Sanctionum, aliorumque piorum Scriptorum lectio & meditatio. Proinde siue ea, quæ ad sanctum prædicationis munus pertinet, rectè præstare: siue alia, quæ ad boni *Deut. 6.*
1. Timoth 4.
Psal. 1. et 118.
Pastoris

Pastoris

D. Greg. cap. vlt. part. 2. pastoral. D. Aug. li. 4. De Doctrina Christ. cap. 5. D. Leo epist. 10 ad Flauium. Vide etiam dist. 38. apud Gratian. 1 Cor. 11.

Pastoris officium spectant rectè exequi velint: semper lectioni attendere, & in lege ac vita Domini, Sanctorum que Patrum scriptis, Ecclesiasticisq; Constitutionibus, die ac nocte meditari debent; illaque ita reuoluere, ac mente pertractare, vt non mentem tantùm, sed animum quoq; afficiant, & quæcunq; nosse debent, facere ac docere, Euangelica authoritate, Apostolicis litteris, & Sanctorum Patrum vnanimi consensu roborentur, ac Ecclesiasticarum definitionum cæsura probentur. Nam si ad semetipsos tantùm recurrant, facilè dum aliquo impediuntur obscuro, in impietatem vel insipientiam cadent, & somnia sua diuinas putabunt esse inspirationes. nec mirum, ipse enim Sathanas transfiguratur se in Angelum lucis.

185. Vt autem Parochi Concionatores, alijq; animarum curam quomodolibet gerentes, libros habeant, è quibus adiuuante Domino multifariam, ac vocationi suæ necessariam sibi valeant comparare scientiam, quæ priusquam interrogentur, in omnibus (vt rectè dirigantur) instructi sint, semperq; parati omni poscenti, de lege Christi, veram ac solidam reddere rationem; ne si cum ignominia tunc quærant discere, cum quæstionem debent enodare, vel erronea magna temeritate doceant, vt ignorantia fugiat suspicionem; vel quidquæ quæ possit regulis Patrum obuiare faciãt: Præscribimus, vt singuli ex infra scriptis libris, quoscunq; pro facultatibus suis poterunt, cõparare sibi studeant, & in eorum lectione omne quod poterunt tempus ponant, videlicet:

186. Vtrũq; testamentum, vetus scilicet & nouum, tam lingua vernacula, quàm Latina, approbatæ translationis & editionis. Sanctorum Patrum quotquot habere poterunt libros, illorum præcipuè qui Pastoralia officia exercuerunt, & ad hæc excolenda in scriptis suis collimarunt. Inter quos præsentem huic Ecclesiæ statui ad defensionem fidei, ad restitutionem disciplinæ, ad laboris tollerantiam, & pastoralis animi vigorẽ plurimum congruere videntur.

opera

opera omnia D. Cypriani, D. Chrysoftomi, D. Gregorij Magni, D. Leonis Papæ, Damasceni, D. August. expositiones in psalmos, alijsque commentarij, quæstiones & tractatus in sacram Scripturam; eiusdem sermones, ple-raq; epistolæ, liber de vnitæ Ecclesiæ, De vtilitate credendi, De consensu Euangelistarum, Omniaque opera contra Pelagianos, duobus tomis Louanij seorsim edita: D. Ambrosij libri officiorum: De his qui mysterijs in-
tiantur; De Sacramentis; De pœnitentia, &c. Opera D. Bernardi, D. Prosper de vita contemplatiua. Pastoralis autem D. Gregorij, eiusdemque Homilia 17. in Euange-
lia, in cap. 10. Lucæ, *Designauit Dominus Iesus & alios septua-
ginta duos*: Enchiridio D. Aug. eiusdem Confessionum
libris, item de fide & operibus, de doctrina Christiana, de
catechizandis rudibus, nullus careat.

Decreta Conciliorum tam generalis Tridentini quã
prouincialium, ac statuta Diocæsanarum Synodorum,
& hæc nostra.

Summam Conciliorum per F. Bartholomæum Car-
ranzam Mirandensem.

Catechismum Romanum ac Petri Canisij, tam par-
uum, pro institutione catechumenorum, ac rudium
Christianorum, quã magnum, cum authoritatibus
sacre Scripturæ, & SS. Patrum quæ in eo citantur.

Iohannem Hesselium in symbolum Apostolicum,
Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam &
Decalogum.

Antonium Posseninum de necessitate, vtilitate, ac
ratione docendi Catholici Catechismi.

Canones pœnitentiales.

*Diff 38. cap.
Quæ ipsi.*

Manuale Confessariorum, & pœnitentium Martini
ab Azpilcueta Nauarri, vel summam Syluestrinam.

Summulam item Caietani, & Directorium Ioannis
Polanci, eiusdem opusculum, de adiuuandis ijs qui mo-
riuntur.

St

Theo-

Theologiae practicae compendium Ioannis Molani.
Libellum Sodalitatis P. Francisci Costeri, ex postrema editione.

Methodum Confessionis, annotationibus Petri à Soto illustratam.

Petrum à Soto, de institutione Sacerdotum.

*Concil. provinc.
uinc. sub. D.
Nicolao de
Cusa Cardi-
nale & lega-
to de latere,
cap 3 pag.
247.*

Summam D. Thomæ, aliaque insigniora illius opuscula, Louanij seorsim edita.

Opera Ioannis Gersonis.

Vincentium Lirinensem aduersus prophanas omnium hæresium nouationes.

Tertullianum de præscriptione aduersus hæreticos.

Emundi Campiani oblatis certaminis in causa fidei rationes.

Confessionem Cardinalis Hosij.

Ioannem Lensæum de officio hominis Christiani in persecutione positi.

Item de vnica Religione.

Locos communes Eckij.

Enchiridion controuersiarum præcipuarum nostri temporis de religione Francisci Costeri.

Disputationes Roberti Bellarmini de controuersijs Christianæ fidei.

Indicem librorum prohibitorum, cum regulis, per Patres à Tridentina Synodo delectos.

Genebrardum in Psalmos.

Commentarios Cornelij Iansenij in Psalmos, Prouerbia Salomonis, & in cõcordiã, ac historiã Euangelicã.

Adamum Sasbout, in Esaiam & Epistolas D. Pauli.

Franciscum Riberam, in 12. Prophetas, & B. Ioannis Apocalypsim.

Franciscum Toletum in S. Ioannis Euangelium.

Meditationes Francisci Costeri in Passionem Dominicam.

Ioannem Hesselium in epistol. i. ad Timoth. i. Petri. Ioannis.
Hom

- Homiliare Doctorum.
 Sermones Eckij.
 Sermones F. Ludouici Granatensis.
 Promptuarium morale & Catholicum Thomæ Stapletoni in Euangelia Dominicalia.
 Historiam Ecclesiasticam Eusebij.
 Annales Ecclesiasticos Cæsaris Baronij.
 Probatum aliquem scriptorem de vitis Sanctorum, qualis est Aloysius Lipomanus, Laurentius Surius, Henricus Fabricius, Franciscus Hareus.
 Martyrologium Vsuardi, aut potius Romanum.
 Ordinem seu ritum celebrandi Missas, & sollemnes & priuatas, ex Decreto Concilij Tridentini, Pij Quinti iussu nuper restitutum.
 Michaëlis Timothei quæstiones, de sacrificio Missæ.
 Gabrielem Biel: Ioannem Hofmeisterum, aut Iacobum Iansonium, vel alterius Catholici Doctoris explanationes, in S. Canonem Missæ.
 Rationale diuinorum officiorum.
187. Qui autem Regularibus præfæcti sunt, legant regulas SS. Patrum, Augustini, Benedicti, Francisci, Basilij, Fratrem Humbertum in regulam S. Augustini, eiusdemq; Epistolam de votis, Hieronymum Platum de bono status religiosi, cæterosq; authores quos Regularibus præscripsimus.
188. Codices præterea quinque habeant, in quorum vno baptizatorum nomina, cum patrinis distinctè conscribantur ad hunc qui sequitur modum. *Die 8. Martij Anno 1593. fuit à me N. Pastore vel Sacellano Parochialis Ecclesie S. N. Coloniae baptizatus, filius N. & N. coniugum, natus 6. Martij proxime præteriti, ei q; fuit Petri nomen impositum: Patrini autem fuerunt, Ioannes filius N. & Maria filia N. & N.*
189. Quod si filius non fuerit de legitimo matrimonio natus, nomen tantum matris describatur.
190. In altero eorū, qui confirmantur nomina, simili

1.

2.

Sf 2

modo

modo annotentur. Die 12. Iunij, qui fuit dies Sabbati quatuor tēporū anno 1593. confirmatus est N. filius, N. & N. per Reuerendissimum D. Cirenensem, in Ecclesia S. N. in Ciuitate N. Patrimus fuit N. filius N. & N.

191. Si autem nupta vel vidua Patrini officium subierit, præter ipsius & parentum nomina & cognomina, exprimat etiam nomen & cognomen viri cui nupta est, aut fuit, & scribatur: Patrini fuerunt N. filius N. & N. & Anna vxor N. filia N. & N.

3. 192. In tertium eorum referantur nomina qui matrimonio iunguntur, in hanc formam: Die 30. May anno 1593. Cornelius filius N. contraxit matrimonium per verba de presenti, cum Anna filia N. in Ecclesia S. N. Bonna, presente me N. Rectore parochie prædictæ N. ac N. testibus præsentibus, & alijs multis de populo, qui ad Ecclesiam conuenerunt: præmissis iuxta Constitutionem Concilij Tridentini, inter Missarum sollemnia, tribus solitis denunciationibus, (aut duabus vel vna, si Ordinarius permiserit) quarum prima facta est die Dominico 9. May proximè præteriti, altera 16 die, tertia verò 23. May Dominico die; & nullo prorsus inter eos detecto legitimo impedimento, quò minus liberè contrahere possent.

4. 193. In quarto iuxta ordinem platearum, domorum & familiarum, conscribantur omnium & singulorum parochiali curæ subiectorum nomina; ac singuli signo aliquo notentur, quo insipientes de ætate & conditione personæ, animæque statu, in quo sunt admoneantur, in hunc modum.

Ioannes filius N. paterfamilias natus & baptizatus Anno 1550.....

Anna eius vxor filia N. nata & baptizata Anno 1536.....

Petrus eorum filius natus & baptizatus Anno 1558.....

Catharina filia nata & baptizata Anno 1559.....

Arnoldus famulus filius N. natus & baptizatus Anno 1561.

Barbara, ancilla, filia N. nata & baptizata Anno 1570.....

194. Qui peccata sua confessus & in Paschate communionem

obtinuit.

c 12

nionem

nionem susceperit, notabitur hac syllaba: *Commu.*

Qui tantum confessi, hac *Conf.*

Qui confirmatus, his litteris. *Chr.*

195. Qui autem è finibus parochiæ discesserint, subter iecta notentur linea, & adijciatur causa; quod vel in aliud seruitium transierint, vel aliud matrimonium inierint, &c. Qui verò è vita discesserint, crucis signum præferant, quo hoc indicetur.

196. Iam si quis hæreticus ex his, si Anabaptista, si Lutheranus, si Calvinista, si vsurarius, si fornicator, si ebriofus, si rapax, si præcepta Ecclesiæ contemnens, vel ad aliquod horum aut aliorum scelerum propensus: Hoc ipsum initialibus litteris alioque modo, quo id scriptori constare & in memoriam venire possit exprimatur: ita tamen, vt quæ ex Sacramentali confessione, vel sub sigillo secreti, aut aliàs clam cognita sunt, huc non referantur.

197. Hunc librum singulis diebus Dominicis post vespas diligenter percurrant, & quam cuique curam ac sollicitudinem debeant, quidque eo nomine proxima concione potissimè tractandum sit, perpendant; & quos ea septimana visitandos vel ad se vocandos iudicabunt, vel alio pastoralis officio præ alijs iuuandos, eorum vt & omnium ægrotorum nomina in palimpsesto annotent, vnaque diem & horam, quando id facere decreuerint. Inde porrò cognoscant, quàm verè ac iustè D. Augustinus cogitandum monuerit: Nihil esse facilius presbyteri officio, sed neque damnabilius, si perfunctoriè res agatur; Nihil verò difficilius, laboriosius & periculosius, sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur quo Imperator noster iubet. Ars enim est artium cura animarum; ac onus Angelicis humeris formidandum. Quare vt illud rectè administrare valeant, & nihil aut negligentè prætermittant, aut perfunctoriè peragant; sed potius bonam ex ministerio suo fiduciam concipiant,

*Epist. 148. ad
Valer. cap.
Episc. Dist.
40.*

*D. Gregor.
cap. parte 1.
pastoral. Con-
cil. Trid. sess.
6 cap. 1. de re-
form.*

D. Gregor. li.
24. Moral.
cap. vltimo.

Ibidem.

Pag. 501. d

Statut. Sifri-
di cap 8. pag.
43. d

ant, vigilantia oculo semper adspiciant, cui quandoq; iudici de regiminis sui ministerio iudicandi assistet, & quod (vt D. Gregorij Magni verbis vt pergamus) reddenda, apud districtum iudicem rationis tempore, quasi tot quisq; solus animas habeat, quot regendis subditis preest, cogendus rationem reddere de singulis, qui de sua tantummodo anima satisfacere fortassis vix potest. Quod vt Beatus idem ille Pontifex prudentissimè admonet, non ita debet eos percellere, vt timidorum more, officium quod legitime impositum susceperunt, pro formidine deserant; verum vt illud non amando & ocioso animo, sed timendo retineant.

198. In quinto denique iuxta caput 2. Synodi Diocesanae Anno 1330. sub Henrico Colonienſis Ecclesie Episcopo habitae, regerentur in primis omnes haeretici, eorumque fautores, & receptatores, praecipueque Ludimagistri & Concionatores.

2. Qui isto anno in Paschate peccata sua non sunt confessi; Itemque qui sacram communionem non acceperunt.

3. Qui in excommunicationis sententia per annum pertinaciter perſisterunt.

4. Qui intra quartum consanguinitatis vel affinitatis gradum, aut alio modo Canonicè impediti matrimonialem contractum inierunt.

5. Qui publicè vsuram exercent.

6. Qui reatu peritij irretiti sunt.

7. Qui vota violauerunt, & monachos aut moniales Apostatas, aut congregationis suae desertores, hospitio receperunt.

8. Qui de adulterio infames sunt.

9. Qui in quatuor anni festiuitatibus, & alijs à iure statutis diebus Parochiales suas Ecclesias non frequentant.

10. Qui in notorijs criminibus, concubinato, incestu, sacrilegio, sodomia, veneficijs, fortilegijs, Simonia, blasphemijs,

phemijs, homicidio, effractionibus, combustionibus ac violationibus Ecclesiarum, cœmteriorum & immunitatum, alijsq̄ue similibus delictis perseverant.

199. Huic catalogo etiam illos adijcient, qui aut recens à Catholica fide defecerunt, vel ab hæresi post postremam Synodum redacti sunt, singulosq̄ue in singulas classes distinctè digerent; ac retento sibi originali exemplari, quod in Archiuis Ecclesiæ parochialis ex Constitutione Hermanni quarti perpetuò seruabitur, eius exemplum instante Episcopali Synodo, ad Decanos vel Superiores suos tempestiuè transmittent; vt hinc, & de Ecclesiarum statu, & de eorum vigilantia constare possit, fiatq̄ue manifestum, magisne ad profectum, an ad defectum Ecclesia cui præsumt inclinēt; & vt ipsi hunc librum sæpe inspicientes, sese ipsos hac consideratione accendant, omnibusq̄ue viribus connitantur, vt in singulas Synodos, non solum ad numerum malorum postremò exhibitū nihil accesserit, sed multum detractum sit: Exemplo Beati Gregorij Thaumaturgi, qui migraturus è vita, sedecim tantum in ciuitate Cæsariensi reliquit infideles, cùm Episcopatum capiens, totidem duntaxat fideles inuenisset.

Statut. Hermanni. 4. §. 36. pag. 277.

Breniar. Roman. ad 17. Nouemb.

DE PASTORVM SVSTENTATIONE.

200. Cæterum cùm non minus de victu & vestitu, ac manifesta, necessariaq̄ue Pastorum sustentatione prouidendum sit, quàm de eorum bonitate & sedulitate; & in hoc vnum omnium hæreticorum impietas omni modo labore, vt qui Ecclesiasticis famulatur obsequijs, omni huius vitæ solatio ac subsidio destituantur, quò sublati Dominici gregis Pastoribus, Christi oues quocunque voluerint abducant, & impietate sua perdant, ac occidant: Volumus vt diuini verbi Concionatores, illi præsertim (ad cauendam omnis cupiditatis speciem) qui de

Vide oratio de oblationibus populi non participant, atque à populi
nem Ioannis liberalitate aut communione non dependent, populi of-
Molani de ficiam in honorandis & sustentandis Pastoribus suis
decimis dan- diligenter explicent, & ad persoluendas integrè, hilari,
dis, quæ Colo- deuotoque animo decimas ac oblationes, quas iure, par-
niæ impressa est, cum eius
est, cum eius libris de Ca-
libris de Ca- nonicis. &
nonicis. & & quæ hac de re Sanctarum Scripturarum disciplinis,
Ioannem Orthodoxorum Patrum regulis, & Conciliorum ac Sy-
Hessel in De nodorum definitionibus, præsertim quæ ab Engelber-
cal. cap. 143. to, Henrico, Theodorico, Hermanno Quinto, & Adol-
Genes. 14. pho tertio, partim in Diocesanis Synodis, partim in
Exod. 22. 23. Concilijs prouincialibus sancita fuerunt, pro concione
Leuis. 27. populo proponant; doceantque hunc primum esse fide-
Num. 18. lium fructum, vt pro Christiana charitate, debitoque
Deut. 8. 12. erga Pastores suos officio, duplici eos honore honora-
18. 25. 2. Esd. re, & de bonis sibi collatis largè illis subuenire, ad Dei
10. Malach. 3. laudem atque ad Pastorum suorum, qui pro eis inuigi-
Matth. 10. lant, dignitatem tuendam studeant. Illisque pro æternis
Rom. 15. temporalia, pro spiritualibus carnalia, liberali grato-
2. Paral. 31. que animo rependant. Ac contra, eos qui Christum in
1. Cor. 9. ministris suis pascere negligunt, & honorare Deum de
1. Thessal. 5. sua substantia, ac cum eo decimas partiri nolunt; cum
1. Tim. 5. sicu Evangelica maledictioni esse proximos, dignosque
Luc. 7. 10. vt omni spiritali refectione destituantur, & vnà cum
Hebr. 7. spiritalibus temporalia omnia perdant. Cuius rei con-
Concil. Ma- sideratio eò magis percutere singulos debet, quod ex hac
tisconense 2. negligentia, non ipsi solùm, sed omnis eorum posteritas
cap. 5. in infidelitatis periculum veniat, à qua quod fuerint e-
Mogunt. ca. reпти, cùm sollicitæ maiorum suorum pietati debeant
38. acceptum ferre (nisi enim illi de Pastorum sustentatio-
Tribur. cap. ne piè solliciti fuissent, Pastores, quorum opera illumi-
13. nati & baptizati sunt, non habuissent) maiori longè cu-
Concilium ra, si in Deum ac posteros pij esse velint, pro defensione,
Ticin vers. sustentatione, & honore Pastorum suorum solliciti
In sacris Ca. nunc esse debent: cùm videant omni honori, omnibus-
Decimas que pa-
cum se-
quent. 16.
quest. 7. Cap
Parochia-
nos Cap. Ex
transmissa,
& cap. Tua
de decimis.
Concil. Trid.

que pastoralibus iuribus, per hæreses, quotidie magis ma-
gisque detrahi, & ipsos hæreticæ impietatis, æternæque
perditionis ministros in graue iudicium, ac condemna-
tionem suam, à suis fautoribus maximo sumptu ali, ma-
iori in posterum quoque eis prouideri, maioriq̃ue eos,
quàm veri Pastores, à multis Christianis in honore ha-
beri.

*Idor. ca. 4. pag. 232. d. 233. a. b. c. Concil. prouinc. sub Hermanno 5. parte 8. cap. 2. 5. & 6. Conc. prouinc. sub
Adolph 3. in Censurâ & Decret. cap. De oblat. in Missâ faciendis. pag. 450 d. Synod. Diœces. sub eo-
dem Anno 1549 2 Octob. habit. pag. 462. D. Greg. lib. 9. Moral. cap. 11. lib. 2. epist. epistola 26. D. Thomas
2. 2. qu. 86 & 87 & 185 artic. 6 Marc. 11. Prou. 3. D. Aug. Hom. 49. ad plebem Africanam.*

201. Cùm verò sint quædam Collegia, Monasteria, &
Dignitates, quibus Ecclesiæ parochiales, cum amplissi-
mis decimis, iuribus & censibus, maiorum liberalitate
ac munificentia, ad Pastorum sustentationem ac solati-
um, eiusmodi Ecclesijs Parochialibus donatis, vnitæ ac
incorporatæ sunt; quas quidem decimas, iura, & census,
collegia, monasteria, & personæ quædam habentes dig-
nitates, pessimo exemplo, magnaque populi offensione,
ac salutis animarum damno, maiori ex parte quàm æ-
quum sit, sibi seruent, vix relinquentes Pastoribus, vnde
tenuiter vitam sustentare possint; & ad tollendum hoc
crimen, quo fit vt vix reperiatur idoneus, qui talibus Ec-
clesijs præficiatur, in Cõcilio prouinciali sub Adolph 3.
constitutum sit, vt per Episcopũ loci seu eius Visitatores
iusta de Ecclesiarum decimis, iuribus & censibus portio
Pastoribus decernatur; ac in Synodo Diœcesana Anno
1550. postridiè D. Remigij habita, omnibus & singulis
Presbyteris & Clericis, seu Religiosis, seu alijs quibuscu-
que, sub graui pœna districtè interdictum sit; ne quouis
nomine Ecclesiarum regimen suscipiant, nisi de con-
grua sustentatione, pro Superioris arbitrio eis fuerit pro-
uisum; vt sine longiori temporis dilatione huic malo
occurratur, & Constitutiones tam necessariae, optatum
aliquando sortiantur effectum. constituimus & manda-
mus, vt Decani Rurales prouentus omnium & singula-

*Jeſſ 25. ca. 12.
Statut. Engle-
bert. c. 5. pag.
22. a. b. Conc.
Prouinc. sub
Henrico An-
no 1310. cap.
1. pag. 73. d.
Statut. Theo*

*Conc. prouin.
sub Adolph 3.
de officiorũ
perſũctione,
Medio tertio
cap. De com-
petitiã iusta
Ecclesiarum
Rectoribus
ſoluenda. pa.
437. a. b.
in mandato
cuius initiũ
eſt Quan-
quam diui-
nis legibus
pag. 53 a. b.*

T t rum

Vide Concil
prouinc. sub
Hermann. 5.
parte 8. ca 5.

rum sui districtus Ecclesiarum parochialium, quarum Pastoribus ad competentem vitæ sustentationem satis assignatum non est, in proxima Synodo exhibeant, vt in ea ratio iniri possit, qua pastoralis necessitati ac honori abundè succurratur.

202. Atque ne per sordidas Ecclesiarum locationes, Pastores animarum opera subire cogantur seruilia, per quæ ab animarum cura auocentur; sub pœna excommunicationis latæ sententiæ præcipimus; vt Collegia, Monasteria, vel habentes dignitates nihil agere præsumant, contra decretum Concilij Prouincialis sub Adolpho. habiti, quod sequitur:

Conc. prouin.
sub Adolp. 3.
De offic. per-
function. Mc-
dio tertio. c.
Ne cogantur
Rectores Eccle-
siarum opera
subire serui-
lia. pa. 437. a.

Omnino autem vetamus, ne vlla Collegia, Monasteria, vel habentes dignitates, locent Ecclesiarum suarum regimen cum agris, vineis, syluis, pratis & iuribus, Rectori plus offerenti sub annua pensione. Tales enim coloni verius, quam Pastores, seruilibus & sordidis negotijs se dedere, & maiorem temporalium, quàm spiritualium bonorum sollicitudinem habere, dignamquæ animarum curam negligere solent. Possunt tamen colonis secularibus Ecclesiarum prædia sub annuo censu locari, emolumenta quæ pro utilitate Ecclesiarum commutari vel vendi.

Quin etiam non vetamus, quin Collegia & Monasteria possint Ecclesie Rectori, bonorum ad ipsam Ecclesiam pertinentium, administrationem plenam committere, pro moderato censu, quem de prædijs pendat: sic tamen vt ei supersit honestus & sufficiens victus ac vestitus: nec ad supremum censum adigatur, vt solent licitantes à plus offerentibus, pro quo corradendo cogatur, se sordidis & seruilibus operibus mancipare, ac rusticus fieri, vt vix aut agrè ei supersit, vnde nuditatem suam vestiat, & vitam miseram sustentet: quales multos, magno Ecclesiastici Ordinis dedecore, in pagis videmus sacerdotes.

Luc. 9.
1. Cor. 9.
2. Cor. 6.
D. Ambr. lib.
6. in Luc.

203. Pastores tamē Euangelica atq; Apostolica doctrina instructi, & per arma iustitiæ à dextris atq; à sinistris muniti; sciant abundare, sciant & egere. Egere quidem, vt sine virga, sine pera, sine calceamento, sine pane, sine pecu-

pecunia, hoc est nullum subsidij temporalis adminicu-
lum requirentes, pastorale officium exequantur, fideq;
tuti, putent sibi, quò minus ea requirunt, magis posse sup-
petere. Qui enim terrenis affectibus pro Christi discipu-
latu renunciauerit, quò plus in eius amorem profecerit,
eò plures inueniet, qui se interno suscipere affectu, &
suis gaudeant sustentare substantijs: Abundare verò; vt
cùm hæc abundè conferuntur, non vt de rerum mune-
re, sed conferentium mercede gaudeant.

204. Porrò vt quantum sollicita cogitatione possu-
mus, & Christi quibus, de bonis Pastoribus prouidea-
mus, & Ecclesijs Parochialibus earum annuos prouen-
tus & fructus integrè conseruemus; ne aut per mercena-
rios, qui duntaxat terrenis inhiant, animarum lucra neg-
ligantur, aut bona quæ Ecclesiarum ministris debentur,
in indebitos vsus distrahantur; quod facillè fieri posset, si
ad curas pastorales fraudulenter assumerentur, qui bo-
na temporalia tractare, administrare, vel recipere religi-
one prohibentur: ex Decreto Concilij Prouincialis, sub
Conrado Cardinali Portuensi habito, & statuto D. Hen-
rici, Anno 1330. edito, omnino prohibemus; & ne Eccle-
sijs parochialibus conductitij sacerdotes præficiantur, &
ne vt in Concilio Prouinciali, Anno 1423. sub Theodo-
rico prohibitum fuit, aliquis Rector aut perpetuus Vi-
carius Parochialis Ecclesiæ, seu etiam Capellæ ordinet,
constituat, vel deputet, aliquem religiosum mendican-
tem vel non mendicantem, ad regendum & gubernan-
dum Ecclesiam suã, ve eius Vicariam seu Capellam, vel
aliquo modo vices suas talibus committere præsumat,
nisi alius idoneus, docto & fraude seclusis, haberi non
possit, quod Ordinariorum, seu Archidia-

conorum, iudicium

esto.

Ts 2

DE

legitur fe-
ria 5 infra 8.
Pentecost. in
offic Roma.
lect 7.

D Gregor.
hom 17 in
Euang circa
initium.

Venerab Be-
dai Natiui.
S. Benedicti,
legitur die 5.
infra oct. A-
postolorum
Petri & Pau-
li in off. Ro-
ma. lect. 9.
Psalms. 54.

Conc prouin.
sub Conrado
cap. 12. pag. 5.
Stat. Henric.
ca. 3. pa. 105.
Conc. prouin.
sub Theodor.
ca. 7. pa. 234.

DE OBEDIENTIA PASTORALI, PASTORA
libusq; Synodis.

205. Vt autem hæc quæ præscripta sunt, exactè ab omnibus obseruentur, & si quid præterea præscriptum oportuisset, hoc ipsum quoque præscribatur; præter Episcoporum Synodos & visitationes, ac Archidiaconorum sollicitudines, aduigilabunt etiam Decani rurales. Quare volumus vt Pastores omnes ad Synodos pastorales, aliosq; conuentus quibus interesse tenentur, statutis temporibus conueniant; iuxta ea quæ hac de re titulo de Decanis ruralibus, articulo (*Ad huiusmodi Synodos*) decreta & definita sunt. In his enim & difficultates suas omnes proponent, & qualiter officium suum expleverint, rationem reddent, atque voluntatem & ordinationem Episcopi sui, ex cuius sententia cuncta agere debent, intelligent: quam reuerenter ac deuoto animo suscipiant, eique ac Decanis suis, quemadmodum solenni Sacramento, & in S. Ordinatione sua, & in pastoralis muneris susceptione religiosè promiserunt, in omnibus pareant, & vt inferiores sibi habeant obediens, obedientiam quam ab his tanquam Christi Vicarij exigunt, Deo & Superioribus suis exhibeant, ad honorem & gloriam Domini nostri Iesu Christi, qui factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.

Pag 202.
Distinck 38.
cap Q. dno.
16 qu. cap
Cunctis si
delibus. cle
mens Papa in
epist ad om
nes fideles, c.
22. & 36. A
dolp 3 in Sy
nod. Dioces.
Anno 1551. fe
ria 2. post Do
minic. Inuo
cauit habi
ta pag. 525. d
B. Ignatius
per omnes e
pistolas fre
quenter mo
net, vt Pres
byteri eadē
semper, de
eisdem opi
nantes, nihil
agant nisi ex
sententia E
piscoporum,
vt iurum ac
ratum sit om
ne quod agi
tur.

206. Si qui autem Pastores iure, aut approbata consuetudine, nulli Decano rurali subiecti sint, ideoque ad conuentus & Synodos pastorales cogi ab illis non possunt: his, ne extra disciplinam sint, cuiuscunque fuerint Ordinis, status aut dignitatis, in virtute s. obediētiæ præcipimus & mandamus, vt ad Diocesanas seu Episcopales Synodos semper conueniant; vt cuncta quæ in Synodis Decanalibus vel eis iniungenda, vel ab eis exigenda fuissent, in Synodis Episcopalibus eis iniungantur, & ab eis exigantur.

BYLLA

BVLLA S. D. N. PII
DIVINA PROVIDEN-
TIA PAPAE QVINTI SVPER COLLA-
tione Parochialium Ecclesiarum.

PIVS EPISCOPVS SERVVS
SERVORVM DEI AD AETERNAM
rei memoriam.

IN conferendis beneficijs Ecclesiasticis, & praesertim parochialibus Ecclesijs personis dignis & habilibus, quae in loco residere, & per seipsos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi oporteat, Alexand. ij. in Lateranens. & Gregorij X. in Lugdunens. generalibus Concilijs, ac Innocentij similiter tertij, & aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum editae constitutiones testantur: quod ut diligentius & rectius persiciatur, statuit etiam Synodus Tridentina, ut occurrente vacatione Parochialis Ecclesiae, etiam generaliter vel specialiter, etiam vigore indulti in fauorem S. R. E. Cardinalium, aut alios quomodolibet reseruatae, vel affectae, debeat Episcopus habita notitia vacationis Ecclesiae, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiae sustineat, donec ei de Rectore provideatur. Et deinde Episcopus, & qui ius patronatus habet, intra decem dies, aut aliud tempus ab Episcopo praescribendum, aliquos Clericos ad regendum Ecclesiam idoneos Examinatoribus iuxta formam eiusdem Synodi deputatis, nominet, & non nisi ab eisdem Examinatoribus, per concursum aliorum examinerum, etiam tanquam magis idoneo ab Episcopo iudicato, & electo de Ecclesia provideatur: alias provisiones, seu institutiones omnes, praeter formam praedictam factae,

Tt 3

cta.

Et a surreptitia censeantur.

Sed quoniã res humane semper in deterius prolabantur, nisi sit quæ eas retineat, ac debita executioni demandet, & verendum sit, ne propter constitutionum huiusmodi transgressionem maximi abusus oriantur: Nos, ad quorum notitiam non sine graui nostra molestia peruenit, nonnullos ex venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis, occurrente vacatione Parochialium Ecclesiarum, eas nullo aut minus ritè seruato examine, præsertim illo quod per concursum fieri debet ex Concilio Tridentino, vel etiam examine ritè seruato, personis minus dignis, carnalitatibus, aut alium humane passionis affectum, non rationis iudicium sequentes contulisse, & de eis prouidisse, volentes quantum cum Deo possumus, huiusmodi, ac etiam futuris periculis occurrere, eorundem prædecessorum nostrorum constitutiones præfatas etiam innouando, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, omnes & singulas collationes, prouisiones, institutiones, & quasuis dispositiones Parochialium Ecclesiarum, ab eisdem Episcopis & Archiepiscopis, ac quibusuis alijs collatoribus, tam ordinarijs, quàm delegatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac sedis Apostolicæ Legatis, vel Nuntijs, præter & contra formam ab eodem Concilio Tridentino, præsertim in examine per concursum faciendõ præscriptam factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius reboris, vel momenti fore, & esse, nullumquæ prouisis ius, aut titulum etiam coloratum possidendi præbere, & Parochiales Ecclesias huiusmodi, ut prius antè collationes huiusmodi vacabãt, extunc vacare statuimus, decernimus, & declaramus, easquæ omnes pro tempore sic vacantes, nostræ & sedis Apostolicæ, seu eorum quibus ius conferendi eas, præterquam Episcopis & Archiepiscopis, qui curam dicti examinis iuxta decretum eiusdem Concilij habere debent, competet, dispositioni reseruamus.

Insuper ne Parochiales Ecclesiæ diu in suspensio maneat, in maximum animarum, quarumcunq; Parochialium Ecclesiarum, quarum dum pro tempore vacãt, ad Episcopos, Archiepiscopos, Primate, & Patriarchas, & quosuis alios Ordinarios collato-

res, in mensibus ordinarijs, collatoribus, etiam per nostras regulas assignatis, prouisio & collatio spectat, & pertinet, & quibus ijdem Episcopi, & ordinarij prædicti, intra sex mensium spatium, à die vacationis earundem, perfecto examine iuxta formam Concilij Tridentini præfati non prouiderint, ac illarum etiam, quarum collationes, nobis & dictæ sedi generaliter vel specialiter, & ex quauis causa reseruatæ, seu affectæ existunt, aut alias ex indulto sedis Apostolicæ competunt, ad quas occurrente illarum vacatione, Episcopi & Archiepiscopi præfati personas, per examen, concursu mutuo habito, iuxta dicti Concilij Tridentini formam, approbatas, & magis idoneas nõ elegerint, aut electas, nobis vel successoribus nostris, aut ijs ad quos collatio spectabit, pro collatione obtinenda, intra quatuor mensium spatium à die illius vacationis non significauerint; nec non Parochialium Ecclesiarum similium, quæ iuris patronatus Ecclesiastici, vel aliorum seu Clericorũ & Laicorũ simul fuerint, si præsentatus intra tempus eisdem patronis à iure præfixum, prauo examine iuxta formam dicti Concilij approbatus petatur institui, institutioq; ipsa per duos menses à die præsentationis dilata fuerit; collationem, prouisionem, institutionem, ac omnimodam dispositionem, nobis & ipsi sedi, ac personis indulta huiusmodi conferendi, prouidendi, seu instituendi obtinentibus respectiue reseruamus.

Data tamen in Parochialibus Iurispatronatus optione ipsis Patronis, ut si institutio ad Ordinarios spectabit, ipsis Ordinarijs illam facere negligentibus, & ultra dictos duos menses differentibus, possint pro huiusmodi institutione obtinenda habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorum Ordinarium, aut ad sedem Apostolicam.

Prohibentes etiam eisdem Ordinarijs, ne tempus decem dierum eisdem ordinarijs & patronis ab eodem Concilio Tridentino ad nominandum idoneos Clericos coram deputatis Examinatoribus præfixum, ultra alios decem dies prorogare audeant vel præsumant.

Districte inhibentes, ne quis præter Romanos Pontifices, aut alios indulta huiusmodi obtinentes, ut præfertur, quacung; sit
super

super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficijs sic reſeruat is (vt præfertur) diſponere, vel circa illa etiam per viam permutatiõis, vel alijs innouare quoquomodo præſumat.

Vt autem non ſolum dignis, ſed magis idoneis repertiſ, iuxta eiſdem Concilij decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur, volumus & eadem auctoritate decernimus, quod ſi Episcopuſ minus habilem, poſt habitis magis idoneis, elegerit, poſſunt quireiecti fuerint à mala electiõne huiusmodi, ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorẽ Ordinarium, vt noſtrum & ſedis huiusmodi delegatum, aut alias ad ipſam ſedem Apoſtolicam appellare, ac præelectum ad nouum examen coram ipſo appellatiõis Iudice, & eius examinatoriſbus prouocare, & cõſtituto de prioris eligentiſ, irrationabili iudicio, eoq; reuocato, Parochialis magis idoneoſ per eundem Iudicem appellatiõis auctoritate noſtra (quate-nuſ collatio ad Episcopum à quo appellatum fuit, ſpectaret) conferatur, alias eiſdem magis idoneoſ per iudicem appellatiõis, ap probato conferenda, remittatur ad eum ad quem collatio, prouiſio, vel inſtitutio ſpectabit.

Hac tamen appellatio interpoſita interim non impediãt, aut ſuſpendat, quominuſ electio per Ordinarium primo loco facta, interim debita demandetur executioni, & prouiſuſ ab eadem Eccleſiã, cauſa appellatiõis huiusmodi dependente, non amoueat. Et, ſi quiſ à ſententiã per Iudicem appellatiõis lata duxerit appellandum, iſ tũc ad ſedem ipſam Apoſtolicã appellabit. Si ſecus in præmiſſis omnibuſ, & ſinguliſ actum, aut attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane.

Volumuſ autem, quod præſentiuſ tranſumptiſ, manu alicuiuſ Notarij publici ſubſcriptiſ, & ſigillo alicuiuſ perſone, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitiſ, eadem proriſ ſides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibuſ adhiberetur, ſi ſorent exhibitæ, vel oſtenſa, quodq; litteræ ipſæ Camera, & Cancellariæ Apoſtolicarum, & Audienciæ cauſarum Palatiij Apoſtolicuſ valuiſ, & in acie campi Floræ dimiſſiſ inibi copijſ publicatæ & affixæ, omneſ ita afficiant & arctent, ac ſi illiſ perſo-nali.

naliter intimata fuissent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae declarationis, statuti, decreti, reservationis, prohibitionis, inhibitionis, & voluntatis infringere, vel ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se noverit incursum. Datum Roma apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicae 1566. quinto decimo Kalend. Aprilis Pontificatus nostri Anno secundo.

Ca. Glorierius.

H. Cumyn.

Anno à Natiuitate Domini millesimo quingentesimo sexagesimo septimo, indiçtione decima, die verò decima sexta mensis May Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & D. N. D. Pij diuina prouidentia Papae V. anno eius secundo, retroscripta littera affixa, & publicata fuerunt in retroscriptis locis, v̄t moris est, per nos Alexandrum Astancollum, & Io. Guerardum pralibati S. D. N. Papae Curs.

Antonius Clerici Mag. Cursorum.

Vu

BVLLA

BVLLA EIVSDEM
S. D. N. SVPER RESI-
DENTIA FACIENDA IN PAROCHIALI-
bus. per obtinentes eas, ac Canonicatus, aut dig-
nitates, seu aliud beneficium.

PIVS EPISCOPVS SERVVS
SERVORVM DEI AD PERPETVAM
 rei memoriam.

VPIENTES pro nostri pastoralis officij munere, Christi fidelium animarum saluti, quantum cum Deo possumus, salubriter consulere, & parochialibus Ecclesijs ab earum Parochis, prout tenentur, in diuinis debite & laudabiliter deseruiri; inhaerendo etiam decretis sacri Concilij Tridentini, Motu proprio, & ex mera deliberatione, certaq; scientia nostra ac de Apostolica potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione, omnes & singulos Rectores parochialium Ecclesiarum cuiuscumq; dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis & praecminentia fuerint, in quibuscumque regnis, prouincijs, ciuitatibus, Dioc. ac alijs Christiani orbis partibus consistentes, qui parochialem Ecclesiam, ac Canonicatum, aut dignitatem, etiam post Pontificalem maiorem, seu principalem in quibusuis Patriarchalibus, aut Metropolitanis, vel Cathedralibus, seu Collegiatis Ecclesijs, seu aliud quodcumq; beneficium Ecclesiasticum, etiam quarumcunque dispensationum à Roman Pontif. praedecessoribus nostris, seu etiam à nobis habemus quomodolibet impetratarum, ac litterarum Apostolicarum de super expeditarum titulo (quas omnes hac presenti Constitutione abolemus, & reuocamus) seu quocumq; alio praetextu obtinent; cum prima & praecipua debeat esse cura animarum, eos ad residendum in Ecclesia parochiali, & ibi in diuinis deseruendum, debitoq; eorum officio fungendum, omnino teneri, & obligatos esse, ac ad id per Episcopos, & aliorum locorum Ordinarios,

rios, etiam tanquam Apostolica sedis delegatos, sub sententijs et censuris Ecclesiasticis, ac pecuniarijs arbitrio eorum declarandis, ac etiam priuationis dictarum parochialiu, & aliorum quorumcunque beneficiorum pœnis, quacungq; appellatione remota, cogi, & compelli posse & debere auctoritate Apostolica tenore presentium statuimus, precipimus, & ordinamus.

Eos tamen sic residentes in Ecclesijs parochialibus, omnes & singulos fructus, redditus, & proventus, etiam Canonicatus sui, vel dignitatis, seu alterius cuiuscungq; beneficij, exceptis duntaxat quotidianis distributionibus, & alijs, quæ ex iusta causa absentes percipere non solent, lucrari volumus. Sicq; per quoscunque iudices & commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, interpretari, iudicari, & definiri debere. Nec non irritum, & inane quicquid secus super his à quoquam, quauis auctoritate scienter vel igneranter attentatum forsitan est hæctenus, vel in posterum contigerit attentari, decernimus & declaramus. Non obstantibus præmissis, ac quibusuis dispensationibus, & exemptionibus, litterisq; Apostolicis desuper confectis, nec non Apostolicis, in prouincialibusq; & Synodalibus editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus & Ordinationibus, & etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis, & litteris Apostolicis, quibusuis personis in genere, vel in specie, & alijs quomodolibet concessis, & approbatus, in posterumq; concedendis, & approbandis. Quibus omnibus, etiam si de illis, eorumq; totis tenoribus, specialis, specifica, & indiuidua, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum tenores, ac si de verbo ad verbum infererentur, presentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alijs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat ad effectum presentium, specialiter & expresse derogamus, ceterisq; contrarijs quibuscungq;. Volumus autem, quod harum litterarum

Transumptis etiam impressis manu Notarij publici subscriptis, ac sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in iudicio quàm extra adhibeatur, quæ presentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ abolitionis, reuocationis, statuti, præcepti, ordinationis, decreti, declarationis, derogationis, & volùtatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autè hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Roma apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1568. octauo Idus Iulij, Pontificatus nostri Anno 3.

Cæ. Glorierius.

H. Cumyr.

Registrata apud Casarem Secretarium.

Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi millesimo quingentesimo sexagesimo octauo, indiçtione vndecima, die verò decima quinta mensis Iulij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & D. N. D. Pij diuina prouidentia Papæ quinti, anno tertio retrospecti, litteræ Apostolicæ, lectæ, affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicæ principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, dimissis ibidem presentibus litteris per aliquantulum temporis spatium, (ut est moris) affixis & deinde amotis per nos Iohannem Bornotum, & Iulium Parinum, prælibati S. D. N. Papæ Cursores.

Antonius Clerici Magister Curs.

BVLLA

BVLLA S. D. N.

INNOCENTII PAPÆ

VIII. CONTRA IMPRESSORES
librorum reprobatorum.

INNOCENTIUS EPISCO-
PVS, SERVVS SERVORVM DEI,
ad perpetuam rei memoriam.

INTER multiplices nostra sollicitudinis curas, illam In statut. Co- lon pag. 280.
in primis suscipere pro nostro pastorali officio debemus,
ut que salubria & laudabilia ac Catholica fidei conso-
na, & bonis moribus conformia nostro tempore oriuntur, non
solum conseruentur & augeantur, verum etiam ad posteros
propagentur: & que perniciose, & damnabilia, & impia sunt,
succidantur, & radicitus extirpentur, nec pullulare vsquam si-
nantur: ea in agro Dominico, & vinea Domini Sabaoth duntaxat
conferri permittendo, quibus fidelium mentes pasci spiritua-
liter possint, eradica Zizania, & oleastri sterilitate succisa.
Attendentes igitur, quod quemadmodum humano generi, plu-
rimum conferre dignoscitur, ut ea que ad bonas artes & proba-
tos mores pertinent, diuulgentur, & ad hominum notitiam, tam
presentium, quam eorum qui futuri sunt, deducantur: (quod
maximè fieri solet beneficio litterarum, quibus ipsa virtutes
quasi alligatæ, ad usum absentium, pariter & futurorum dedu-
cuntur, conseruantur, & propagantur) ita perniciosum, & ma-
ximè eidem humano generi inimicum censeri debet, si ea que
noxia sunt, & sanis doctrinis honestisq; moribus, & in primis
Orthodoxæ religioni comperiuntur aduersa, publicentur, & mi-
nisterio litterarum, ad notitiam plurimorum extendantur.
Quemadmodum enim bonum quanto vniuersalius, tanto uti-
lius, diuinius, & maius: ita & malum quanto amplius, & copio-
sius

Genes. 8.

sus, tanto deterius, abominabiliusq; arbitrari debet, maxime quia humane fragilitatis cogitationes, proniores reperiuntur ad malum quam ad bonum.

Hinc est quod sicut ARS impressoria litterarum, utilissima habetur, ad faciliorem multiplicationem librorum probatorum, & vtilium: ita plurimum damnosum foret si illius Artifices, ea arte peruersè uterentur, passim imprimendo quae perniciosa sunt. Debent igitur impressores ipsi, merito compeisci oportunitis remedijs, ut ab eorum impressione desistant, quae fidei Catholicae contraria fore noscuntur vel aduersa, aut in mentibus fidelium, possunt verisimiliter scandalum generare. Et ea propter nos, qui illius locum tenemus in terris, qui ad illuminandam hominum mentes, & errorum tenebras exterminandum, descendit à caelis, cum fideli relatione intellexerimus, artificio dictae artis, plurimos libros atq; tractatus, in diuersis mundi partibus fuisse impressos, in se varios errores ac perniciose dogmata, etiam sacrae Christianae religioni inimica continentes, et inde etiam passim imprimi:

Huiusmodi detestanda labi occurrere volentes, ut ex commisso de super pastorali officio tenemur, omnibus & singulis, dictae artis impressoribus, & illorum obsequijs quomodolibet insistentibus, & se circa eorum imprimendi artem quocumque modo exercentibus, tam in Romana Curia, quàm in reliquis Italia, Germaniae, Franciae, Hispaniarum, Angliae & Scotiae, aliarumq; nationum quarumlibet Christianarum, ciuitatibus, terris, castris, villis, & locis alijs degentibus, sub excommunicationis latae sententiae poena, ipso facto incurrenda, & multa pecuniaria per locorum Ordinarios, pro eorum arbitrio exigenda, auctoritate Apostolica praesentium tenore, districtè precipiendo inhibemus, ne de cetero libros, tractatus, aut scripturas qualescunque imprimere aut imprimi facere praesumant, nisi consultis prius super hoc in dicta Curia Magistro sacri Palatii, seu in eius absentia, ipsius vices gerente, & extra eam locorum Ordinarijs, & eorum speciali & expressa impetrata licentia, gratis concedenda, quorum conscientias oneramus, ut antequam huiusmodi licentiam

iam

tiam concedant, imprimenda diligenter examinent, siue à peritis & Catholicis examinari faciant, & procurent, ac diligenter aduertant, ne quid imprimatur quod Orthodoxæ fidei contrarium, impium, & scandalosum existat.

Et quia parum esset, aduersus futuras impressiones provide-
re, nisi quæ iam noscuntur erronea, impia, & scandalosa, suppri-
mantur: eisdem Ordinarijs & Magistro mādamus auctoritate
prædicta, ut videlicet Magister sacri Palatii in præfata curia,
et Ordinarij præfati extra illā in suis ciuitatibus & Diocæsesibus,
moneant & requirāt auctoritate nostra, omnes & singulos im-
pressores, ac personas alias, cuiuscung, status, gradus, cōditionis,
vel præminentia existant, quatenus omnia & singula inuenta
ria, librorum & tractatum quoruncung, impressorum, Ordi-
narijs & Magistro respectiue prædictis, omni fraude et dolo ces-
santibus, intra terminum, egrum arbitrio præfigendū, coram eis
respectiue presentēt, & consignēt, ac libros & tractatus impres-
sos, in quibus per Ordinariū & Magistrum prædictos, aut eorū
singulos, aliqua fidei Catholica contraria, impia, aduersa, scanda-
losa aut male sonantia contineri iudicatum siue declaratū fue-
rit, similiter presentent & consignent, sub simili excommunica-
tionis late sententia, & eorum arbitrio exigenda pecuniaria
pœna (ut præfertur) incurrenda, studeant sic impressos, etiam a-
lias, prout expedire putauerint, ad eos deferri, & delatos com-
buri facere, & ne quissiam illos ligare vel tenere præsumat, sub
similibus censuris & pœnis auctoritate nostra prohibere.

Nec omittant diligenter inquirere, quibus procurantibus ta-
les libri, impressi fuerint, quare de causa illud procurauerint, in
fidei Catholica, quā profitentur, detrimentū, & an procurantes
ipsi, de aliqua heresi suspecti sint, contradictores per censuram
Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Inuocato
etiam ad hoc, si opus fuerit auxilio brachij secularis, cui (ut dili-
gentius opem ferat) medietatem pœna pecuniaria, quam exe-
gerit, applicamus.

Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostoli-
cis cōtrarijs quibuscung, per quas impressorib, & eorū obsequijs
insistera-

insistentibus, seque in eorum artificio exercentibus, & imprimi procurantibus, & sollicitantibus praefatis, vel quibusuis alijs communiter vel diuissim a sede Apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possit, per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem.

Et quia difficile foret, praesentes litteras ad singula loca, in quibus Christi nomen colitur, deferre, volumus & Auctoritate Apostolica decernimus, quod earum transsumpto authentico sigillo alicuius Praelati Ecclesiastici, & notarij inde rogati subscriptione munito, eadem prorsus fides ubiq. adhibeatur, in iudicio & extra, quae adhiberetur praesentibus Originalibus litteris, si essent exhibita vel ostensa.

Hortamur propterea eosdem Ordinarios, & Magistrum sacri Palatii, ut zelum fidei, & salutem animarum praeculis habentes, in praemis ita se diligentes et solertes exhibeant, quod eis a Deo perennis vita premium, & a nobis condigna proueniat actio gratiarum. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae inhibitionis, onerationis, mandati, constitutionis, voluntatis, & hortationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursum. Datum Roma apud

S. Petrum Anno Incarnationis Dominicae, 1487.

xv. Kalend. Decemb. Pontificatus no-

stri Anno Quarto.

(***)

CON-

CONSTITVTIO S. D. N. PII PAPÆ QVINTI,

NE IN POPVLARIBVS CONCIONIBVS

*disputetur, de Conceptione gloriosa Dei
Genitricis Mariæ.*

PIVS EPISCOPVS, SER-
VVS SERVORVM DEI, AD
perpetuam rei memoriam.

SUPER speculam Domini, viribus licet exiguis, con-
stituti, Propheta sollicitudinem imitantes, die no-
ctuq, ad diuersos Ecclesie status, nostræ mentis a-
ciem intendimus. studiosè providentes, vt commu-
ni Domino ab omnibus gradibus fideliter seruiatur, ab illis ma-
ximè, quibus digniora ministeria diuini Spiritus fauore credi-
ta sunt; inter quos diuini verbi pradicatores adnumerandos es-
se nemo dubitare poterit, qui si eorū munus ab ipso Domino con-
secratum Apostolicis præcipuè iniunctum fuisse animaduerte-
rent; qui si adepto gradu digne fungerentur, euangelizantes pa-
cem, annunciantes bona, pradicantes salutem; non solum vox
eorum dulcis, verum et speciosi pedes viderentur, et fraterna
salutis vberes fructus referentes, multam fiduciam haberent
in die Domini.

Verum quod neque sine animi dolore accepimus, nec referre
possumus, quidam diuersorum Ordinum regulares, Clericique
seculares, omisis qua diuina maiestatis gloriam, et sanctissima
Dei Genitricis, aliorumq, Diuorum venerationem, atq, fideli-
um pietatem promouere poterant, quod Apostolus in quibus-
dam arguit, languent circa questiones et pugnas verborum, ex ^{1. Tim. 6.}
quibus oriuntur inuidie et contentiones, ceteraq, vitiorum
monstra: potissimum verò cum de gloriosa Virginis Mariæ Con-
ceptione sermo incidit, tam pertinaciter pro alterutra parte

X x

conten-

Jerem 23.

contendunt, ac si de illis dogmatibus esset, quæ corde credere ad iustitiam, ore confiteri ad salutem necessarium est: Quibus illud propheta conuenire videtur: Dicunt, ait Dominus, cum ego non sim locutus; cum sancta Romana Ecclesia, omnium Ecclesiarum magistra, & doctrix disciplina de eare hucusque non definierit, nemo absq; temeritate, praiudicare, vel alterius partis sententiam damnare potest, & quasi defint præclarissima inuentricis gratia merita, quæ Angelica quidem lingua satis dignè referri non possunt, & cum ex illo vberissimo fonte, puteoq; aquarum viuentium non possint saluberrimas haurire aquas, quibus fidelis populus magna cum utilitate atque dulcedine reficeretur, ad dissipatas cisternas occurrunt, stultas scilicet, sine disciplina questiones, quæ generant lites, quas nec frequens multitudo intelligere, nec viri sapientes, qui capiunt, utiliter percipere valent; præsertim quoniam, ut experimento didicimus, ipsorum Concionatorum, qui ad questiones huiusmodi proponendas facilius erumpere solent, maior numerus materia difficultatem prorsus ignorantes, neq; intelligentes quæ loquuntur, aut de quibus affirmant, simplicium animos, indiscreta deuotionis obtentu, vel potius loquacitatis, & ostentationis affectu, ad tumultus & simultates concitant, quos tumultuantes atque dissidentes componere se dareque potius oportebat. Cumq; paruulis in Christo lac infundere, prouectis solidum cibum apponere deberent, dum in huiusmodi controuersijs interminatis versantur, omnibus vbera proferunt arentia, quod non absq; maledictionis nota legimus in propheta

Osee 9.

Nos igitur, qui prædecessorum nostrorum saluberrima decreta pro viribus salua esse cupimus, potissimum illa quæ sacrosancta Synodo Tridentina denuò sunt confirmata, liberam cuiq; facultatem relinquentes opinandi huius controuersie quamlibet partem, prout vel magis piam, vel magis probabilem esse iudicauerit: Prædictorum igitur Concionatorum, aliorumq; contentioni atq; temeritati, populorumq; scandalis occurrere studentes, Motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblate petitionis instantiâ, sed ex certa nostra scientia, ac de Apostolica potestate plenè

plenitudine, statutum fel. re. Sixti 4. predecessoris nostri super eare, quod à prefata Synodo innouatum est (illud presentibus, ac si de verbo ad verbum esset insertum, pro plenè & sufficienter expresso, & inserto habentes) Apostolica auctoritate tenore presentium, confirmamus & approbamus, atq; ut deinceps à cunctis efficacius obseruetur, perpetuò statuimus & ordinamus, ac per Apostolica scripta mandamus, quatenus nemo cuiuscunq; ordinis, gradus, conditionis, vel dignitatis existat, in popularibus concionibus, vel ubicunq; promiscua virorum et mulierum multitudo conuenire solet, de huius controuersia alterutra parte disputare, rationibus, vel doctorum auctoritate asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac ipsa questione, cuiusuis pietatis aut necessitatis prae-textu vulgari sermone scribere, vel dictare praesumat.

Qui contra fecerit, suspensionis pœnam à diuinis absq; noua declaratione ipso facto incurrat, si modò fuerit in sacris constitutus, & quocunq; prae tere a gradu, siue dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso iure priuatus, & ad eadē, vel similia munera obtinenda, vel obeūda, perpetua inhabilitatis censura ipso etiā facto sit obnoxius, super quibus nisi à Romano Pontifice pro tempore existente dispensari, siue absolui nō possit. Et nihilominus alijs pœnis, si opus fuerit, à proprio Praelato pro delicti mensura, infligendus subijciatur, prout subijcimus.

Ceterum quamdiu per Apostolicam sedem altera pars definita non fuerit, oppositaq; sententia condemnata, liceat viris doctis in publicis Academiae disputationibus, siue generalium aut prouincial. Capitulorū, vel ubi aliās intersunt, qui rem capere possunt, nec scandali vlla subest occasio, de illa questione differere, & argumentis utralibet partem, vel asserere, vel impugnare, dum tamen neutra, veluti erronea praediciatur, serueturq; illa omnia, quae à dicto Sixto predecessore nostro statuta sunt: quorum singula, ut praefertur, etiam quantum ad alias pœnas, duximus innouanda, & innouamus per praesentes.

Ut autem hac nostra Constitutio, & praemissa omnia ad eorum omnium quorum interest, notitiam congruentius

peruenire possint; in virtute sanctæ obedientiæ, & sub
pæna suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, etiam eo ipso incurren-
da, si in his, quæ mandamus, exequendis se negligentes ex-
hibuerint, præcipimus & mandamus omnibus, & singulis
locorum Ordinarijs, ac eorundem Vicarijs, Suffraganeis & Of-
ficialibus quibuscumq;, & alijs singulis, ad quos quomodolibet
spectat & pertinet, quatenus huiusmodi nostram constitutio-
nem singulis suæ Diocesis vel districtus Prædicatoribus, & a-
lijs quibus expedire iudicauerint, oportune insinuent, & publi-
cent, ac insinuari & publicari faciant.

Et ne quis in posterum quoquo modo ignorantiam de præmis-
sis possit prætere, aut se contra præmissa valeat excusare,
Volumus, & similiter eadem authoritate decernimus, & man-
damus, quod præsentis litteræ, per aliquos ex nostris cursoribus
in Basilicarum S. Ioannis Lateranensis, ac principis Apostolo-
rum, & Cancellariæ Apostolicæ valuis, ac in acie campi Flora
de vrbe, de more publicentur, & affigantur, & illis inde amo-
tis, remaneant in eisdem locis earundem exempla affixa, quæ
publicatio & affixio, ita omnes, ad quos spectat, afficiat & ar-
ctet, ac si illis personaliter intimata fuissent.

Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus, ac qui-
busuis indultis, & litteris Apostolicis, quibusuis personis etiam
quantumcunque qualificatis, & in quacumq; etiã Cardinalatus,
Patriarchali, Archiepiscopali, & quauis alia dignitate & hono-
re constitutis, etiam quod interdici, suspendi, vel excommunica-
ri nequeant, quomodolibet concessis, quæ eis contra præmissa in
aliquo suffragari non posse decernimus, cæterisq; contrarijs qui-
buscunque.

Volumus insuper & decernimus, quod præsentis vim perpe-
tua, & irrefragabilis Constitutionis obtineant, et quod illarum
transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij subscrip-
tis, & sigillo alicuius personæ, in dignitate Ecclesiastica constitu-
ta munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus lit-
teris adhiberetur, si ostensa vel exhibitæ forent. Regula Cancel-
lariæ nostræ Apostolicæ quacumque in contrarium disponerent,
non

non obstante. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, statuti, ordinationis, mandati, subiectionis, innouationis, precepti, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, 1570. pridie Kalend. Decemb. Pontificatus nostri Anno Quinto.

Cæ. Glorierius.

H. Cumyr.

Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi, 1570. indictione xij. die verò septima mensis Decemb. Pontific. Sanctissimi in Christo Patris & D. N. D. Pij diuina prouidentia Papæ V. anno quinto retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ & publicatæ fuerunt, in Basilicæ S. Iohannis Lateranensis & Principis Apostolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apostolicæ valuis, & acie Campi Floræ, dimissis illarum copijs affixis per nos Ioannem Andream Panizam & Petrum Aloysium Gaitam prælibati S. D. N. Papæ Curf.

Camillus Cherubinus Magister Cur.

DE CVSTODIBVS, CAM- PANARIIS, ALIISQVE EIVSDEM muneris atque officij Ecclesiæ mi- nistris.

AD decorem domus Dei & Ecclesiasticæ reformatio-
nis integritatem, quam pro Legationis nostræ mu-
nere flagranti perpetuoque studio molimur, pertinet;
vt ea etiam officia ac munia, quæ humilia ac minima in
Ecclesia esse videntur, magna diligentia, honestate ac
grauitate peragantur; eoque accuratius, ac religiosius ex-
erceantur, quò humiliora habentur; ne si negligenter, 1. Cor. 12.

X x 3

for-